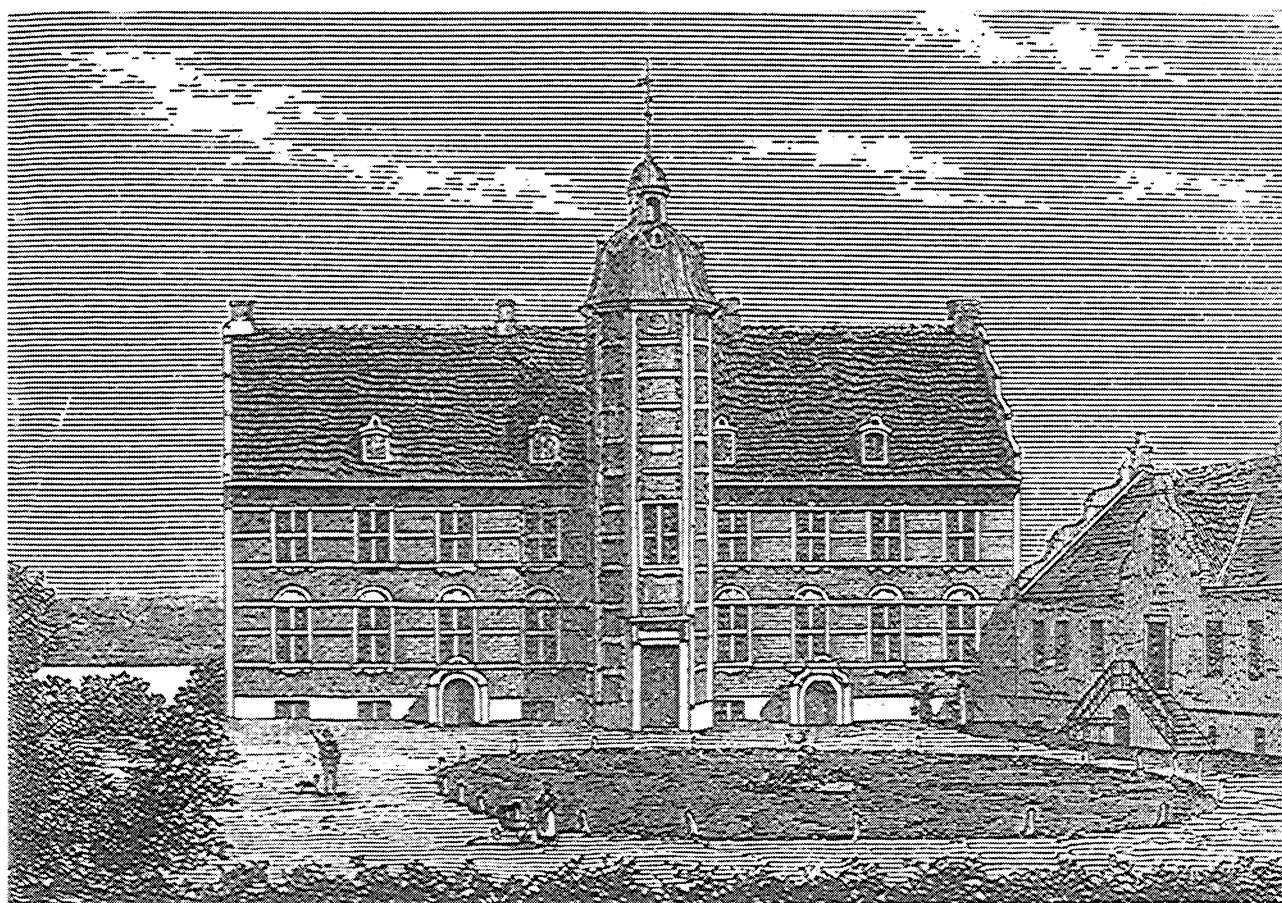

Kulturhistorie

Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt

Kerteminde kommune

Skemaer og kort

1995

Forsidebillede: Ulriksholm hovedgård

**Hovedgårdsregistrering
i Fyns Amt**

Skemaer og kort

Udgivet af: Fyns Amt
Natur- og vandmiljøafdelingen
Ørbækvej 100, 5220 Odense SØ
Telefon: 66 15 94 00

Tryk: Fyns Amt
ISBN 87 7343 221 0

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord	side 1
Oversigtskort	side 2
Brockdorff	side 5
Broløkke	side 17
Hverringe	side 29
Lundsgård	side 43
Scheelenborg	side 55
Skovsbo	side 69
Ulriksholm	side 83

FORORD

Igennem de senere år har Fyns Amt arbejdet med registrering af de kulturhistoriske forhold vedrørende 123 fynske hovedgårde. Amtet er nu nået til at kunne offentliggøre resultaterne. Den foreliggende rapport er den første udgivelse i afrapporteringen af de kulturhistoriske undersøgelser.

Der udgives i alt 25 kommunebaserede skemarapporter, som formidler de grundlæggende kildeoplysninger, de vigtigste sammenfatninger samt væsentlige kort. Kun kommuner som rummer flere end 2 hovedgårde har deres egen rapport. Ullerslev er derfor trykt sammen med Nyborg, Nørre Aaaby med Middelfart og Munkebo med Langeskov. Marstal -, Ærøskøbing -, Tommerup - og Vissenbjerg kommuner indgår ikke i afrapporteringen, idet de ikke rummer nogen hovedgårde. Til skemaerne er udarbejdet en særskilt nøgle, og derudover publicerer Fyns Amt en sammenfattende rapport og en planlægningsrapport. Skemaoplysningerne er indsamlet af Odense Universitet/ Kerteminde Museum under ledelse af museumsinspektør, doktor phil. Erland Porsmose.

Det er Fyns Amts håb, at skemamaterialet kan blive til gavn for såvel forskere og lokalhistoriske interesserede, som offentlige administratorer mhp. planlægning. Skemaerne sammenfatter på systematisk måde al rimeligt tilgængelig viden, sat op så oplysningerne bliver sammenlignelige fra hovedgård til hovedgård. Herudover anvendes et stort fond af detaljerede og svært tilgængelige oplysninger fra Erland Porsmoses private kildeoptegnelser.

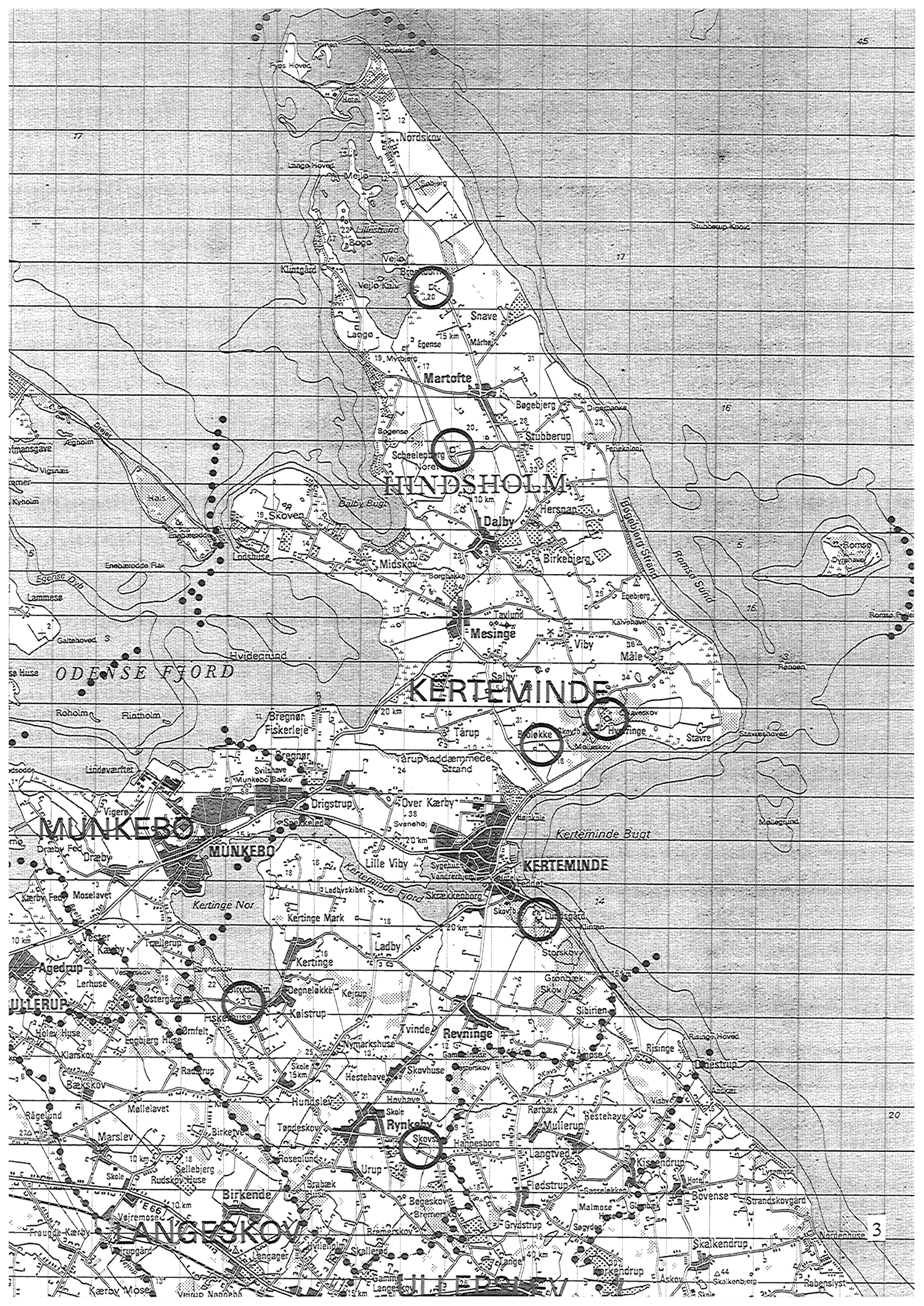
Nøglen forklarer punkt for punkt hvorfra skemaoplysningerne stammer, og hvori (de væsentligste) eventuelle kildekritiske problemer består. Derudover letter nøglen forhåbentligt forståelsen af det til tider ret indforståede fagsprog.

Det skal præciseres, at vurderingerne på skema 6 er udtryk for **en rent kulturhistorisk vurdering**, tilvejebragt på baggrund af skemaer og kort. Den er derfor ikke nødvendigvis udtryk for Fyns Amts endelige opfattelse af bevaringsværdierne og det planlægningsmæssige syn på de fynske hovedgårde.

Erland Porsmose, har udarbejdet den endelige vurdering. Stud.mag. Dorte Nørregaard Madsen og museumsinspektør Ellen Dalsgaard har indsamlet skemaoplysningerne, samt udarbejdet udviklingsbeskrivelser efter 1800.

Kerteminde Kommune

17

17

16

ODENSE FJORD

KERTEMINDE

MUNKETO

MUNKETO

KERTEMINDE

MULLERUP

LANGESKOV

MULLERUP

20

3

Brockdorf

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Navn: Brockdorff	Tidligere navn: Grønlund
----------------------------	------------------------------------

Bemærkninger: Gården er nævnt første gang 1563 i formen Grønnlundt.
Fra 1785 kaldet Brockdorff efter besidderne på Scheelenborg.

Anlægstidspunkt: 1500-tallet Hovedgård fra 1785	Anlægsform: enestegård
---	----------------------------------

Bemærkninger: Brockdorff var oprindelig en almindelig bondegård Grønlund. 1587 fik Christen Skriver, foged på Eskebjerg, Grønlund, der havde været i kronens eje, fri for indfæstning, ægt og arbejde mod at føre tilsyn med kronens skove og vildtbane på Hindsholm. Fra 1680 blev den lagt under Scheelenborg. Herefter blev den drevet som mejerigård. 1785 fik den hovedgårdsprivilegier.

Ejere:	
Kronen	Fælles ejer med nabogården Scheelenborg.
1603 Aksel Brahe	
1640 Oluf Daa og Jacob Lindenov	
1664 Erik Krag	
1671 Fr. v.Vittinghof	Under baroniet Scheelenborg
1691 Schack v.Brockdorff	1680-1923.
1784 W. v.Stieglitz-Brockdorff	
1811 C. Juel-Brockdorff	
1985 J.A.Wistoft Larsen.	

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	--------------------------	-------------------------------	---------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen ligger nordligst i anlægget og er en øst-vest gående bygning med en mindre udløberfløj mod øst. Avlsbygningerne, som består af to to-fløjede bygninger og en mindre udløberfløj, danner sammen med hovedbygningen en rektangulær gårdsplads, åben mod syd.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende eng med større indhold af agerjord.

Placering: Randplaceret

Orientering: Agerorienteret

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:** Der er kun aftegnet to bygninger ude i ejerlavet, nemlig Skrællehavegård nord for hovedgården og et hus, umiddelbart vest for hovedgården.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 592 ha.

Antal marker:

heraf i årlig brug:

b. **Dyrket areal år 1682:** 81 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon:

1. + 2. bon:

eng:

skov:

græs:

Bemærkninger:

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Hindsholm. Moræneflade med tunneldale. Naturskabt marint forland mod nordøst.

Jordbund: Overvejende moræneler mod sydvest. Overvejende smeltevandssand og saltvandssand mod nordøst.

Naturlig afgrænsning:

Den sydlige og nordlige grænse er ikke naturlig.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen har næsten samme beliggenhed og grundplan, dog mangler udløberfløjen. Avlsgården ligger i samme område som før, men består nu af enkeltliggende større og mindre bygninger. Huset er tilsyneladende væk, men gården er der stadig. Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet er blevet udvidet mod syd. Enkelte hegn er bevaret</p> <p>Skove og vådområder: Ikke-ager arealer: Størsteparten af vådområderne er opdyrket, dog er der bevaret et enkelt vest for hovedgården.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X	X	Avlsgård opført 1915.
<p>Tidspunkt for ændringer: I 1884 var udløberfløjen ved hovedbygningen væk. Avlsgården bestod af tre fløje, der sammen med hovedbygningen dannede en lukket gårdsplads. Enkelte mindre vådområder var allerede blevet opdyrket på dette tidspunkt.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	17 70 ¹⁾	18 38 ¹⁾	18 70	1903	1956	
Tønder harkorn				18	194	194	68	51	60	
Bemærkninger: 1) incl. Scheelenborg										

Fæstegodset

			1662	1688 ²⁾	1782 ³⁾	1838 ³⁾	18	1903 ³⁾		
Tønder harkorn				811	601	615		441		
Bemærkninger: 2) tallet omfatter også fæstegodset til Scheelenborg og en del af Brolykke. 3) omfatter også fæstegods til Scheelenborg										

			1662	1688 ¹⁾	17 82 ³⁾	18 38 ³⁾	18	1903 ³⁾		
Antal gårde				113	83	93		96		
Heraf i hovedgd. sognet				46	42	42		46		
Antal huse				55	31	46		105		
Heraf i hovedgd. sognet				32	21	27		58		
Fæsteheder ialt				168	114	139		201		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

			1662	17 82 ³⁾	18 38				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods				13	11				
Heraf samlinger på min. 3 gårde				9	11				
Antal egaliserede samlinger af gårde				3	9				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770:	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Udviklingsbeskrivelse**a. Indtil cirka 1800:**

Grønlund (senere Brockdorff) var i 1500-1600-tallet en almindelig bondegård under hovedgården Eskebjerg. Da Eskebjerg i 1680 oprettedes til baroniet Scheelenborg, lagdes Grønlunds 11 tdr.hk. under hovedgårdstaksten. Først i 1700-tallet lagdes store dele af Nordskov og Martofte marker til Grønlund, der hermed opbyggedes til en anselig herregård. Samtidig blev meget krat ryddet til pløjeland. 1785 flyttedes og nyopførtes Grønlund, der herefter fik navnet Brockdorff. Arealet var omkring 1800 ikke mindre end 592 ha.

b. Efter cirka 1800:

Brockdorff er beskrevet under Scheelenborg hovedgård, da de to gårdes drift var så tæt forbundet i det meste af perioden.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** interesse

1. Brockdorff er anlagt o. 1700 som aflæggerhovedgård under baroniet Scheelenborg ved inddragelse af jord fra Nordskov og Martofte byer. Brockdorff er randplaceret i sit ejerlav og har agerorientering.
2. Lige fra 1680 regnedes Brockdorff som en del af baroniet Scheelenborgs hovedgårdstakst, og de to godser forblev samlede indtil 1900-tallet.
3. Frasalget af fæstegods fra baroniet indledtes i 1800-tallets anden halvdel og forløb langsomt. Hovedgårdsjorden bevaredes stort set intakt.
4. Hovedgården flyttedes og nybyggedes o. 1785.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis almindelig og typeren anlægstype med enkelte udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Hovedbygningen er bevaret, avlsgården nyopført i 1915. Haveområdet er udvidet.
2. Størsteparten af vådområderne er blevet opdyrket. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse.
3. Særlige relikter: -
4. Arkæologiske interesser: tomten af det gamle Grønlund.

Westre Sandes Mark

Westre Skipte Mark

Marstofts Mark

Gaemet Grønland

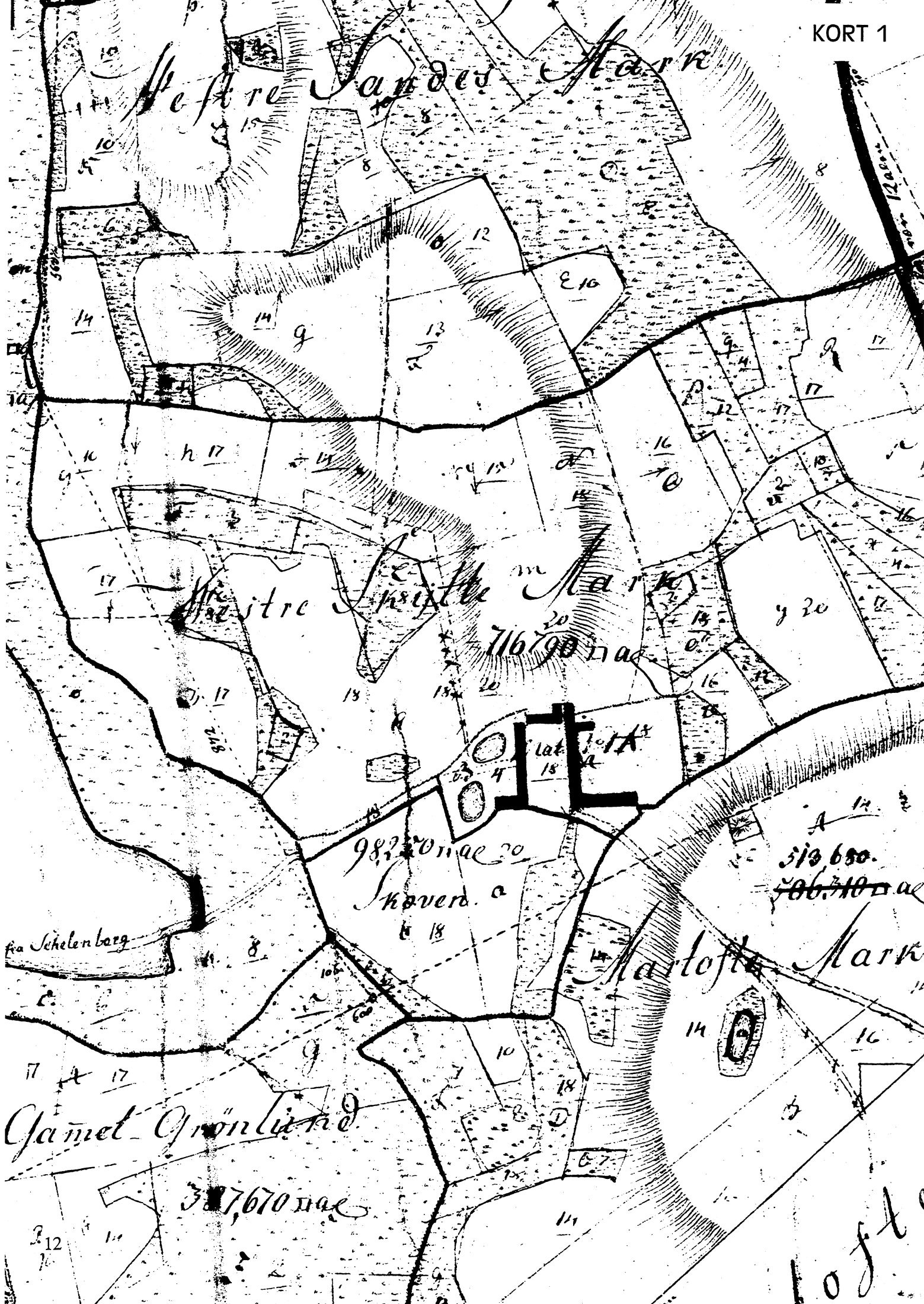
fra Schelenberg

982 20 aae
Skovero. a

A 14
312 650.
766 710 aae

3 7670 aae

10 ft

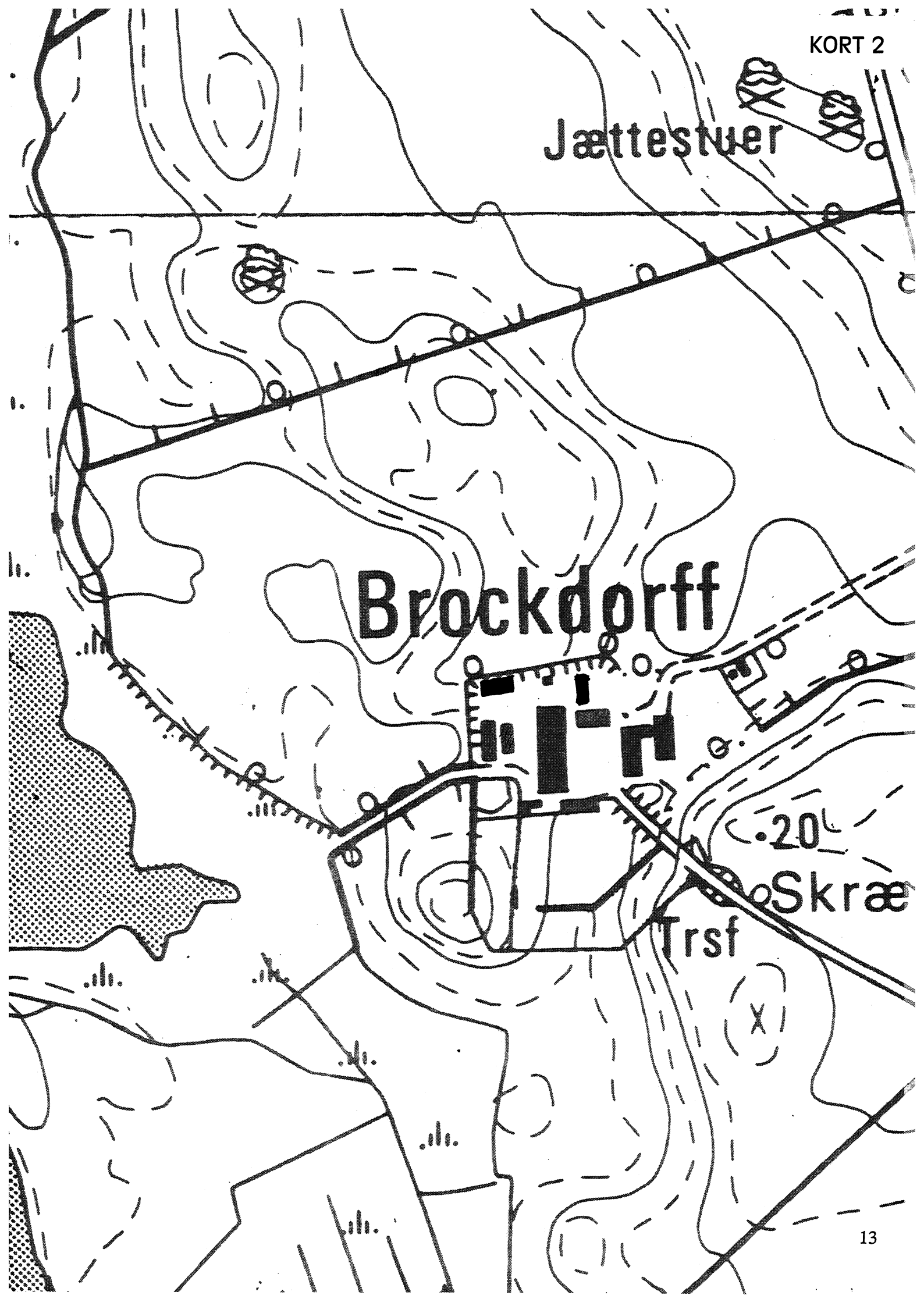

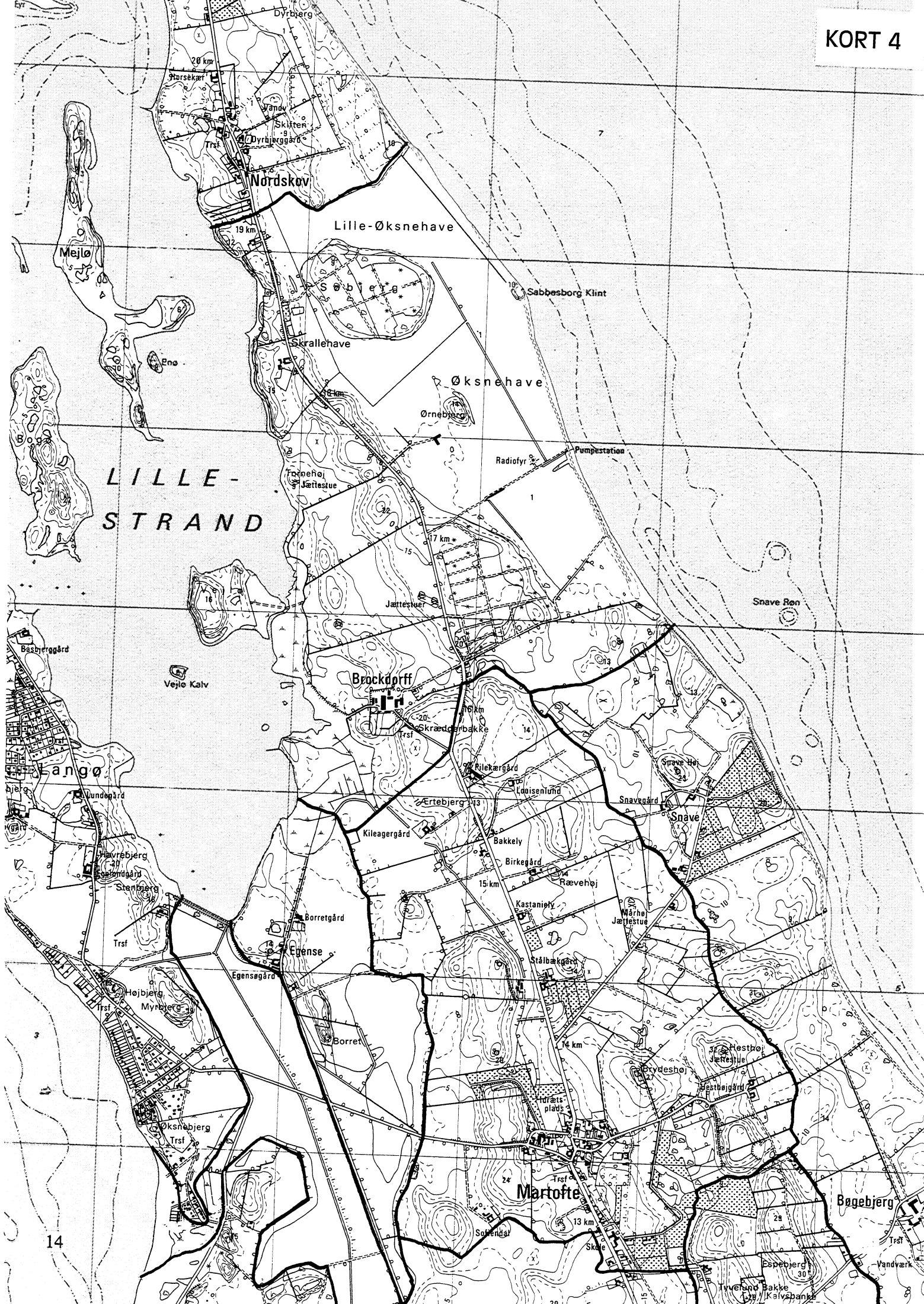
Jættestuer

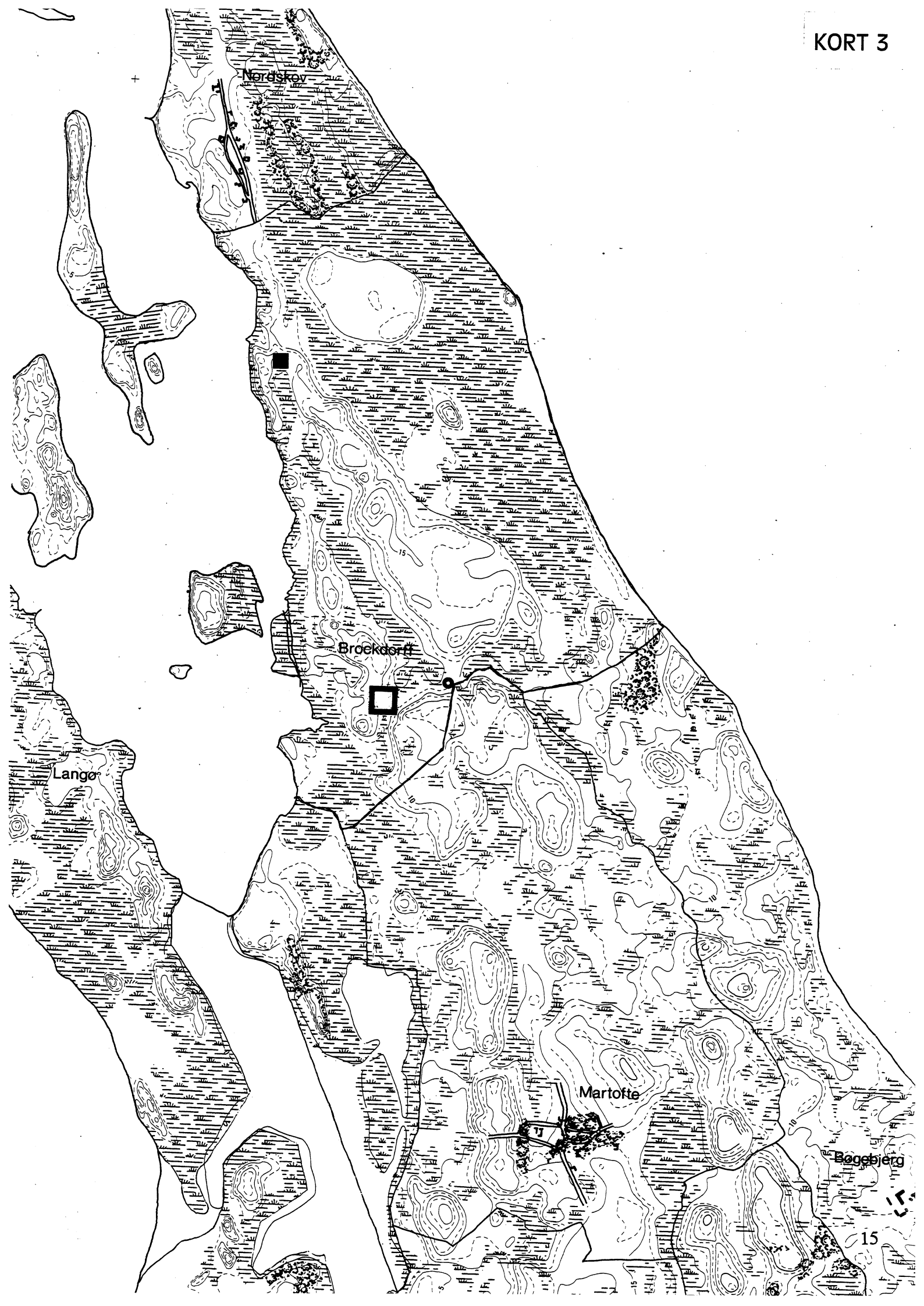
Brockdorff

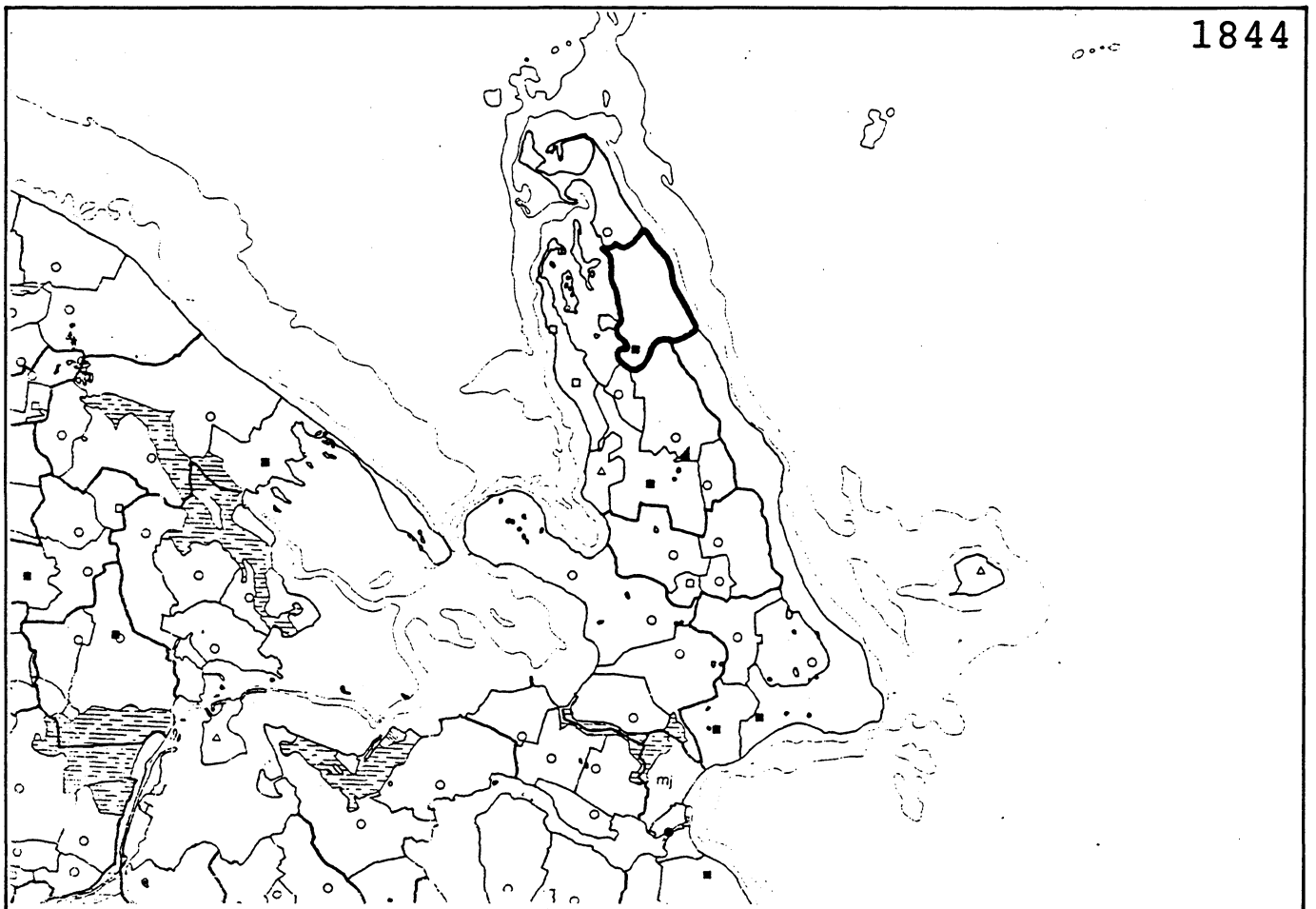
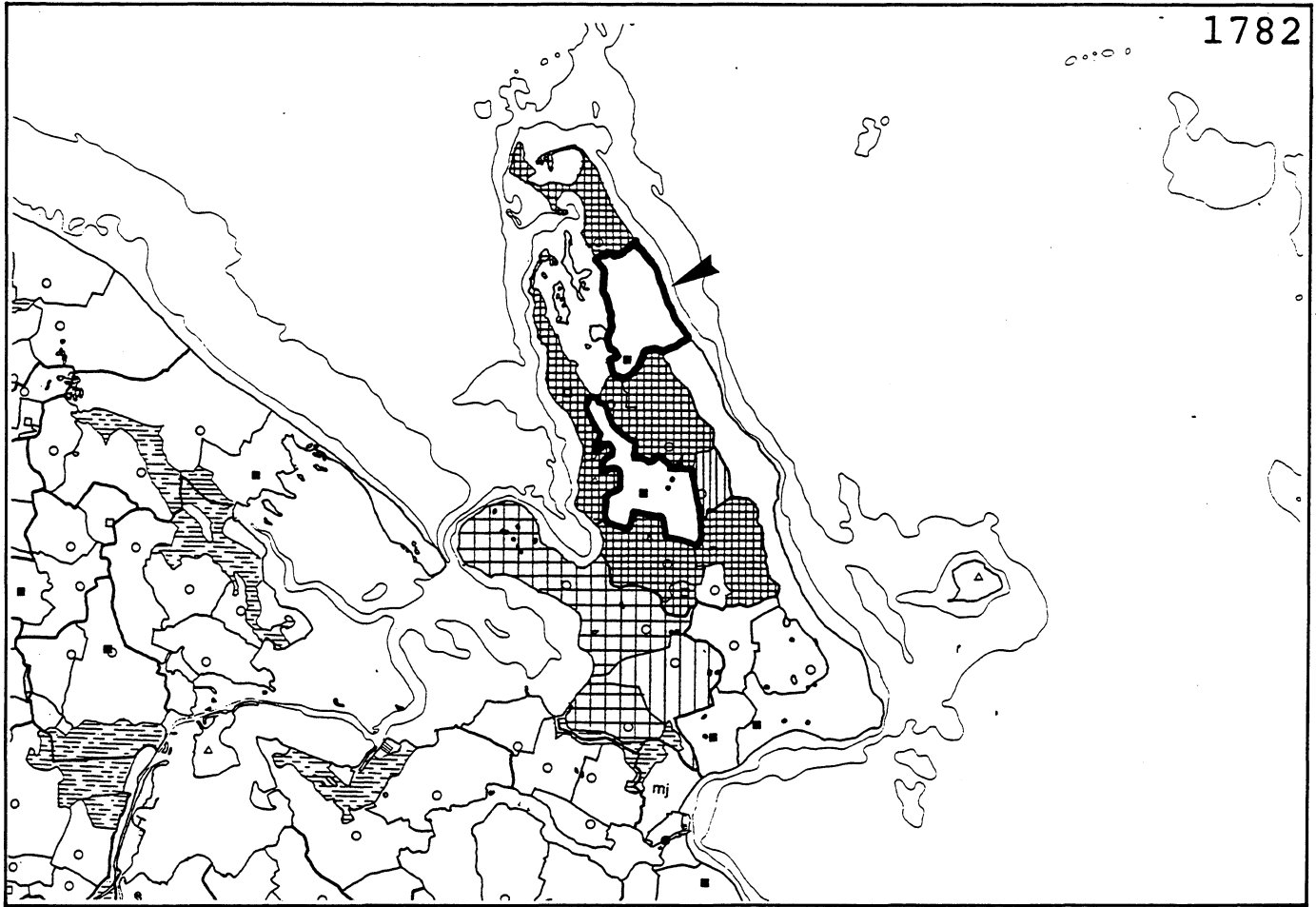
20
Skrae

Trsf

Broløkke

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Navn: Broløkke	Tidligere navn:
Bemærkninger: Broløkke nævnes første gang i 1454 i formen Broelyche. Forledet bro hentyder formentlig til hovedgårdens beliggenhed ved en bro over Bådsbæk, der adskilte Hindsholm fra Fyn. Efterledet løkke betyder indhegning eller indhegnet jordstykke.	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
Bemærkninger: Ejerlavsgrensen mod landsbyen Viby bærer præg af flere reguleringer. Broløkke ligger usædvanlig tæt ved nabohovedgården Hverringe.	

Ejere:	
1325 Niels Jonsen	Fælles ejer med nabogården
ca. 1454 Jørgen Urne	Hverringe 1868-
ca. 1490 Jacob Knudsen Reventlow	
1510 Tønne Palnesen (Viffert)	
1553 Jacob Brockenhuus en part	
1621 Mette Hardenberg	Under stamhuset Hverringe
1629 Henrik Gyldenstjerne	1899-1924
1690 Fr. von Vietinghoff	
1691 Schack Brockdorff	
1730 Johan Lehn	
1738 Lorentz Petersen	
1763 Jacob Twed	
1765 Søren Jørgensen	
1795 J.F.Utke	
1868 Niels Rudolf Juel	
1985 E.Iuel Reventlow og N.Iuel Reventlow	

Historiske tildragelser:

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. Hoved- og avlsbygninger: Hovedbygningen er et tre-fløjet anlæg med to tårne og åbent mod vest. Der er voldgrave til alle sider. Avlsbygningerne er et uregelmæssigt tre-fløjet anlæg, beliggende vest for hovedbygningen og åben mod denne.

b. Placering i ejerlavet:

Ejerlavets ressourcer: overvejende agerjord.

Placering: randplaceret

Orientering: ager/eng-orienteret

c. Øvrige bygninger i ejerlavet: Der er aftegnet fem huse i ejerlavet. De fire ligger ved kysten, mens det femte ligger ved den vestlige ejerlavsrind.

Driftsøkonomi

a. Areal år 1800: 304 ha

Antal marker: 7

heraf i årlig brug: 3

b. Dyrket areal år 1682: 205 tdr.l.d.

Vangebrug: 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 54

1. + 2. bon: 64

eng: 8

skov:

græs: 8

Bemærkninger: 1682: hollænderi med 52 malkekøer. 1682: $\frac{1}{2}$ td.skovskyld.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Hindsholm. Moræneflade med tunneldale.

Jordbund: Overvejende moræneler.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er naturligt afgrænset mod bugten. De øvrige grænser følger kun delvis terrænet.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Hovedbygningen er flyttet ind midt i ejerlavet, hvor den nu består af en enkelt nord-syd-gående bygning.</p> <p>Avlsbygningen er ligeledes flyttet, dog ligger der enkelte mindre bygninger tilbage.</p> <p>De fleste huse er forsvundet.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret noget ved nybebyggelse mod sydvest.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet er bevaret ved de resterende bygninger.</p> <p>Enkelte gårde bevaret ved skoven.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men vådområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Den gamle hovedgårds tomt er delvis frilagt.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>		X	X	
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1885.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770	1838	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			54	46	47	47	57	57	27	
Bemærkninger:										

Fæstegodset

			1662	1688 ¹⁾	1770	1838	1870	1903 ²⁾		
Tønder hartkorn			225	206	250	154		145		
Bemærkninger: 1) Omfatter kun det fæstegods, Knud Bille ejede. 2) med fæstegodset til Hverringe										

			1662	1688 ¹⁾	1764	1838	18	1903 ²⁾		
Antal gårde			24	27	42	20		29		
Heraf i hovedgd. sognet			9	4	10	0		25		
Antal huse				10	18	18		85		
Heraf i hovedgd. sognet				6	7	0		79		
Fæsteeenheder ialt				37	60	38		114		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1764	1838				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	5	13	6				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	3	4	2				
Antal egaliserede samlinger af gårde	1	2	0				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770: 27	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage 10
	b) spanddage 54
	c) gangdage 227 (o.1800)
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Broløkke nævnes allerede i 1325. Gården har navn efter det vigtige overgangssted mellem Hindsholm og Kerteminde. I sidste halvdel af 1400-tallet omtales hoveriydende bønder til Broløkke, og det berettes, at en gård i Viby er af Broløkkes rette jord. I 1600-tallet lagdes Boesgård under hovedgården, der herefter ikke synes udvidet yderligere. Gården var i 1688 på 46 tdr.htk. med blot $\frac{1}{2}$ td. skovskyld.

Det dyrkede areal var i 1682 på 205 tdr.land, der dyrkedes i trevangsbrug. Jorden var af forholdsvis god bonitet. Der var kun mådelig skov og eng til hovedgården. Broløkke har karakter af en korngård.

I 1600-tallet havde Broløkke fælles ejere med Skovsbo, og fra 1690-1730 med Scheelenborg. I 1764 var bøndergodset nået op på et niveau af 40 gårde, hvoraf langt hovedparten i nabosognet Mesinge. Inden 1802 var samtlige gårdsamlinger egaliseret.

Godset opnåede aldrig status som stamhus el.lign. og erhvervede ingen kirker. Broløkke oprettede et hospital i Viby.

b. Efter cirka 1800:

Broløkke hovedgårdsejerlav var o.1800 på 304 ha. I 1812 forøgedes arealet ved inddæmning af 24 ha ved Tårup strand. O.1905 blev avlsgårdens areal opgjort til 287 ha, hvoraf 255 ha var ager og 30 ha eng. Skovarealet blev regnet med under stamhuset Hverringes skovdistrikt. Broløkke var blevet købt af Hverringe i 1868 og indlemmes i stamhuset af samme navn i 1899. I 1985 blev arealet af Broløkke gjort op sammen med Hverringes areal.

O.1800 var der 27 gårde, der gjorde hoveri til Broløkke. Hoveriet var organiseret således, at hver helgård fik en hovlod på 2 tdr. 4 skp. bygland, som de skulle dyrke. I 1799 fik den daværende ejer tilladelse til at bortsælge fæstegodset. Salget skete dels til selveje, dels til Hverringe. I 1838 var der således kun 154 tdr.htk. tilbage, fordelt på 20 gårde og 18 huse. Broløkke havde på dette tidspunkt ikke mere gods tilbage i Viby sogn. Efter at Hverringe gods købte gården, blev fæstegodset regnet sammen med dennes. O.1905 blev gården drevet af 12 faste folk, 14 daglejere, 4 fremmedarbejdere og ca. 15 ekstra mand i høsten.

Hovedgårdstaksten, der var på 47 tdr.htk. i den første halvdel af 1800-tallet, steg mellem 1838 og 1870 til 57 tdr.htk. Dette niveau holdes til en gang i 1900-tallet. I 1956 var den faldet med mere end 50%, nemlig til 27 tdr.htk. Det kan skyldes en overførsel af en del af jorden til Hverringe og/eller afgivelse af jord til staten ved stamhuset Hverringes overgang til fri ejendom i 1924. Jorden var o.1770 delt op i 7 marker, hvoraf 3 blev besæt årligt. Besætningen var o.1800 på 160 køer, 12 heste og 50 får. O.1905 var der 8 marker, hvoraf 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var da på 140 køer og 80 stk. ungkvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 150 fedesvin.

Broløkke har stadig samme ejer som Hverringe.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

Typologisk vurdering:

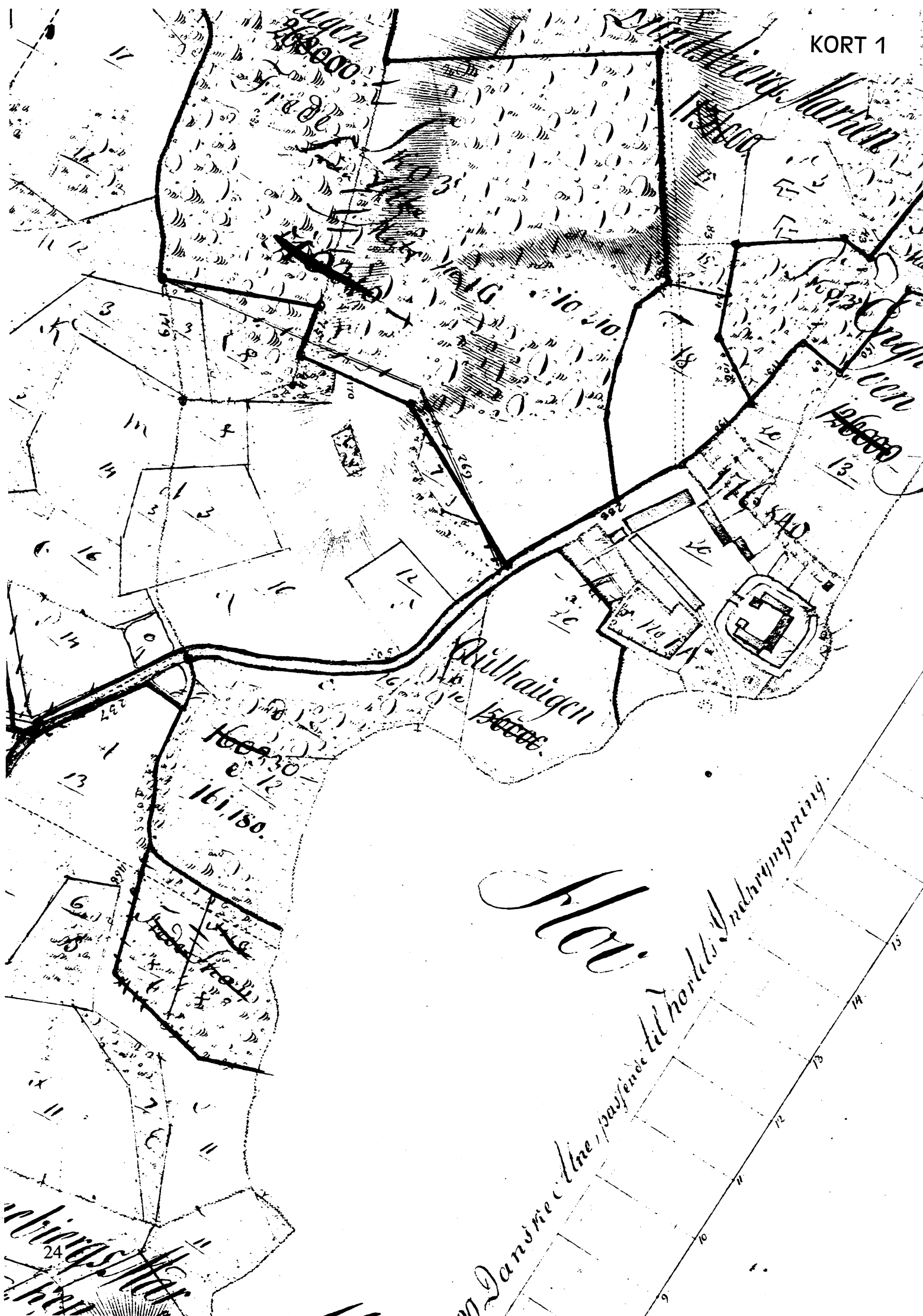
interesse

1. Broløkke eksisterede allerede i 1325 og synes anlagt som en kystgård med en central strategisk placering. Broløkke vides kun udvidet med en enkelt gårds jord i 1600-tallet og forblev en middelstor besiddelse. Broløkke var placeret i randen af sit ejerlav nogle få hundrede meter fra Hverringe. Da de to gårde lagdes sammen i 1800-tallet, flyttedes Broløkke til en central placering i ejerlavet.
2. Broløkke var i nyere tid fortrinsvis en del af større samlede besiddelser med et forholdsvis beskedent bøndergods på 20-40 gårde.
3. I 1800-tallet fraselgtes det meste af fæstegodset, og gården lagdes sammen med Hverringe. En del af jorden udparcelleredes først i 1900-tallet til husmandsbrug.
4. Der er kun bevaret uanselige rester af Broløkkens bygninger.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis usædvanlig anlægstype med få udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse.

1. Bygningerne blev i hovedsagen nedrevet i forbindelse med sammenlægningen med Hverringe.
2. Ejerlavet er ændret en del ved nybebyggelse. Vådarealerne er opdyrkede, men skovområderne bevaret.
3. Særlige relikter: tomten af det gamle Broløkke med voldsted.
4. Arkæologiske interesser: tomten af Boesgård.

Høj

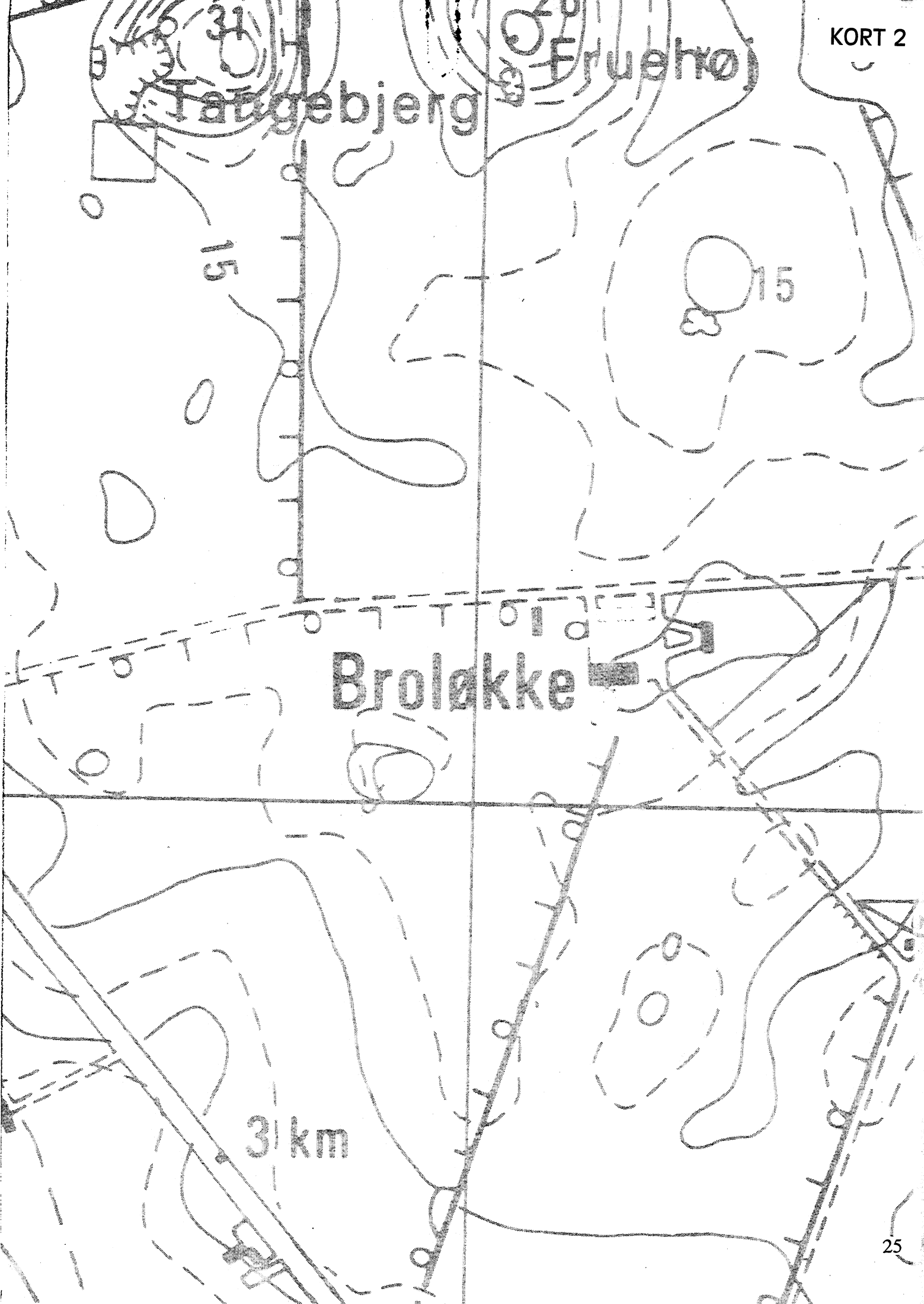
Dansirectne passende til kortets Indrømming.

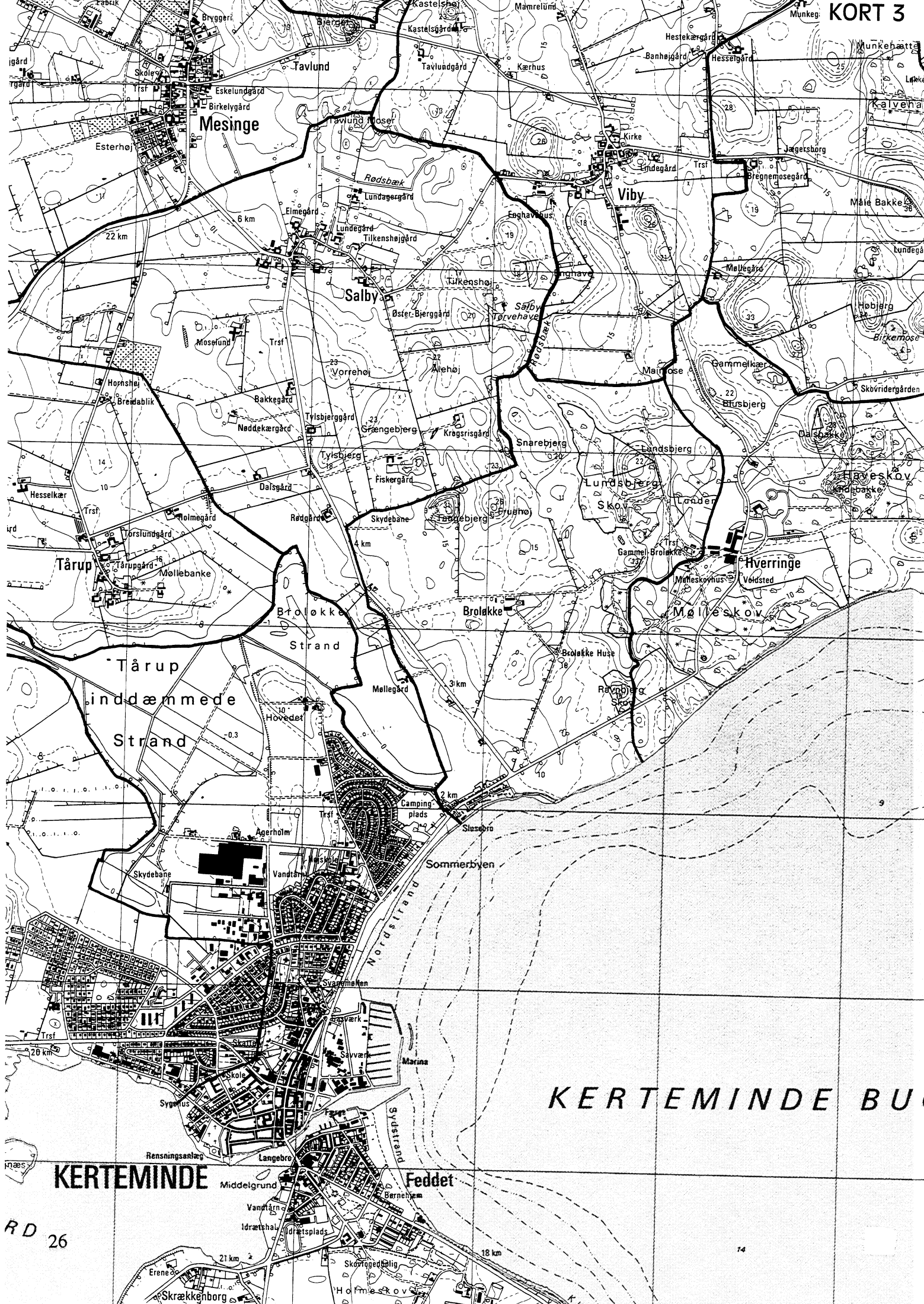
*Høj 30
161.150.*

Kvillumgården

176.540

adlingsk...

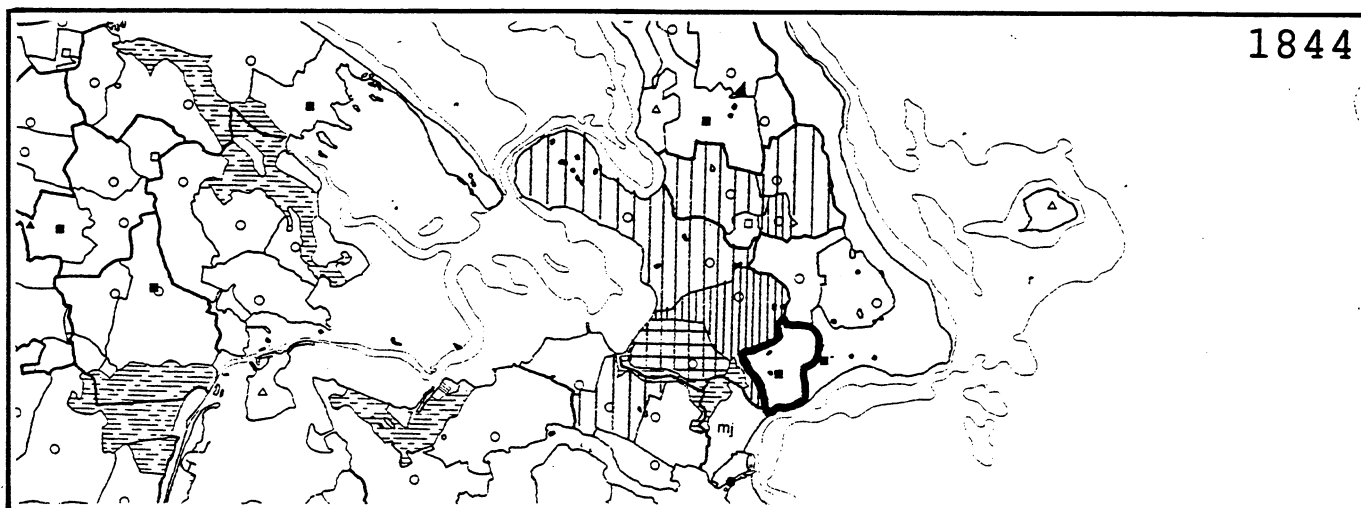
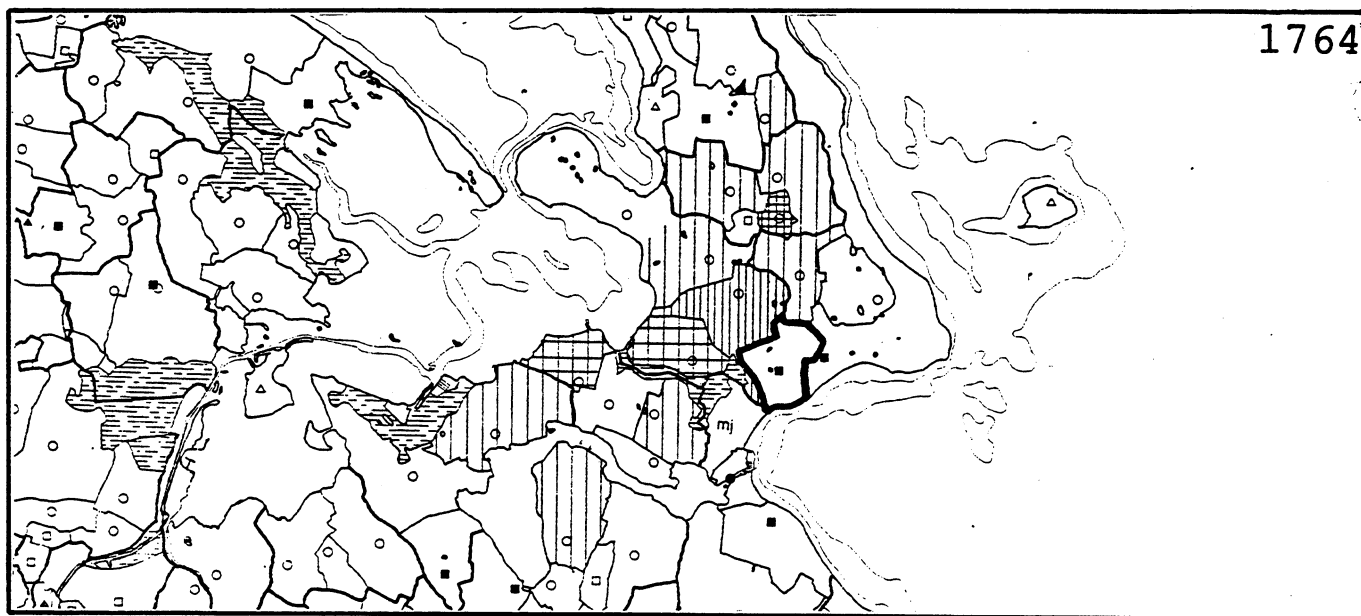
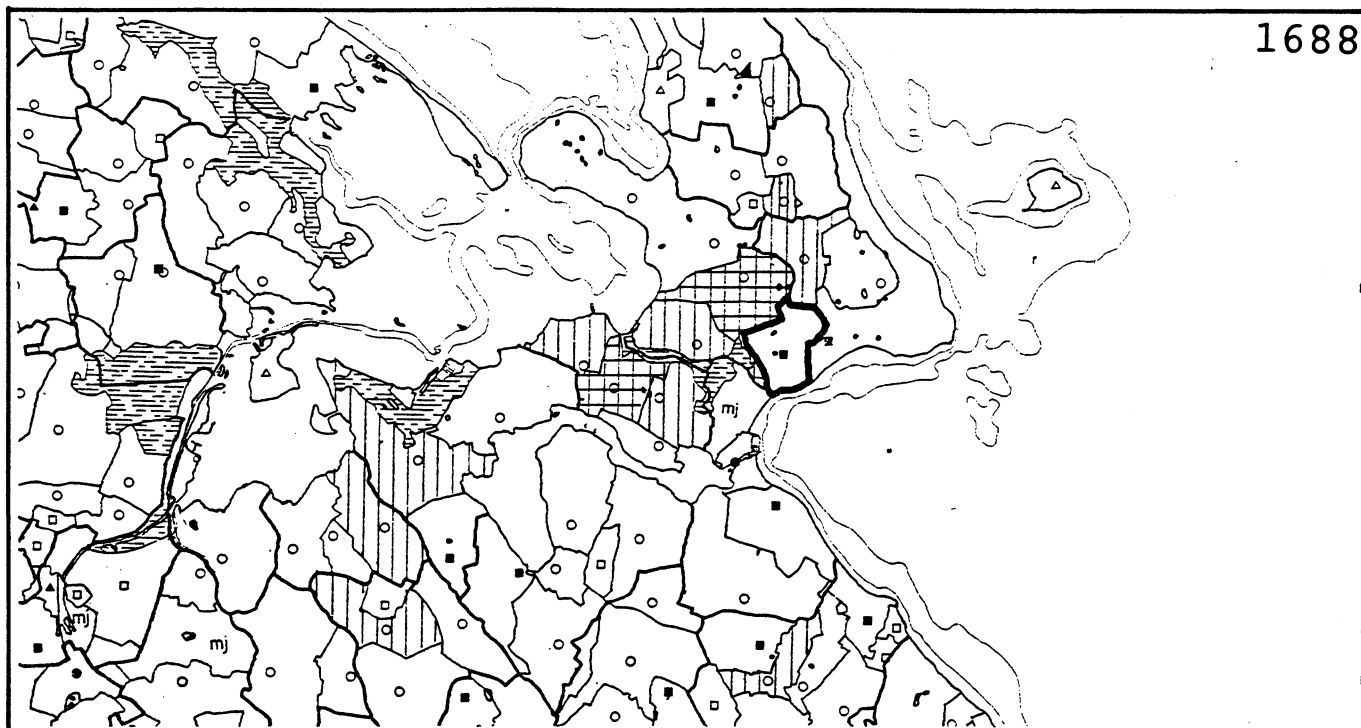
KERTEMINDE BU

KERTEMINDE

Feddet

RD 26

Hverringe

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Navn: Hverringe	Tidligere navn:
---------------------------	------------------------

Bemærkninger:

Hverringe er nævnt første gang i 1440 i formen Huffuen. I 1499 nævnes den i den mere velkendte form Hweringsgard. Navnet menes at komme af gl.dansk hwirf, der betyder drejning. Dette skulle hentyde til gårdens placering ved kystlinien, der drejer i østlig retning ved Stavreshoved.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
--	----------------------------------

Bemærkninger:

Hovedgården har ved udvidelser gjort store indhug i landsbyen Måles ejerlav. Ca. 1517 blev det da nødvendigt for landsbyen at flytte til dens nuværende placering. Den gamle bytomt blev herefter lagt under hovedgården. Hverringe har efterhånden også inddraget hele kyststrækningen under sig. Det er i øvrigt bemærkelsesværdigt, så tæt de to hovedgårde Broløkke og Hverringe ligger på hinanden.

Ejere:

ca. 1350 Nicolaus Limbek	Fælles ejer med nabogården
ca. 1400 Tyge Basse	Bøgebjerg -
1448 Peder Olufsen Godov (en part)	Broløkke 1868-
1450 Palle Severin (en part)	
andre parthavere var	
‡ Andersen E. Ulfeldt og Peder Lykke. Lykkeslægten opnår herefter at blive eneejere.	Under stamhuset Hverringe 1768-1924
1662 Dorte Daa	
1675 Niels Krabbe	
1737 Niels Juel	
1779 Hans Rudolf Juel	
1985 E.Iuel-Reventlow og Niels Iuel-Reventlow	

Historiske tildragelser:

Kaj Lykke, der ejede Hverringe fra 1655, blev på grund af ærekrænkende udtalelser om dronningen fradømt gods og ære. Hverringe og det tilhørende bøndergods blev stærkt ødelagt under svenskekrigene, ladegården blev således afbrændt.

I året 1809 tog den daværende ejer af Hverringe ca. 100 engelske soldater til fange på Romsø. Hans Rudolf Juel, der ejede Hverringe fra 1879, var i perioden 1910-1918 medlem af landstinget.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningerne har samme grundplan som før, dog ser det ud til, at der har været en mindre ombygning på østfløjen. Voldgravene er ligeledes bevaret.</p> <p>Avlsgården er flyttet over på den vestlige side af vejen. Den består af et uregelmæssigt, flerlænget anlæg.</p> <p>En stor del af husene ude i ejerlavet er forsvundet.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet har samme udstrækning som før.</p> <p>Gærderne er kun bevaret ganske få steder.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret og enkelte vådområder (Madelund, Lange Mose, Sadelmager Mose)</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Voldstedet syd for hovedgården er bevaret. Den gamle avlsgårds tomt er frilagte.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			<p>Hovedbygningen opført o.1790. Restaureret o.1878.</p> <p>O.1878 er avlsbygningen blevet opført efter brand.</p>
		X		
	X			
			X	
		X		
	X			
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Avlsgården er blevet flyttet i 1884, men ellers er hovedparten af de nævnte ændringer sket efter 1885.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	--------------------------	-------------------------------	----------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹⁾	1838	1870	1903	1956	
Tønder hartkorn			54	47	82	84	111	69	95	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 7 tdr.htk.										

Fæstegodset

			1662	1688	1770	1838	1870	1903		
Tønder hartkorn			560	378	353	357		145		
Bemærkninger:										

			1662	1688	1768	1838	18	1903		
Antal gårde			73	49	47	58		29		
Heraf i hovedgd. sognet			30	29	28	35		25		
Antal huse				36	12	59		85		
Heraf i hovedgd. sognet				27	5	41		79		
Fæsteenheder ialt				85	59	117		114		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1764	1838				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	26	10	14				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	7	6	5				
Antal egaliserede samlinger af gårde	2	4	2				

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770: 48	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
----------	--------------------	------------------------	---------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800: Hverringe synes anlagt i 1300-tallet i Måles kystskove. Et velbevaret voldsted findes nogle hundrede meter vest for den nuværende gård. Først i 1500-tallet flyttedes Måle 2 km og det gamle bytomtområde inddrog under hovedgården. Fra 1604-1608 mageskiftedes fra kronen Romsø og Stavrskov og mere skov til i alt 1000 svins olden. Hverringe kom herved i besiddelse af hele kystskovstrækningen på Hindsholms østkyst. I 1688 var taksten på 47 tdr.htk. + 7 tdr. skovskyld, hvortil kom en række gårde og huse med i alt 37 tdr.htk., der senere regnedes under hovedgårdens takst. Strukturen prægedes af skovrydning. I 1682 hedder det, at to af gårdens marker og alle de øvrige løkker er opryddet af skoven. Først i 1700-tallet oprettedes avlsgården Bøgebjerg med 35 tdr.htk. i ejerlavets nordlige del.

I 1682 dyrkedes under selve hovedgården 191 tdr. land af en forholdsvis dårlig bonitet. Der var rigelig skov og græsning. Sidst i 1700-tallet havde Hverringe et aneligt hollænderi på et par hundrede køer. Hverringe er en typisk kystskovgård, der i 1600-1700-tallet skiftede noget karakter ved en massiv opdyrkning. Hverringe var i 1662 er betydelig besiddelse med 73 fæstegårde, hvoraf 30 i hjem-sognet. Der var en lille vandmølle ved gården. Godset ejede hele Måle, 23 gårde, der var egaliseret. Efter en nedgangsperiode tilmageskiftedes 10 gårde i Viby og Mesinge sogne i 1683 fra kronen, og tilliggendet stabiliserede sig omkring 50 godt arronderede gårde. I 1802 var samtlige gårdgrupper egaliserede. I 1679 erhvervedes kongetienden af Viby sogn. I 1768 oprettedes Hverringe med Bøgebjerg til stamhus med i alt godt 400 tdr.htk.

b. Efter cirka 1800: Hverringe hovedgårdsejerlav var o. 1800 på 1208 ha. I dette tal er iberegnet Bøgebjerg avlsgård. O.1905 opgøres arealet til 623 ha, hvoraf 303 ha var ager, 16 ha eng, 28 ha udtørret areal og 276 ha skov. De 623 ha omfattede kun den jord, som blev drevet under Hverringe avlsgård. Med andre ord, Bøgebjerg avlsgård og de arealer, der var lejet ud til fæstebønderne, var ikke regnet med. I 1985 opgøres Hverringe godsens areal til 1600 ha, hvoraf 1300 ha var ager, 200 ha skov og 100 ha lå på Romsø. Heri er altså ikke blot medregnet Bøgebjerg avlsgård, men også Broløkke og Romsø. Fraregnes de to sidstnævnte, er tilliggendets størrelse næsten uændret fra 1800 til 1985.

Fæstegodset blev yderligere arronderet omkring 1800 ved køb/mageskifte. Hverringe opnåede herved, at en større del af godset kom til at ligge i Viby sogn. I 1838 var fæstegodset på 357 tdr.htk., fordelt på 58 gårde og 59 huse. Langt den overvejende del lå i hovedgårdssognet Viby i de tilstødende Mesinge og Drigstrup sogne. De egaliseringer, der var blevet foretaget tidligere, var på dette tidspunkt allerede gået mere eller mindre i opløsning. Frasalget af fæstegodset skete hovedsageligt i anden halvdel af 1800-tallet. I 1903 var der dog stadig 145 tdr.htk. tilbage, men deri er dog medregnet en del arvefæstegods. O.1905 blev gården drevet af 17 faste folk, 6 daglejere og i roer og høst nogle mand ekstra samt 9 polakker.

Hovedgårdstaksten svingede en del i 1800- og 1900-tallet, men det afspejler nok lige så meget forvirringen omkring, hvor meget der skulle regnes med (se bemærkninger under arealet!), end det bunder i reelle ændringer. O.1770 var jorden delt op i 14 marker, hvoraf de 5 eller 6 blev besæt årligt. Hverringe havde store problemer med at få materiale nok til indhegning af markerne, hvorfor der foruden sten også blev brugt tang og ris. O.1804 oplyser Begtrup, at Hverringe havde et hollænderi på 200 køer. O.1905 var jorden delt op i en 8 marksdrift og en 6 marksdrift. Kvægbesætningen var da på 260 køer og 60 stk. ungvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 150 fedesvin. Hverringe havde tillige indtægter fra tiender matrikuleret til 30 tdr.htk.

Hverringe stamhus, der blev oprettet i 1768, bestod da af Hverringe hovedgård og Bøgebjerg avlsgård. I 1868 købtes den nærliggende Broløkke hovedgård. Denne indlemmedes i 1899 i stamhuset, hvorefter Bøgebjerg blev udskilt som fri ejendom. Stamhuset overgik til fri ejendom i 1924 mod betaling af afgift til staten og hensættelse til successorfonden. Der skulle også afgives jord til staten, men den overvejende del blev afgivet af jord andetsteds fra, indkøbt til formålet.

↓
Lundborg

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Viby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	----------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse:

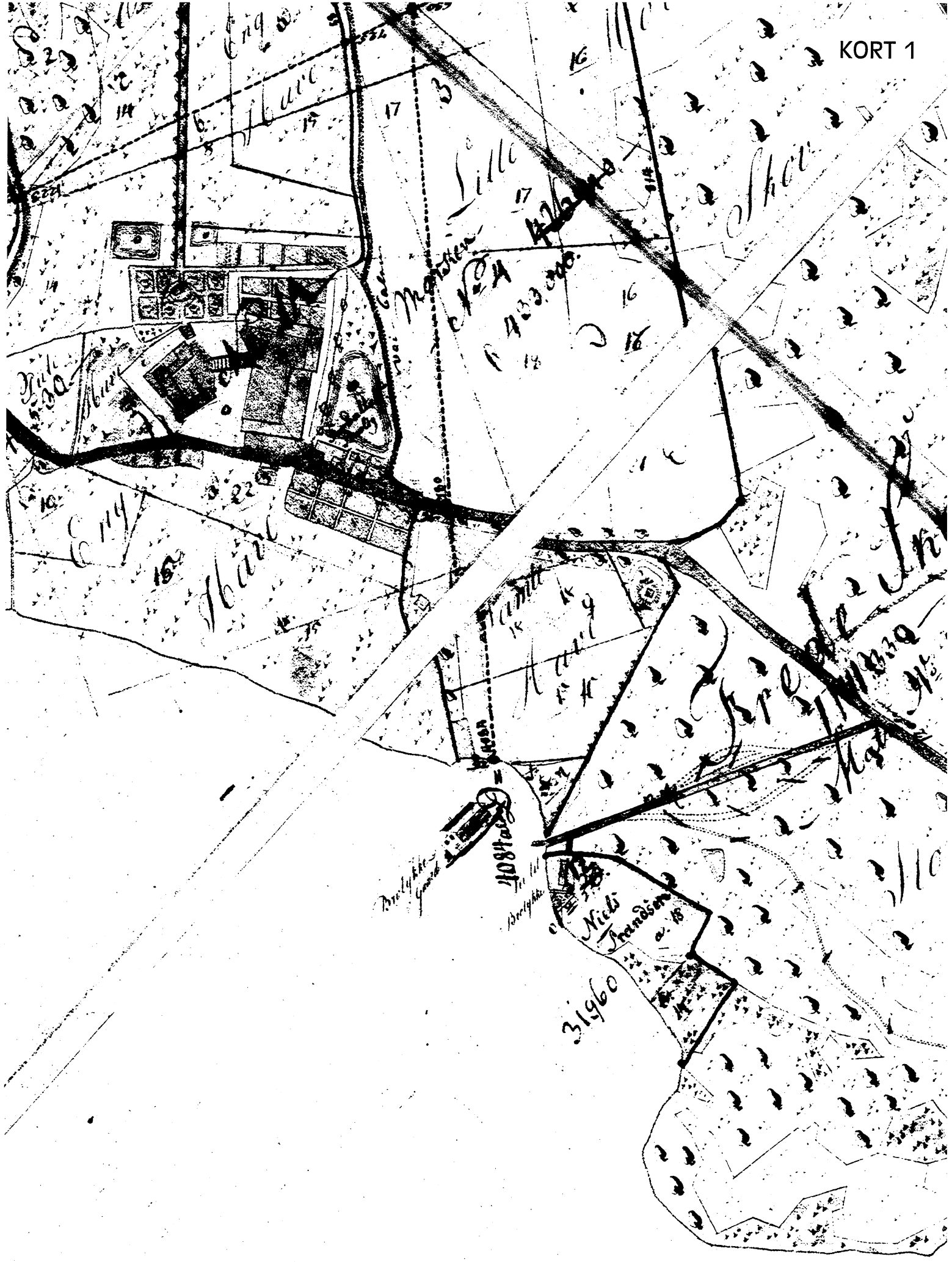
Typologisk vurdering: stor interesse

1. Hverringe er anlagt som hovedgård i Måle kystskov i 1300-tallet. Den udvikledes i 1500-tallet ved flytning af Måle og i 1600-1700-tallet ved massiv opdyrkning af den lange kystskovstrækning. Hverringe er randplaceret i sit ejerlav. Hverringe har karakter af en kystskovgård.
2. Allerede i 1500-1600-tallet var Hverringe et betydeligt gods, og tilliggendet stabiliserede sig o. 50 gårde, godt arronderet og egaliseret. Godset ophøjedes til stamhus i 1768. I 1868 tilkøbtes nabogården Broløkke.
3. Frasalget af fæstegods skete kun langsomt, og hovedgårdsejerlavet Hverringe-Broløkke-Bøgebjerg er endnu intakt.
4. I 1790 opførtes ny hovedbygning. Avlsbygningen er fra 1878.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en lang udviklingshistorie med mange karakteristika.

Relikt-vurdering: særlig interesse.

1. Hovedbygningen er velbevaret. Ladegården nyopført i 1878. Haveområdet er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Store dele af ejerlavet er fredet, incl. stengårde. Skovarealerne og enkelte vådområder er bevaret.
3. Særlige relikter: Et 1300-tals voldsted, avlsgården Bøgebjerg med hovedbygning fra 1845.
4. Arkæologiske interesser: tomten af landsbyen Måle, mølletomt.

Ladde

Tst

Gammel Brokke

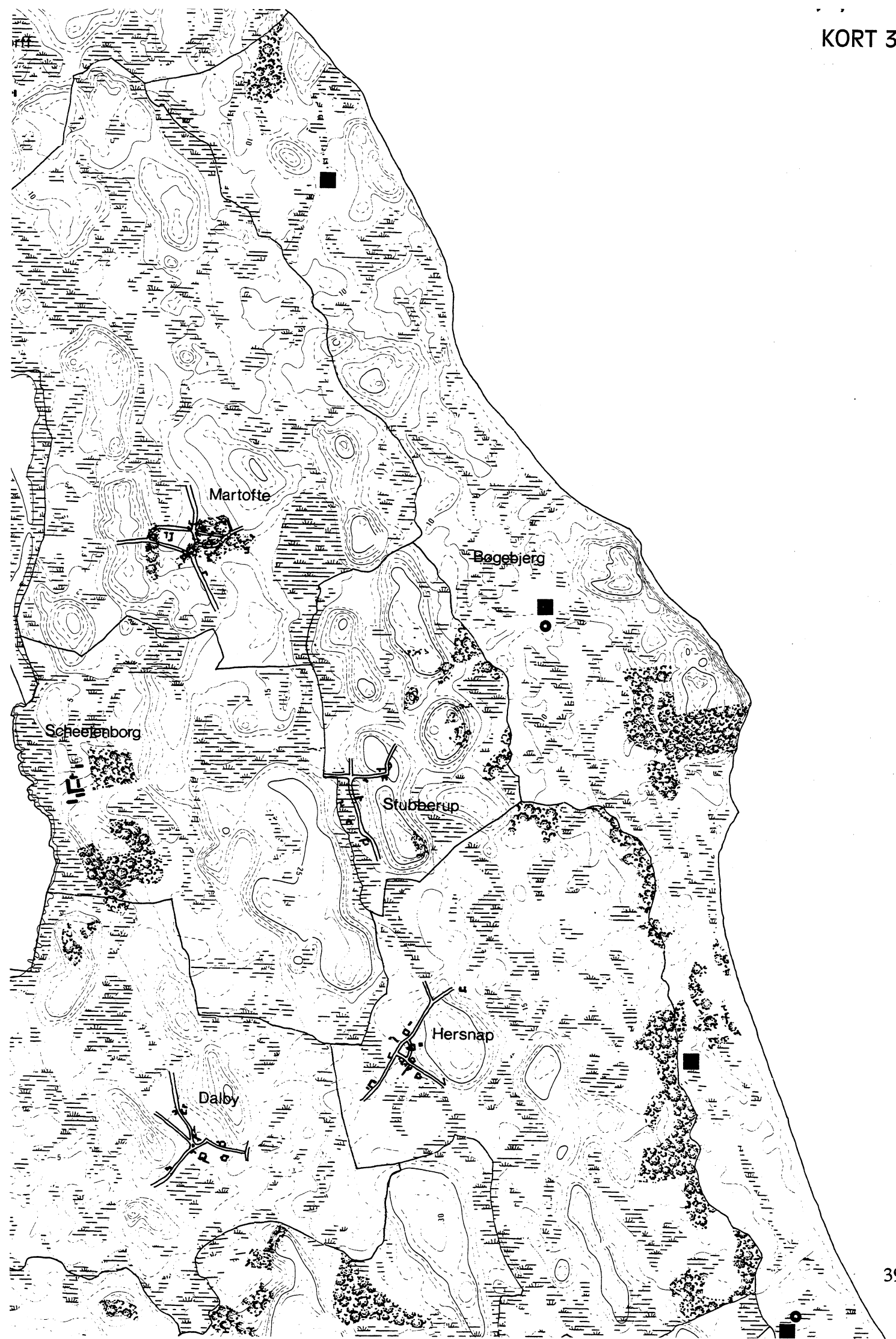
Hverringe

Maleskoyhus

Voldsted

Målliveskoyhus

KERTEMINDE BUGT

40

18 km

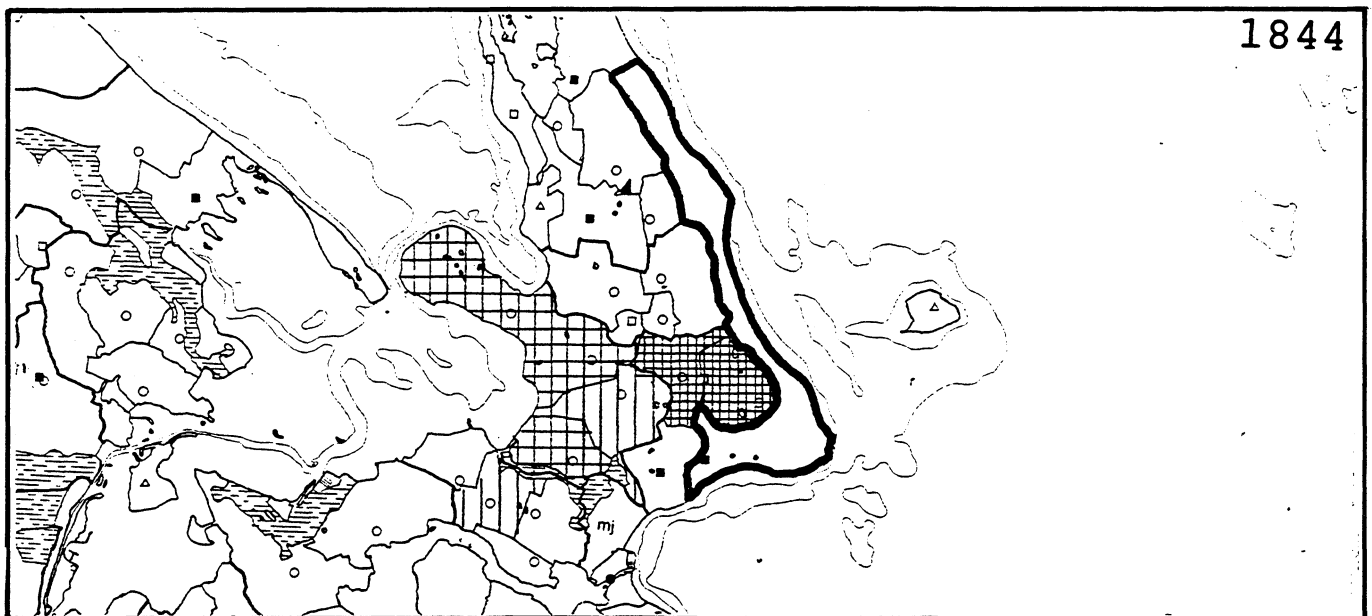
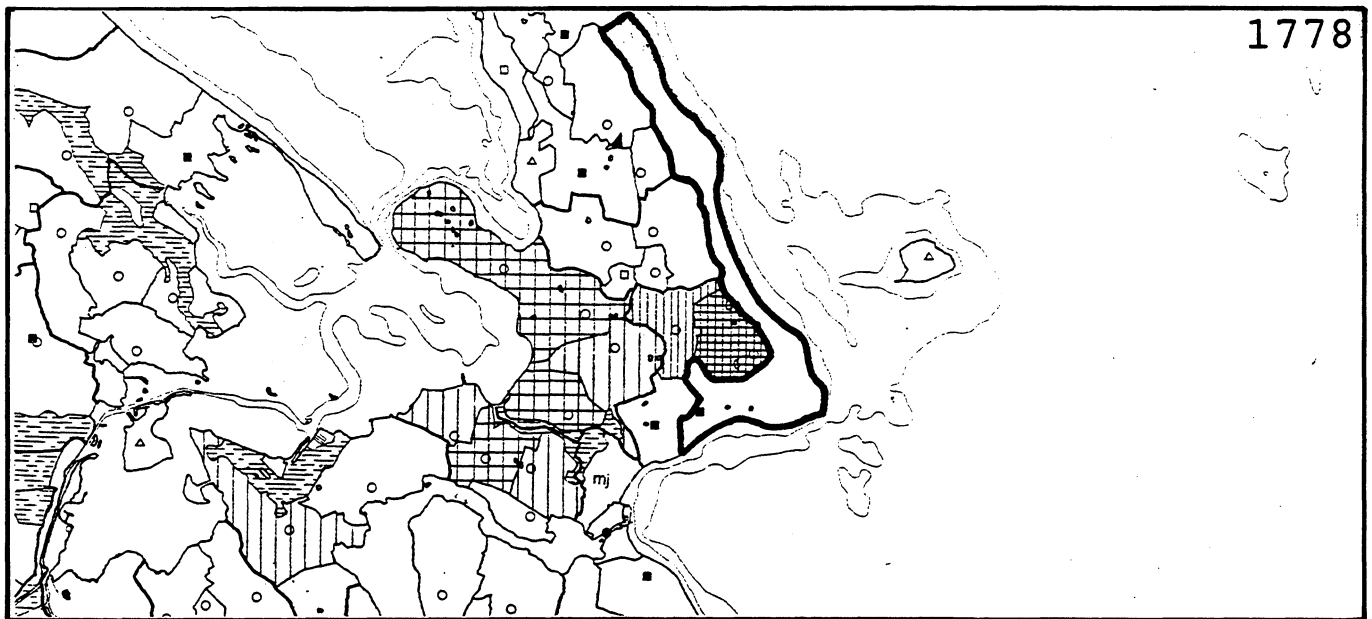
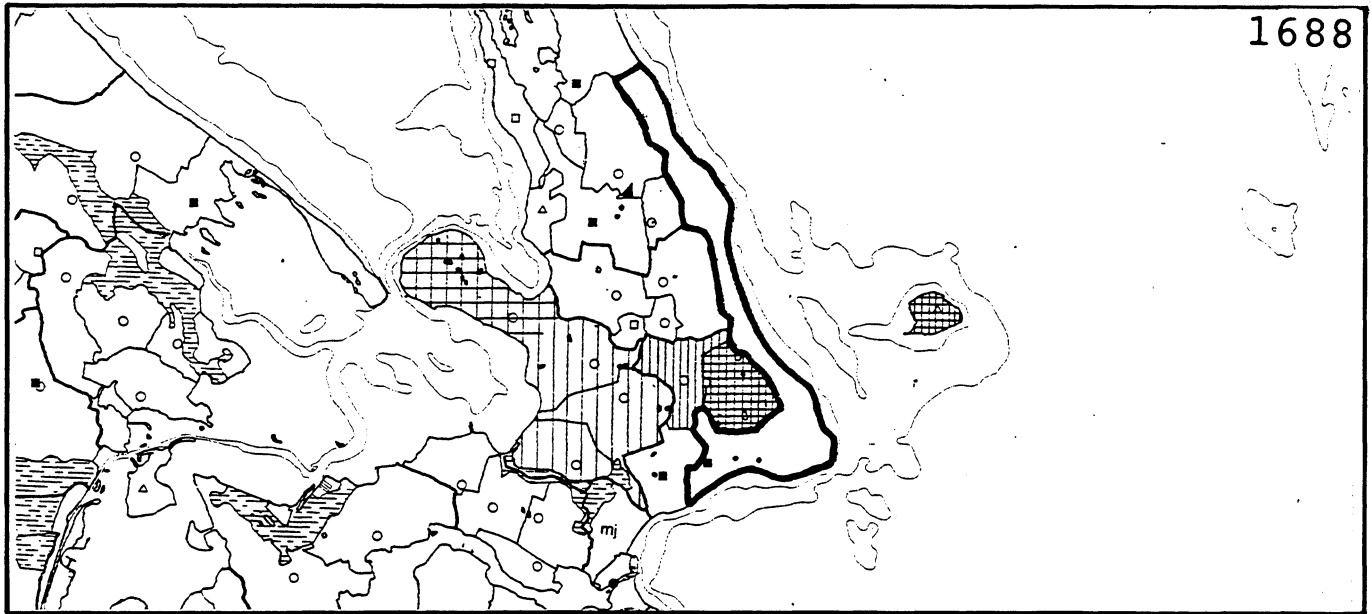
14

13

75

E T

Lundsgård

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Revninge
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Navn: Lundsgård	Tidligere navn:
Bemærkninger: Lundsgård er nævnt første gang i 1484 i formen Lundsgord. Forledet er lund, der betyder lille skov.	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
Bemærkninger: De rette linier, der markerer ejerlavsgrensene mod landsbyen Revninge, tyder på, at hovedgården i 1500-1600-1700-tallet har inddraget nogle af landsbyens jorder under sig.	

Ejere:	1435 Peder Hogenskild Iven Bryske Palle Andersen Ulfeldt	Fælles ejer med nabogården Jershav 1648-ca.1800 nedbrudt.
	1536 Hans v.Mehlen	
	1643 Markor Rødsteen	
	1672 Hugo Lützow	Under stamhuset Lundsgård
	1715 Anne Sidonie Putbus	1768-1927
	1725 Margrethe v.Dewitz	
	1745 Ditlev Rewentlow	
	1747 Jens Juel	
	1774 Elisabeth Ahlefeldt-Laurvig	
	1939 H.H.Juel Rudolf Juel og T.Juel	

Historiske tildragelser:
Markor Rødsteen, der var oberst, deltog under svenskekrigene i Hans Schacks landgang ved Kerteminde. Lundsgård og egnen omkring blev stærkt ødelagt under krigen.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Revninge
-----------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luffoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger:</p> <p>Hovedbygningen har samme grundplan som før, men voldgravene er væk. Der ligger stadig nogle bygninger øst herfor, men deres grundplan er ikke den samme.</p> <p>Avlsgården er flyttet, så den nu ligger syd-øst for hovedbygningen. Det er et større fire-fløjet anlæg med mindre, spredtliggende bygninger tilknyttet.</p> <p>De fleste af husene er nedlagt.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke ændret meget ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haveområdet er blevet udvidet mod sydvest og vest.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Gårde bevaret i forbindelse med skovområde. Hertil kommer nogle enkelte ude i ejerlavet.</p> <p>Ikke-agerarealer: Størsteparten af skovarealerne og en smule eng ved kysten er bevaret.</p> <p>Særlige relikter: Der er et voldsted i Storskoven. Tomten fra den gamle avlsgård er frilagt.</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			Selve hovedbygningen er opført 1765.
			X	Avlsgården fornyet 1877-81.
	X		X	
		X		
		X		
	X			
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne ved hoved- og avlsbygninger er hovedsageligt sket før 1884. Ændringer ude i ejerlavet er sket efter 1884.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Revninge
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662 ²⁾	1688 ²⁾	1770 ¹⁺²⁾	1845	1870 ¹⁾	1903 ¹⁾	1956	
Tønder hartkorn			82	+24 33	57	68	68	70	80	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 3 tdr.htk. 2) incl. Jerhave										

Fæstegodset

			1662 ²⁾	1688 ³⁾	1770 ³⁾	1845	1870	1903		
Tønder hartkorn			236	145	287	316		295		
Bemærkninger: 3) incl. Jerhave fæstegods										

			1662	1688 ³⁾	1778 ³⁾	1845	18	1903		
Antal gårde			29	24	43	45		47		
Heraf i hovedgd. sognet			13	15	15	14		16		
Antal huse				10	6	39		44		
Heraf i hovedgd. sognet				10	6	25		21		
Fæsteheder ialt				34	49	84		91		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

			1662	1778 ³⁾	1845				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods			10	8	8				
Heraf samlinger på min. 3 gårde			2	6	6				
Antal egaliserede samlinger af gårde			1	2	6				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770:	36												
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	<table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td style="width: 30%;">a) pløjedage</td> <td style="width: 30%; text-align: center;">ugentlig</td> <td style="width: 40%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td style="text-align: center;">høst- og såtid</td> <td style="text-align: center;">resten af året</td> </tr> <tr> <td>b) spandage</td> <td style="text-align: center;">2</td> <td style="text-align: center;">1</td> </tr> <tr> <td>c) gangdage</td> <td style="text-align: center;">6</td> <td style="text-align: center;">3</td> </tr> </table>	a) pløjedage	ugentlig			høst- og såtid	resten af året	b) spandage	2	1	c) gangdage	6	3
a) pløjedage	ugentlig												
	høst- og såtid	resten af året											
b) spandage	2	1											
c) gangdage	6	3											
Bemærkninger: Omfatter hoveri til Lundsgård og Jerhave.													

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Revninge
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Lundsgård omtales som hovedgård fra 1400-tallet. I ejerlavet ligger et velbevaret motte- og bailey anlæg, hvorfra er påvist mønter fra de første årtier af 1300-tallet. Sandsynligvis lå Lundsgårds forgænger her. Desuden findes et voldsted i nabolandsbyen Revninge, der ikke umiddelbart kan sættes i forbindelse med hovedgården, der synes anlagt i høj-middelalderen i Revninges kystskove. Fra 1544 omtales en anden hovedgård i Revninge, Jershave. Gården blev fra 1648 drevet sammen med Lundsgård. Ved udskiftningen blev den nedlagt som hovedgård, og jorderne mageskiftet, således at Lundsgårds areal blev forøget hermed. De to hovedgårde takseredes tilsammen til 82 tdr.htk. i 1664, men på grund af skovenes forhuggelse mente ejeren, at den reelle værdi var 53 tdr.htk. I 1688 takseredes gården i overensstemmelse hermed til 57 tdr.htk. foruden 3 tdr. skovskuld. Dette niveau fastholdtes til udskiftningen.

I 1682 var det dyrkede areal på 247 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var god, og der var god skov til hovedgården, der i 1682 havde en besætning på 67 kreaturer. Lundsgård har karakter af skovgård med kystorientering. O.1660 udvidedes fæstegodset betydeligt. I 1719 tilkøbtes fra kronen 32 tdr.htk. Fæstegodset var i 1778 nået op på 282 tdr.htk., fortrinsvis samlet i Drigstrup og Revninge sogne. Kun to af gårdsamlingerne var da egaliserede (Ladby og Over Kærby). Allerede i 1490 fik Lundsgård Revninge kirke i forlæning. I 1768 oprettedes Lundsgård som stamhus.

I 1679 tilkøbtes Revninge og Drigstrup kirker. I 1730 oprettedes et hospital i Revninge.

b. Efter cirka 1800:

Lundsgård hovedgårdsejerlav var o.1800 på 444 ha. O.1905 opgøres arealet til hovedgården til 460 ha, hvoraf 225 ha var ager, 142 ha skov, 19 ha eng og 28 ha inddæmnet. Arealet blev senere forøget, så det i 1985 opgøres til 510 ha. Forøgelsen var sket på skovarealet, mens agerarealet var blevet formindsket. Der var dog stadig 28 ha eng til gården.

Fæstegodset til Lundsgård var intakt i hele 1800-tallet. I 1845 opgøres det til 316 tdr.htk., fordelt på 45 gårde og 39 huse. Fæstegodset var rimeligt velarronderet. Det var beliggende i hovedgårdssognet Revninge, i det tilstødende Kølstrup sogn og i det fjernere Drigstrup sogn. Det var også velreguleret. I de 6 byer, hvor Lundsgård ejede 3 gårde eller flere, var alle 6 egaliserede. Frasalget skete først i 1900-tallet. O.1905 blev gården drevet af 18 faste folk, 14 daglejere samt 10 polakker i roer og høst.

Hovedgårdsteksten steg mellem 1770 og 1845 til 68 tdr.htk. Dette niveau holdt den op i 1900-tallet. I 1956 var den oppe på hele 80 tdr.htk., men heri var også indberegnede skovskulden. O.1770 var jorden delt op i 6 marker, hvoraf 3 blev besået årligt. O.1905 var der 8 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Hertil kom en mindre 6 marksdrift. Kvægbesætningen var på 144 køer og 50 stk. ungkvæg og kalve.

Lundsgårds skov ansås for den bedste skov i Danmark indtil genforeningen, hvor Als tog førerstillingen. La Cour bemærker også o.1905, at der var megen jagt på Lundsgård. Lundsgård havde på dette tidspunkt tillige indtægter af konge- og kirketiender på 46 tdr.htk. Lundsgård var jo et stamhus, overgik til fri ejendom i 1927. Der betaltes i den forbindelse en afgift til staten, og hensattes penge i successorfonden. Den jord, der skulle afgives, blev ikke taget fra jorden omkring selve hovedgården.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Revninge
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:**

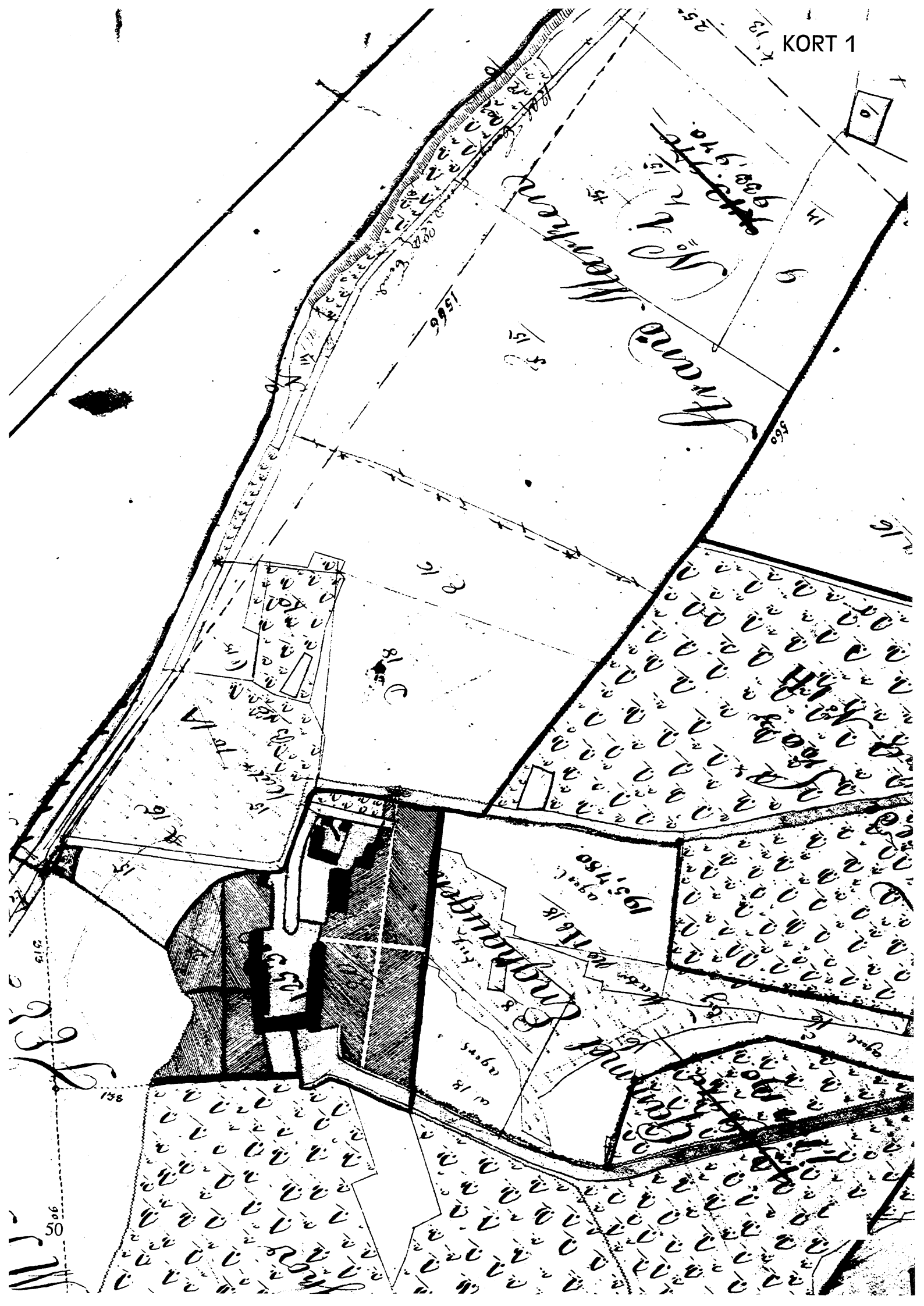
stor interesse.

1. Lundsgård er oprettet som hovedgård i Revninges kystskove o.1300. Et bevaret voldsted stammer fra 1300-tallet. Ved udskiftningen nedlagdes nabohovedgården Jershav, og ved et mageskifte udvidedes Lundsgårds ejerlav betydeligt. Hovedgården er randplaceret i sit ejerlav og har kystorientering. Ejerlavet rummer store kystskove.
2. I 1600-1700-tallet nåede tilliggendet et niveau på 30-40 gårde, og godset ophøjedes til stamhus. Tilliggendet af fæstegods var intakt indtil de første årtier af 1900-tallet, og ejerlavet er intakt bevaret til i dag.
3. Den nuværende hovedbygning opførtes 1765 kort før oprettelsen til stamhus.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en række udviklingsmæssige karakteristika og en meget sen godsafvikling.

Relikt-vurdering: stor interesse.

1. Hovedbygningen er velbevaret. Avlsgården er flyttet og fornyet o.1880. Haveområdet er bevaret og udvidet.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Størsteparten af skovarealerne, noget eng og enkelte gærder er bevaret.
3. særlige relikter: Et velbevaret voldsted i skoven, desuden et middelalderligt teglværk og flere systemer af højryggede agre.
4. Arkæologiske interesser: -

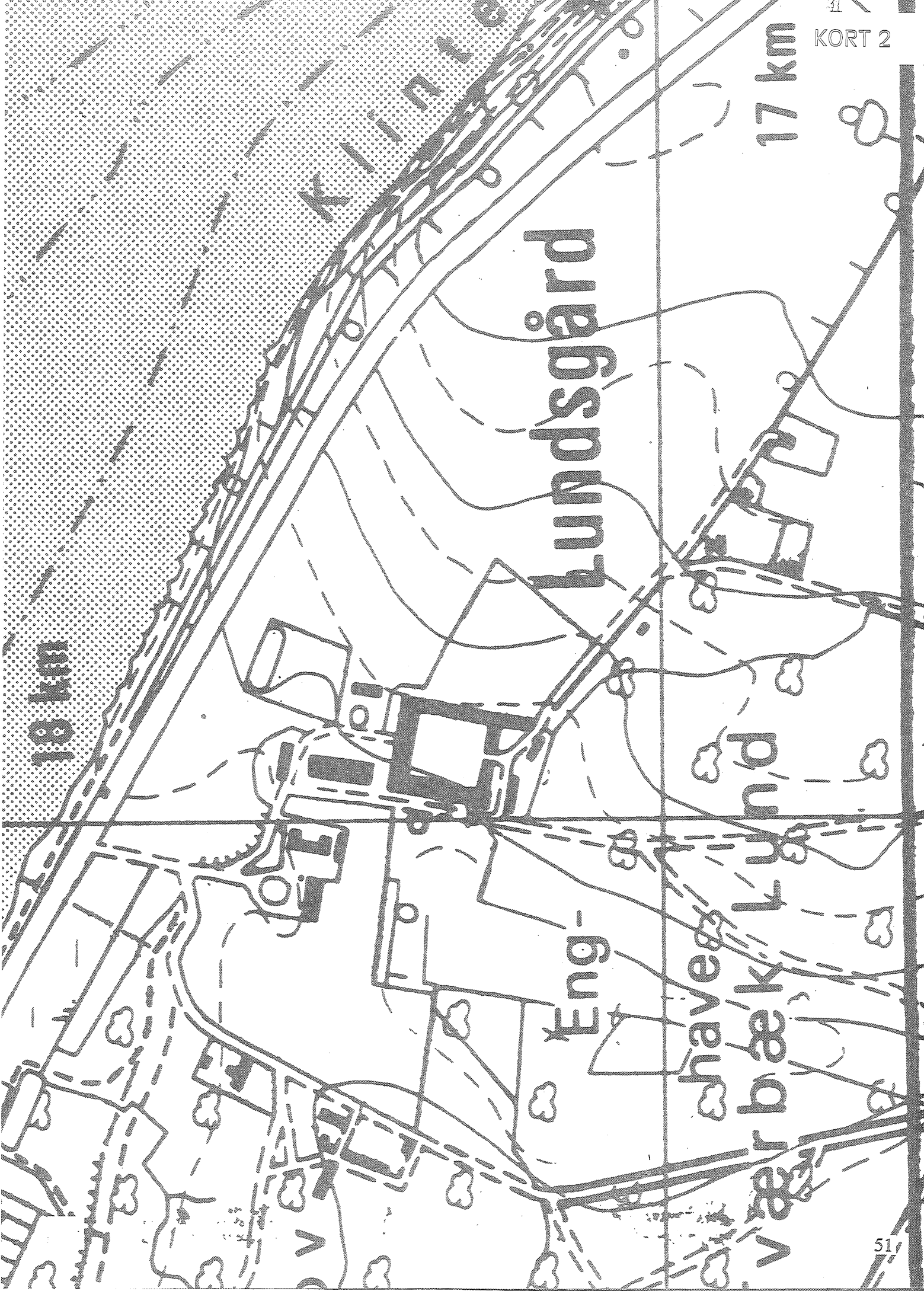

Kort 1
Kort 2
Kort 3

158
157
156
155
154
153
152
151
150
149
148
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
136
135
134
133
132
131
130
129
128
127
126
125
124
123
122
121
120
119
118
117
116
115
114
113
112
111
110
109
108
107
106
105
104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

158
157
156
155
154
153
152
151
150
149
148
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
136
135
134
133
132
131
130
129
128
127
126
125
124
123
122
121
120
119
118
117
116
115
114
113
112
111
110
109
108
107
106
105
104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

158
157
156
155
154
153
152
151
150
149
148
147
146
145
144
143
142
141
140
139
138
137
136
135
134
133
132
131
130
129
128
127
126
125
124
123
122
121
120
119
118
117
116
115
114
113
112
111
110
109
108
107
106
105
104
103
102
101
100
99
98
97
96
95
94
93
92
91
90
89
88
87
86
85
84
83
82
81
80
79
78
77
76
75
74
73
72
71
70
69
68
67
66
65
64
63
62
61
60
59
58
57
56
55
54
53
52
51
50
49
48
47
46
45
44
43
42
41
40
39
38
37
36
35
34
33
32
31
30
29
28
27
26
25
24
23
22
21
20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1

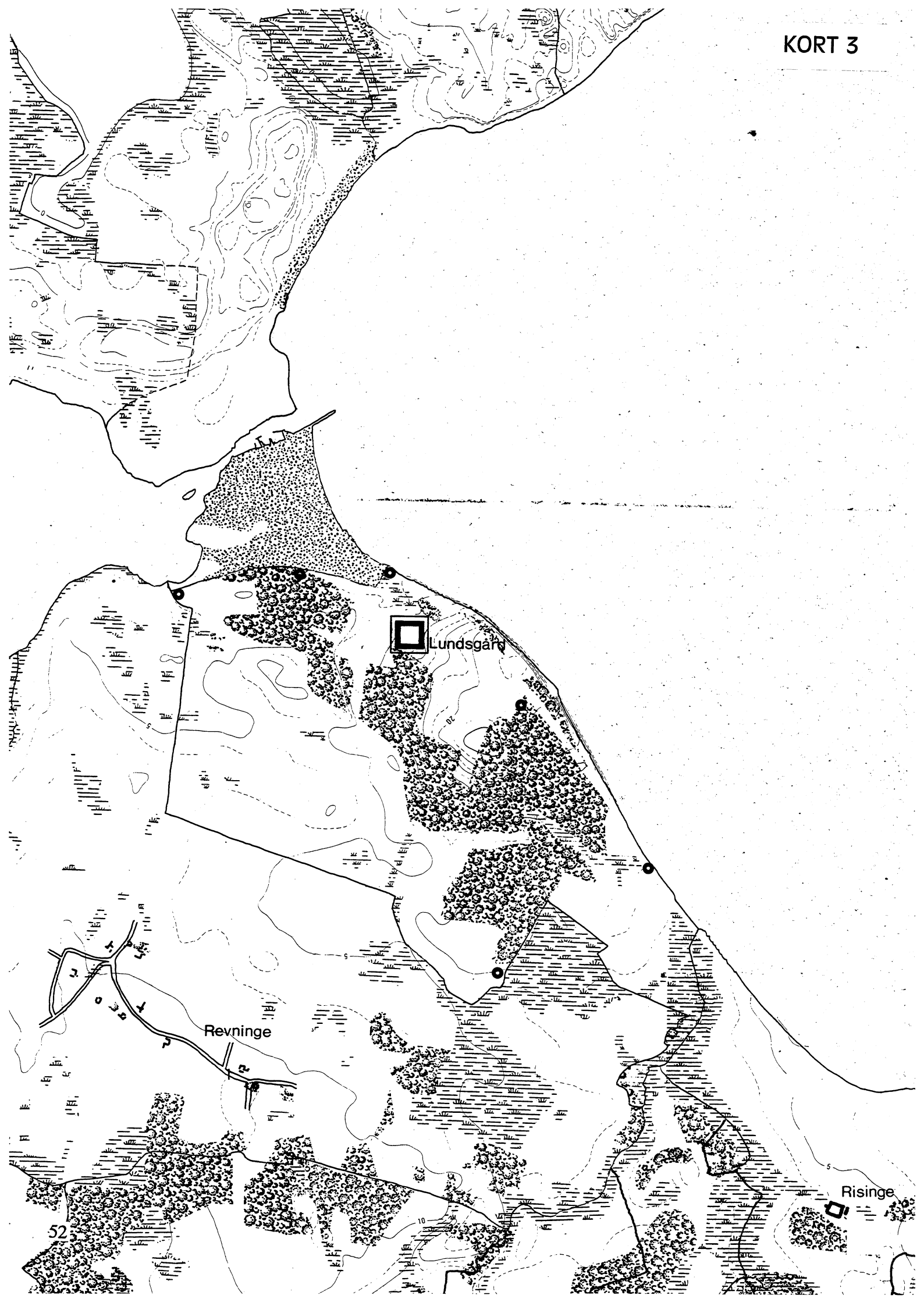
Lundsgård

Eng-

shavea

værbæk
Lund

17 km

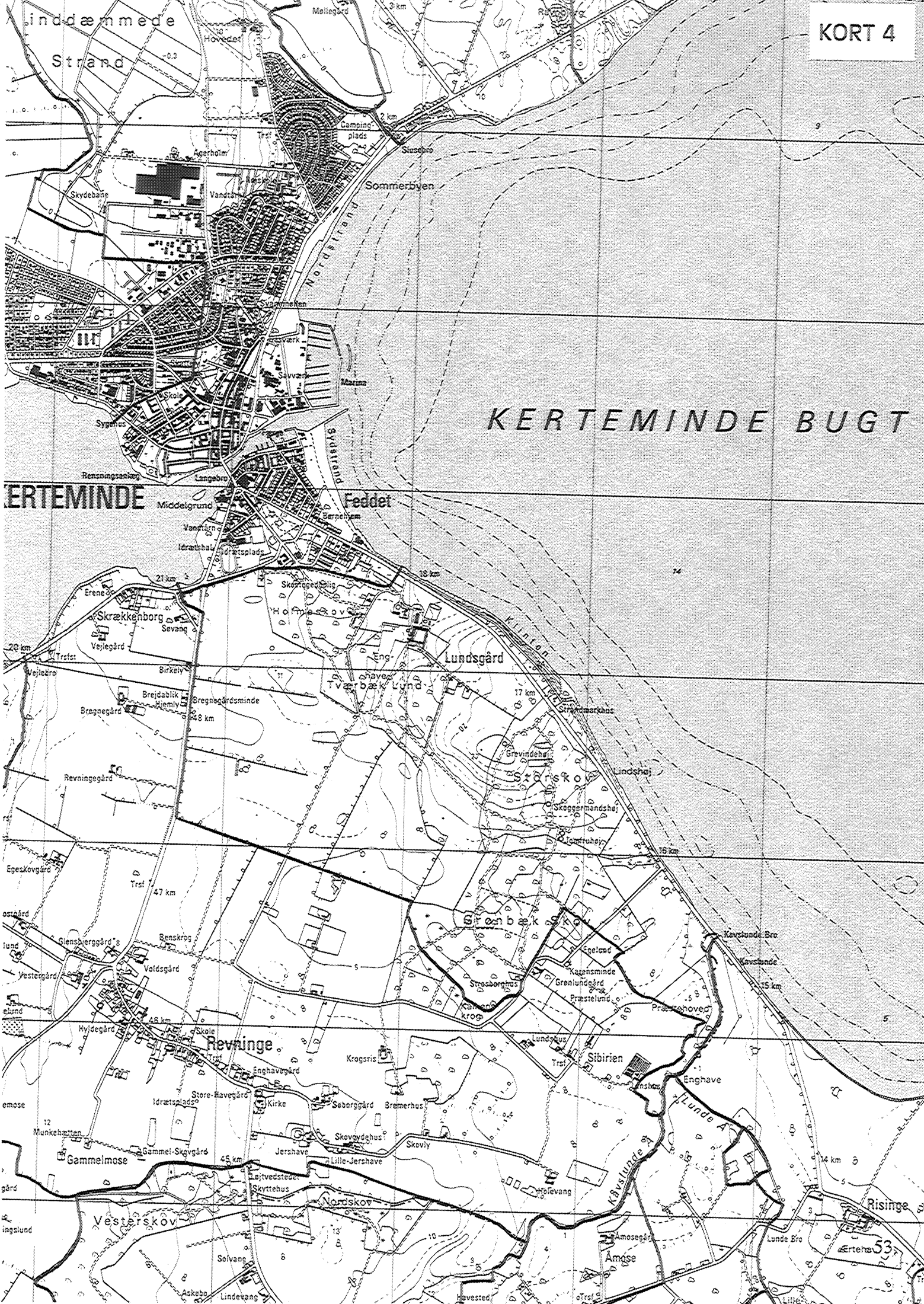

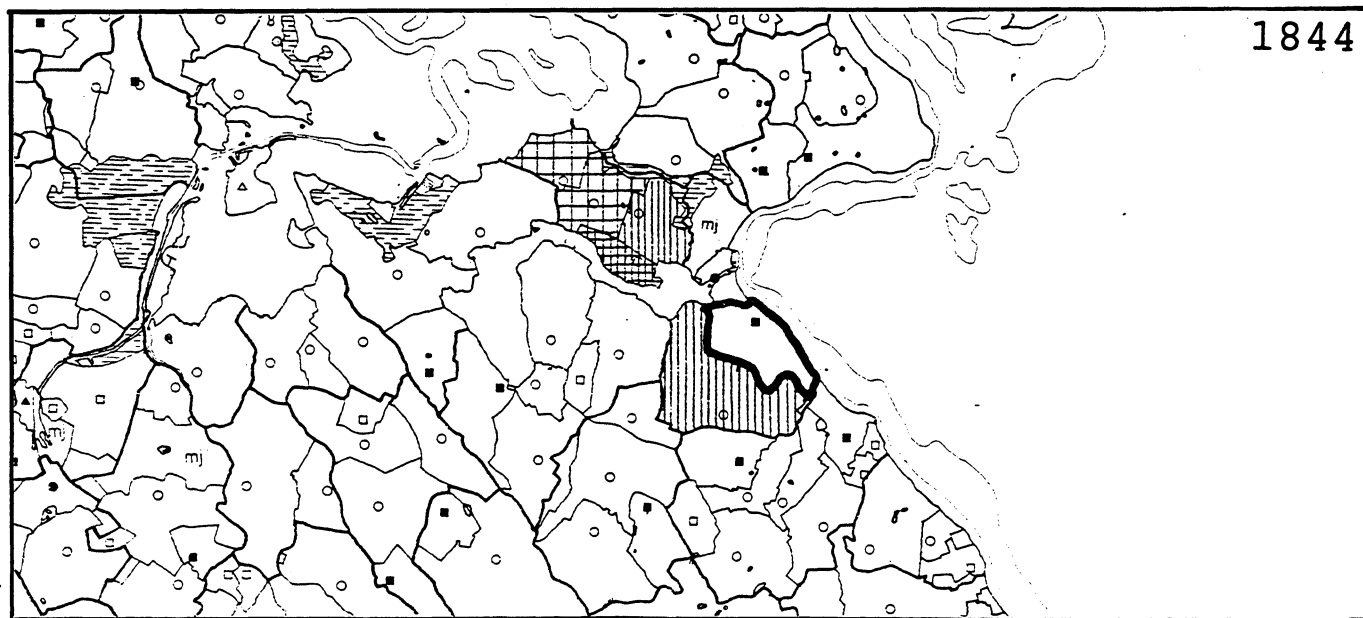
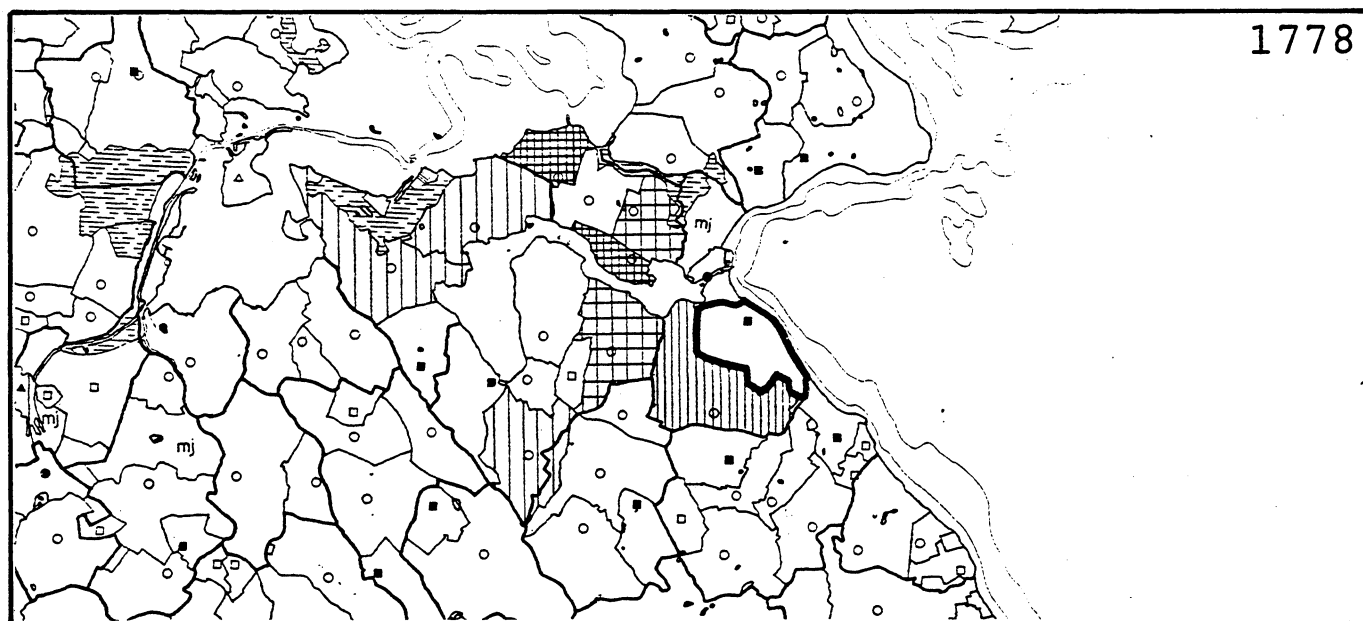
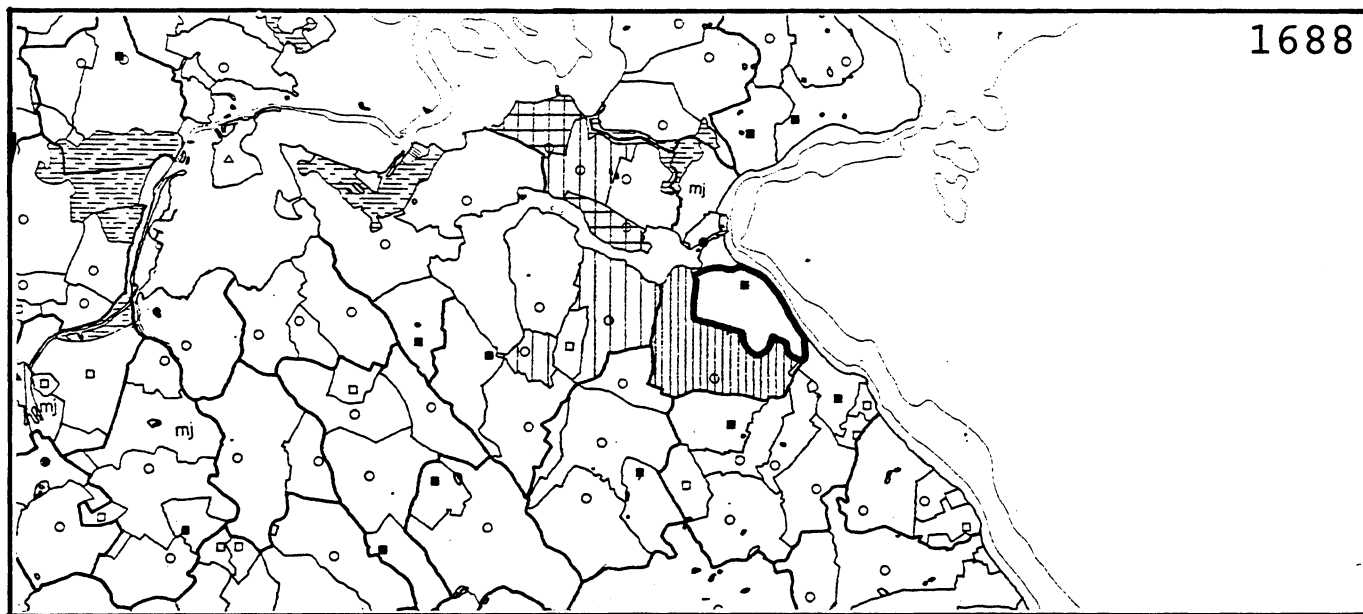
Lundsgård

Revninge

Risinge

52

Scheelenborg

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Navn: Scheelenborg	Tidligere navn: Eskebjerg
------------------------------	-------------------------------------

Bemærkninger:

Scheelenborg hed oprindeligt Eskebjerg. Hovedgården er nævnt første gang imellem 1366 og 1387 i formen Eskebierig. Forledet kommer af gl.da. æski, der betyder bevoksning af ask. Fra 3/12 1680 kaldtes gården for Scheelsborg, efter ejeren Fr. von Vittinghof (Scheel). Senere blev gården kaldt Scheelenborg.

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
--	----------------------------------

Bemærkninger:

Scheelenborg blev anlagt i middelalderen ved rydning af skov i kystområdet. Hovedgården har senere udvidet sine besiddelser ind i Martoftes og Stubberups ejerlav.

Ejere:

1280 Stig Andersen (Hvide)	Fælles ejer med nabogården
1370'erne Fikke Moltke	Brockdorff
o.1460 Kronen	
1603 Aksel Brahe	
1640 Oluf Daa og Jacob Lindenov	
1664 Erik Krag	
1671 Fr. von Vittinghof (Scheel)	Under baroniet Scheelenborg
1691 Schack von Brockdorff	1680-1923
1784 W. von Stieglitz-Brockdorff	
1811 C. Juel-Brockdorff	
1982 K.K.Kristiansen	
1985 K.K.Kristiansen	

Historiske tildragelser:

I 1200-tallets slutning ejedes Eskebjerg af den i Danmarkshistorien nok så bekendte Marsk Stig Andersen. Efter mordet på Erik Klipping i Finnerup blev han landsforvist og mistede sine besiddelser i Danmark. På øen Hjelm slog han sig ned indtil sin død i 1293. Hans forbindelse med kongemordet kunne aldrig bevises. Eskebjerg blev givet tilbage til hans søn og i de følgende år ejedes den af hans efterkommere.

På Scheelenborg havde man i 1700-tallet indtægter fra sælfangst.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen består nu kun af en enkelt øst-vestgående bygning. Voldgravene er fyldt op, men søen er bevaret.</p> <p>Hovedparten af avlsbygningerne har samme grundplan som før. Den østligste bygning er væk, og mod nord og syd er der kommet to nye til.</p> <p>Huset er bevaret, men møllen er væk.</p> <p>Bebyggelsesgraden er ikke blevet ændret meget ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg:</p> <p>Haven har samme udstrækning som før.</p> <p>Enkelte gårde bevaret omkring skoven mod syd-øst og Enghaven.</p> <p>Skove og vådområder:</p> <p>Ikke-ager arealer: Skovarealet mod syd er bevaret, men udvidet. Vådområderne er opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X	X		<p>Hovedbygning opført 1843. Restaureret i 1953.</p> <p>Dele af avlsgården er ældre end hovedbygningen.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer:</p> <p>Ændringerne i ejerlavet er hovedsageligt sket efter 1885.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	17 70 ¹⁾	18 38 ⁴⁾	18 70	1903	1956	
Tønder hartkorn			100	176	194	194	65	78	69	
Bemærkninger:	1) excl. skovskyld på 2 tdr.htk. 4) incl. Brockdorff									

Fæstegodset

	1537		1662	1688 ²⁾	17 82 ³⁾	1838 ³⁾	1870	1903 ³⁾		
Tønder hartkorn	349		572	811	601	615		441		
Bemærkninger:	2) incl. fæstegodset til Brockdorff og en del af Brolykke 3) - - til Brockdorff									

	1537	1588	1662	1688 ²⁾	1782 ³⁾	1838 ³⁾	18	1903 ³⁾		
Antal gårde	57	90	64	113	83	93		96		
Heraf i hovedgd. sognet	33	38	42	46	42	42		46		
Antal huse	11	22		55	31	46		105		
Heraf i hovedgd. sognet	8	11		32	21	27		58		
Fæsteenheder ialt	68	112		168	114	139		201		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	17 82 ³⁾	18 38 ³⁾			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	12	13	11			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	7	9	11			
Antal egaliserede samlinger af gårde	2	3	9			

Hoveri

Antal hoveripligtige enheder o. 1770:	
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	---------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Eskebjerg kendes allerede fra 1200-tallet og synes anlagt som hovedgård i bunden af en dybt indskåren fjord på Hindsholm. Fra ca. 1460 til 1603 fungerede Eskebjerg som kongeligt lensslot for Hindsholm. I 1639 udvidedes hovedgården ved nedlæggelse af den lille landsby Ankær. O.1680 udvidedes igen med marker og gårde fra landsbyerne Martofte, Nordskov og Hersnap samt enestegården Grønlund. Samtidig blev Eskebjerg til baroniet Scheelenborg med den største hovedgårdstakst på Fyn i 1688 176 tdr.htk. I løbet af 1700-tallet blev Grønlund oprettet som aflæggerhovedgården Brockdorff. I 1682 var det dyrkede areal på 601 tdr.ld. af fortrinlig bonitet, der dyrkedes i trevangsbrug. Der var kun beskeden eng og overdrev, men dog nogen skov. Scheelenborg havde karakter af en agergård. I 1700-tallet fangedes op til 1.000 sæler pr. sæson. I 1500-tallet var der kgl. stutteri på Eskebjerg.

I 1449 udgjorde halvdelen af Eskebjerg gods i alt 37 gårde, hvoraf 12 i hovedgårds-sognet. Som kronlen nåede Eskebjerg i 1588 op på 90 gårde, hvoraf 38 i hjemsognet. I 1603 afhændede kronen Eskebjerg med i alt 43 gårde, hvoraf 42 i hjemsognet. Frem til 1681 erhvervedes yderligere 30 gårde på Hindsholm fra kronen. Scheelenborg-Brockdorff nåede herved op på et niveau af 80-90 gårde, herunder stort set hele Stubberup og Dalby sogne. Inden 1664 var landsbyerne Nordskov, Martofte, Langø og Bogensø egaliserede, og ved udskiftningen egaliseredes samtlige gårdsamlinger.

I 1678 erhvervedes jus patronatus til de 4 kirker på Hindsholm samt birkeret til Hindsholm birketing. I 1680 ophøjedes godset til baroni.

b. Efter cirka 1800:

Baroniet Scheelenborg, der bestod af de to hovedgårde Brockdorff og Scheelenborg, havde i de to hovedgårdsejerlav o.1800 et areal på 891 ha. I 1813 påbegyndtes store inddæmningsarbejder, hvorved der efterhånden blev indvundet 276 ha. O.1905 opgøres baroniets areal til 1061 ha. Skovarealet var kun på 72 ha nåletræer. Ved baroniets overgang til fri ejendom i 1923 blev der kun afgivet mindre arealer til udstykning, da der var købt jord andre steder til formålet. I 1985 havde de to gårde 1058 ha tilsammen, hvoraf Scheelenborg havde 500 ha, og Brockdorff havde 558 ha. Skovarealet var blevet udvidet en smule.

Fæstegodset var intakt op til midten af 1800-tallet. I 1838 beløb det sig til 615 tdr.htk., fordelt på 93 gårde og 46 huse. Fæstegodset var både velarronderet og velreguleret. Det hele lå i de tre sammenhængende sogne Stubberup, Dalby og Mesinge. I de 11 byer, hvor baroniet ejede 3 gårde eller flere, var alle 11 egaliserede. Frasalget af fæstegods startede i anden halvdel af 1800-tallet. I 1903 var der dog endnu hele 441 tdr.htk. tilbage.

Baroniets hartkorn faldt en del mellem 1838 og 1870. Herefter holdt det sig stabilt omkring de 129 tdr.htk.

Begtrup oplyser o.1804, at der fandtes et hollænderi på de to gårde med 300 køer og 200 får. O.1905 var der 276 køer, 90 stk. ungvæg og kalve og 160 får og lam. Det foregående år var der blevet solgt 100 fedesvin. Scheelenborgs marker var da delt op i 12, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Brockdorff havde 8 marker, hvoraf de 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Baroniet havde også indtægter fra konge- og kirketiender, der o.1905 beløb sig til 217 tdr.htk.

Baroniet overgik til fri ejendom i 1923 mod betaling af afgift til staten og hensættelse i successorfonden. Samejet mellem de to gårde fortsatte dog mange år endnu. I dag har de ikke længere samme ejer.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Stubberup
-----------------	--------------------------	-------------------------------	---------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Typologisk vurdering: særlig interesse.

1. Eskebjerg synes allerede anlagt i 1200-tallet som kystenestegård. Fra ca.1460 til 1603 fungerede gården som kronlen. I løbet af 1600-1700-tallet udvidedes den voldsomt og blev som baroniet Scheelenborg den største hovedgård på Fyn. Scheelenborg er randplaceret i sit ejerlav og har ager/eng orientering. Scheelenborg har karakter af korngård.
2. Allerede i 1400-tallet var fæstegodset betydeligt, og i 1600-1700-tallet stabiliseredes det på 80-90 gårde, godt arronderet og efterhånden overalt egaliseret. Der var jus patronatus til alle kirker på Hindsholm, birkeret og fra 1680 baronistatus.
3. Baroniet overgik først til fri ejendom i 1923, og hovedparten af fæstegodset var på denne tid endnu intakt. Hovedgårdsarealet udvidedes betydeligt ved inddæmninger i 1800-tallet og er endnu bevaret intakt.
4. Den nuværende hovedbygning opførtes 1843.

Sammenfattende drejer det sig om en forholdsvis sjælden anlægstype med en lang og særpræget udviklingshistorie med mange karakteristika.

Relikt-vurdering: interesse

1. Hovedbygningen er fornyet i 1843, og den ældre struktur er forsvundet. Voldgravene er fyldt op. Ladegården er delvis bevaret. Haven er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Skovarealerne er bevarede, engene opdyrkede.
3. Arkæologiske interesser: tomten af landsbyen Ankær.
4. Særlige relikter: -

4666847111
1,156,170

Stort Eng Moss

Sorrestle

8048401111

Smede Moss

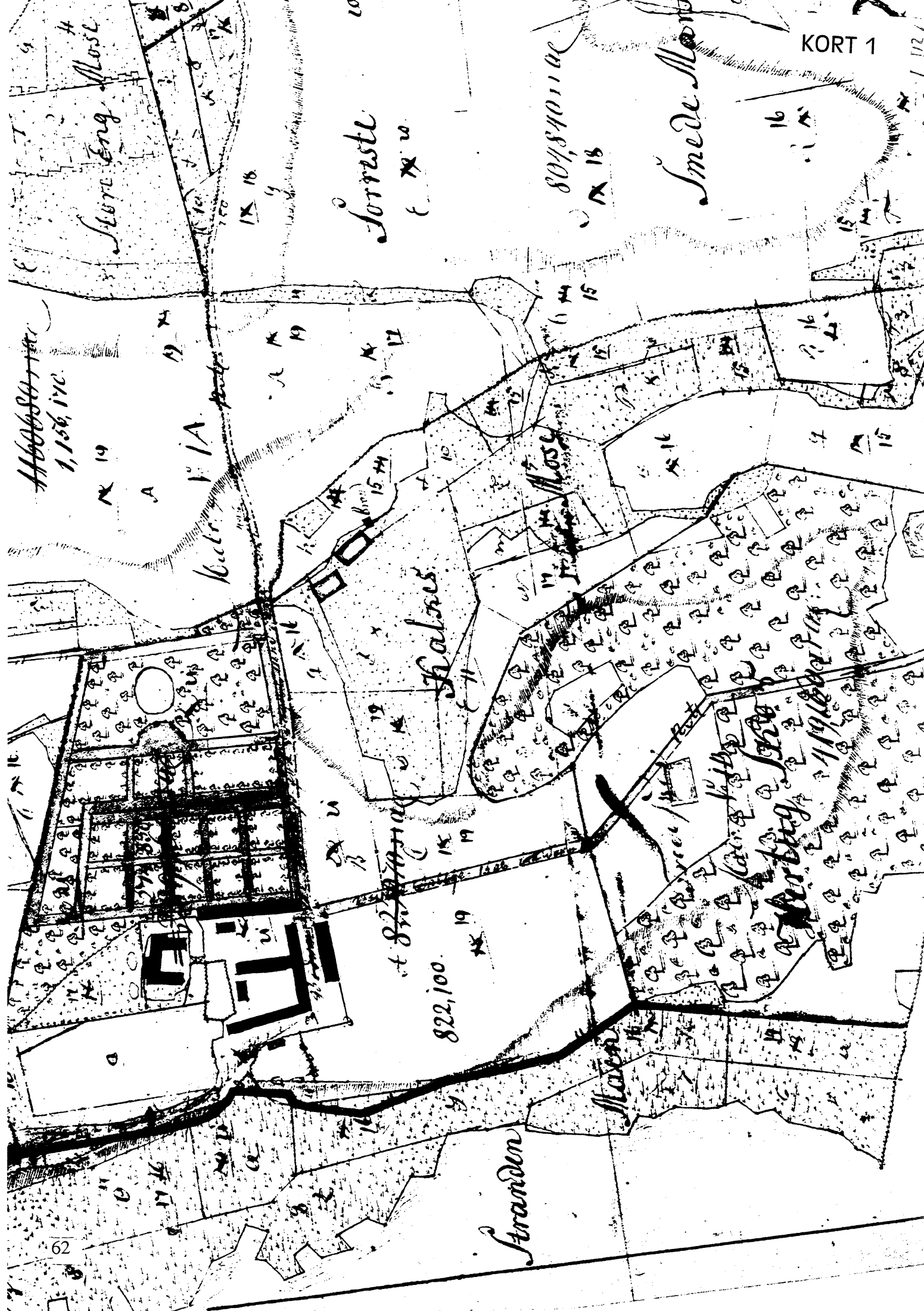
Falnes

822,100

Stranden

Slaven

Carop Vally
Kortbyg
119,600

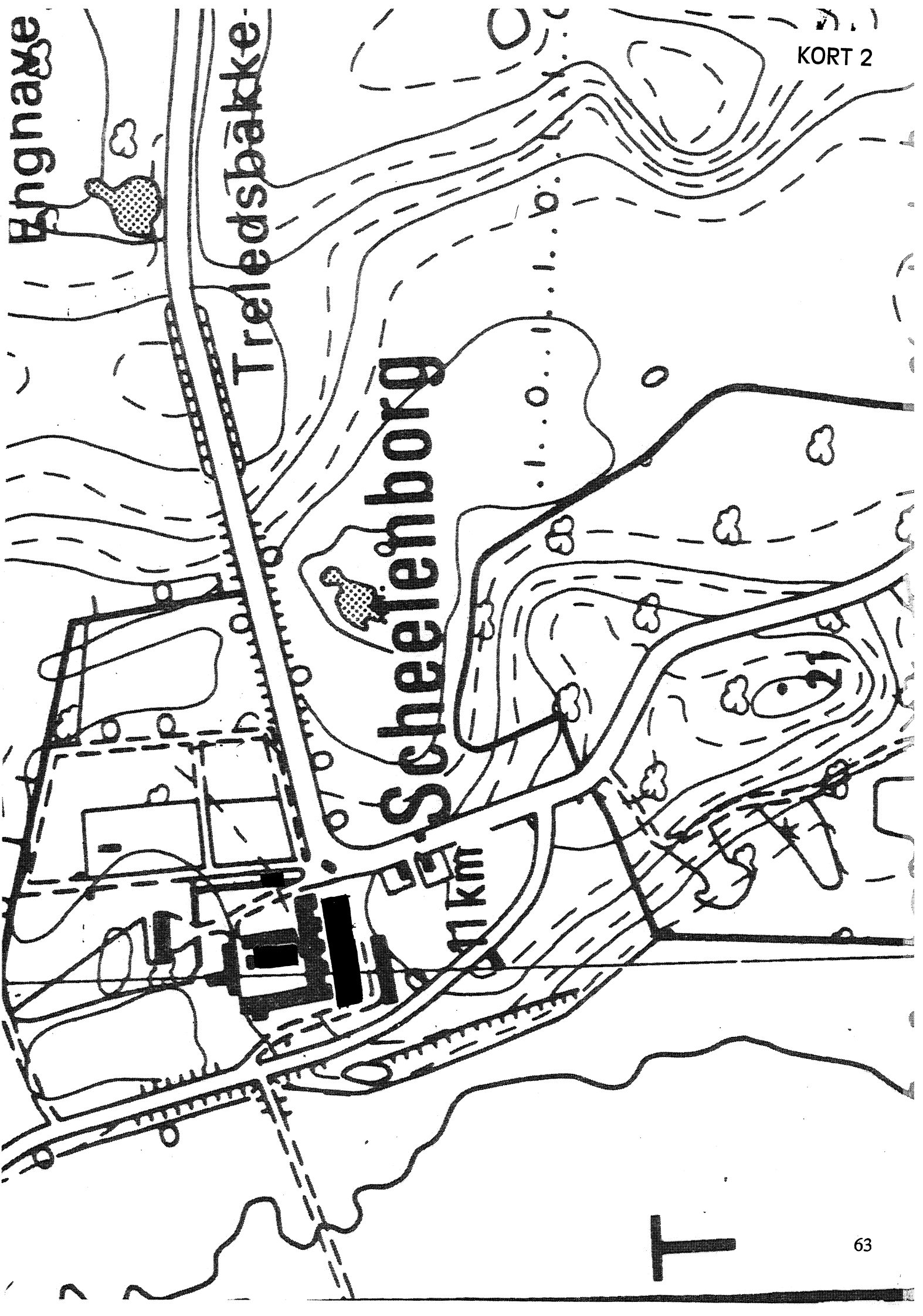

Engnase

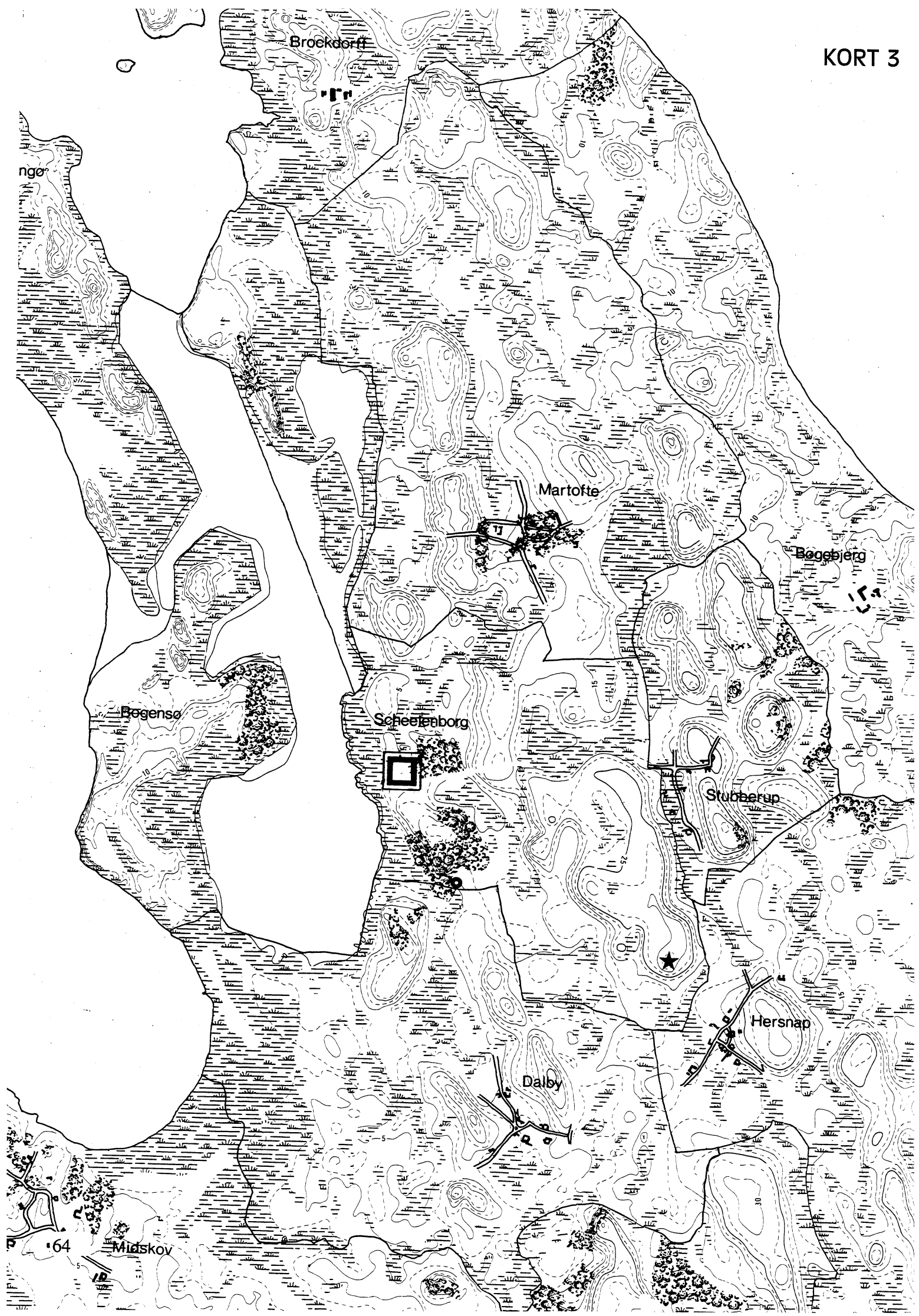
Treledsbåke

Scheelenborg

1,1 km

T

Broekdorf

ngø

Martofte

Bogebjerg

Bogensø

Scheelenborg

Stubberup

Hersnap

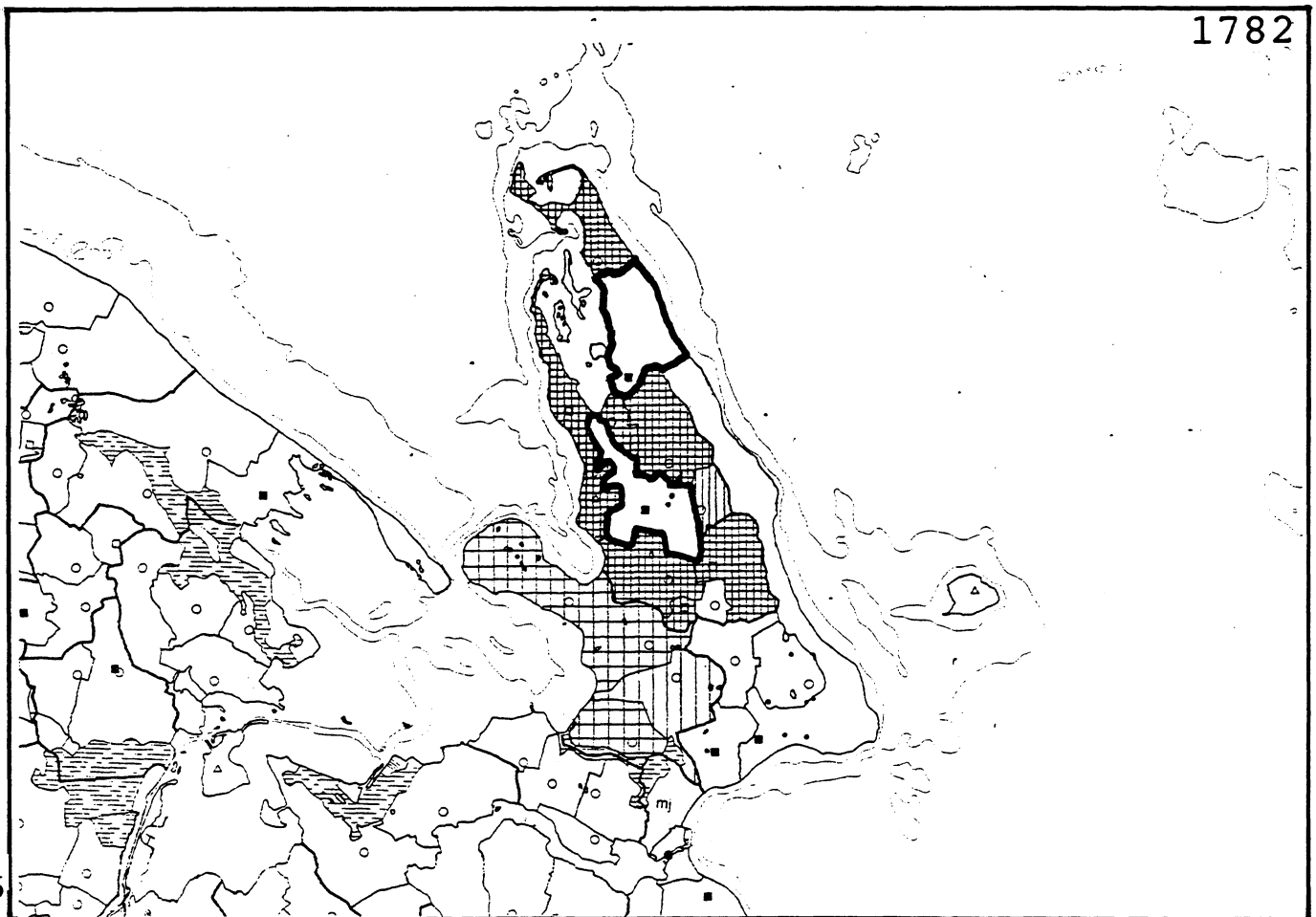
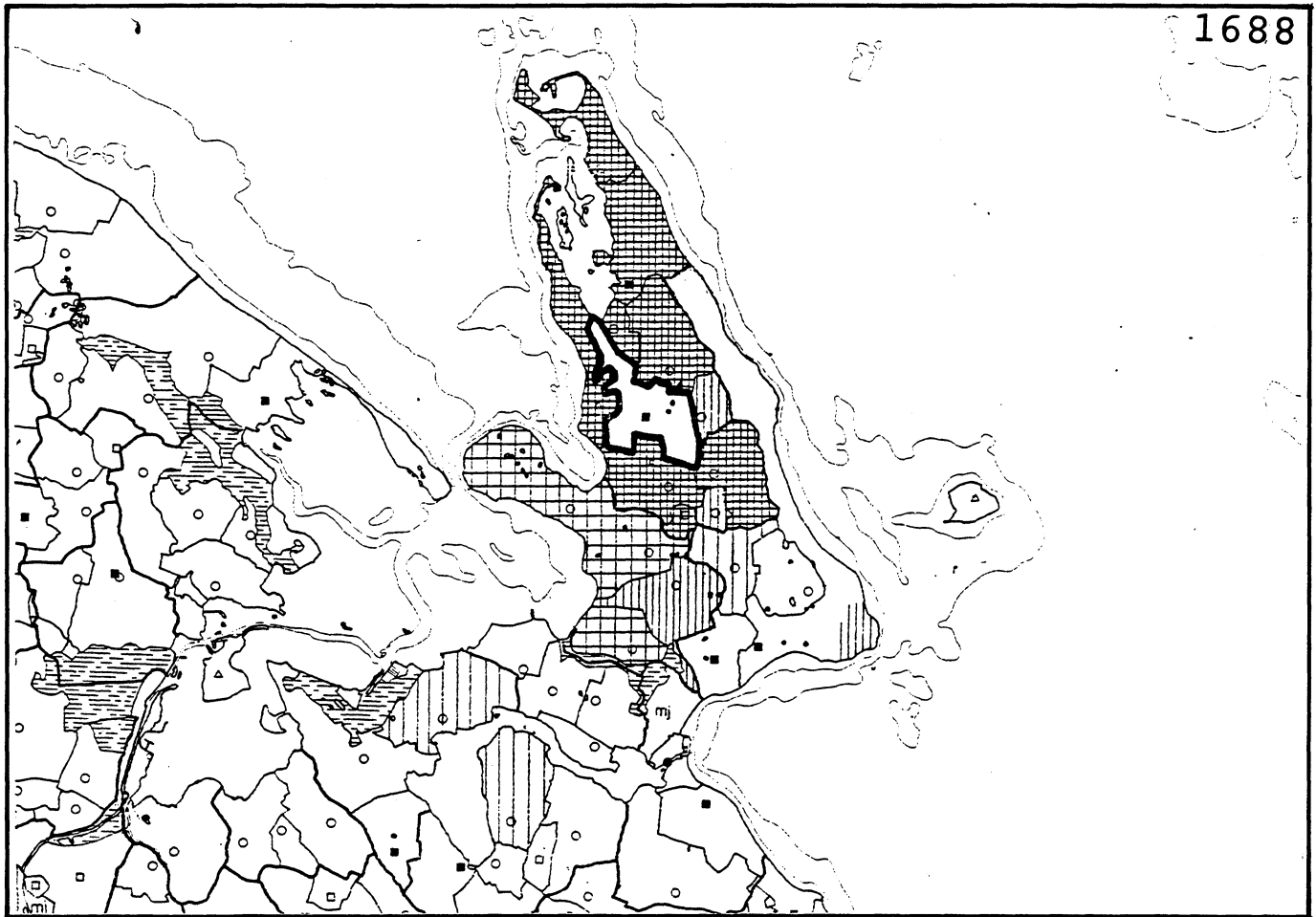
Dalby

64

Midskov

Veje Kalv

1844

Skovsbo

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	-------------------------

Navn: Skovsbo	Tidligere navn:
<p>Bemærkninger: Skovsbo er nævnt første gang i 1404 i formen Schowsbo. Navnet er sammensat af skov og bo, der betyder gård eller ejendom.</p>	

Anlægstidspunkt: middelalder	Anlægsform: enestegård
<p>Bemærkninger: Skovsbo er anlagt ved nyrydning af skove i det oprindelige ejerlav under Rynkeby. Ejerlavet er naturligt afgrænset.</p>	

<p>Ejere: 1369 Tue Nielsen Bild 1450'erne Peder Lykke 1562 Eiler Hardenberg 1609 Preben Gyldenstjerne 1680 Erik Lykke og flere andre parthavere c.1705 Chr.Rosenkrantz 1767 Hans Berg 1865 F.L.V.Ahlefeldt-Laurvig 1914 Udstykningsforeningen for Fyns og Sjællands stifter. 1914 hovedparcellen P. Christensen 1914 mejeriejer Jensen 1915 Mads Larsen 1916 K. Brandt 1923 Kai G. Hamann 1946 Aage Fast 1985 P.H.Normann</p>
--

<p>Historiske tildragelser: Erik Hardenberg, der ejede Skovsbo fra 1565, var efter grundige studier i udlandet blevet hofjunker. Han deltog i togtet til Ditmarsken 1559, ligesom han deltog i Syvårskrigen. Han blev en af sin samtids rigeste mænd. På Fyn ejede han, foruden Skovsbo, Brahesholm og Broløkke. Det kendte krucifiks på marken ved Skovsbo skal efter overleveringen være bekostet af hans hustru Anne.</p>

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	-------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Selve hovedbygningen er den østligste bygning i anlægget. Muligvis er det kun den nordlige del af denne fløj, der er hovedbygning, medens resten hører til avlsbygningerne. Sidstnævnte danner sammen med hovedbygningen et uregelmæssigt fire-fløjet anlæg med mindre bygninger tilknyttet.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af eng og skov.

Placering: Randplaceret

Orientering: Eng/ager-orienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Der er aftegnet fem huse ude i ejerlavet. De ligger alle ved ejerlavsranden.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 261 ha.

Antal marker: 4

heraf i årlig brug: 2

b. **Dyrket areal år 1682:** 162 tdr.ld. **Vangebrug:** 2/1

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 12 1. + 2. bon: 72 eng: 13 skov: 10 græs: 0

Bemærkninger:

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Østfyn. Moræneflade med tunneldale og hedeslette.

Jordbund: Overvejende moræneler og moræneler med sand. Større område med ferskvandssand mod øst.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er ikke naturligt afgrænset mod sydøst.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	-------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er ikke sammenbygget med avlsgården længere. Mod nordøst er der kommet en mindre fløj til.</p> <p>Avlsbygningerne ligger i samme område, men er nu blevet et mere regelmæssigt tre-fløjet anlæg, åbent mod øst. Enkelte af de mindre bygninger er bevaret.</p> <p>En del af husene er bevaret</p> <p>Bebyggelsesgraden er ændret ved nybebyggelse langs vejene, især mod øst og sydvest.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet er blevet udvidet mod nordøst. Søen mod sydvest er bevaret.</p> <p>Skove og vådområder: Gærderne ved de bevarede skovarealer er bevaret.</p> <p>Ikke-ager arealer: Skovarealet mod sydvest er bevaret, mens det sydøstlige er forsvundet. Vådområderne er blevet opdyrket.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>		X		Hovedbygningen opført 1572-79. Nordfløjen opført i 1881, hvor vestfløjen blev restaureret.

Tidspunkt for ændringer:

Ændringerne ved hoved- og avlsbygninger er hovedsageligt sket før 1884. Husene ude i ejerlavet er bevaret på dette tidspunkt, men størsteparten af engområderne er allerede blevet opdyrket på dette tidspunkt.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	-------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	17 70 ¹⁾	18 38	18 70	1903	1956	
Tønder hartkorn			54	45	44	38	41	38	24	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 3 tdr.htk. og Hagendrup jord 38 tdr.htk.										

Fæstegodset

			1662	1688 ²⁾	17 70	18 38	18	1903		
Tønder hartkorn			696	345	348	19		4		
Bemærkninger: 2) incl. fæstegodset til Nordskov i Gestelev sogn.										

		1583	1662	1688 ²⁾	17 78	18 38	18	1903		
Antal gårde		50	59	51	41	0		1		
Heraf i hovedgd. sognet		21	18	15	18	0		1		
Antal huse				15	21	50		1		
Heraf i hovedgd. sognet				1	2	39		1		
Fæsteeenheder ialt				66	62	50		2		
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	17 78	18 38				
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	21	16	7				
Heraf samlinger på min. 3 gårde	8	7	0				
Antal egaliserede samlinger af gårde	4	5	0				

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770:	37
Hoveriets omfang pr. gs. gård:	a) pløjedage
	b) spanddage
	c) gangdage
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Hered: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	-------------------------	-------------------------------	-------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Skovsbo synes opstået som en skovenestegård i Rynkebys ejerlav før 1400. O.1460 får Skovsbo udskilt sit enemærke. O.1580 blev Grydstrup gård (22 tdr.htk.) lagt under hovedgårdstaksten. I løbet af 1600-tallet lagdes yderligere nogle gårde i Rynkeby under hovedgården, der hermed nåede op på 48 tdr.htk. (incl. 3 tdr.skov-skyld). I 1722 udvidedes yderligere med landsbyen Hagendrup's jord på 38 tdr.htk., og Skovsbo blev herved en af de største hovedgårde på Fyn. O.1800 udskiltes Hagendrup's jord atter til en avlsgård Hannesborg, der senere udstykkedes til husmandsbrug. I 1682 var det dyrkede areal på 162 tdr.ld., der dyrkedes i trevangsbrug. Boniteten var under middel, medens der til gengæld var god eng og megen skov til Skovsbo, der har karakter af skovgård.

Sidst i 1500-tallet flyttedes og nybyggedes Skovsbo, hvis fæstegods samtidigt udvidedes betydeligt bl.a. med 26 gårde af det tidligere krongods. I 1583 var nået et niveau på 50 gårde, hvoraf de 21 gårde lå i hovedgårdssognet og 16 i nabosognet Marslev. Det godt arronderede godskompleks blev udsat for flere arvedelinger, men først i 1700-tallet tilkøbtes yderligere 129 tdr.htk. tidligere ryttergods af kronen, og bøndergodset nåede herved et niveau på 348 tdr.htk. i 1770. Godset var fortsat rimeligt arronderet med i 1778 i alt 5 egaliserede gårdsamlinger (Tvinde, Urup, Flødstrup, Bovense og Ullerslev). I 1679 tilkøbtes Rynkeby kirke, og i 1765 Revninge kongetiende. Der oprettedes et hospital i Rynkeby o.1780.

b. Efter cirka 1800:

Skovsbo hovedgårdsejerlav var o.1800 på 261 ha. O.1905 opgøres det tilhørende areal til 248 ha. I 1914 blev gården solgt til udstykningsforeningen, hvorefter der blev udstykket 105 ha. I 1985 opgøres arealet således til 185 ha. Skovarealet var uændret på 61 ha.

Hovedparten af det over 300 tdr.htk. store fæstegods blev solgt fra først i 1800-tallet. I 1838 var der således kun 19 tdr.htk. tilbage, fordelt på 50 huse. O.1905 blev gården drevet af 9 faste folk og 8 daglejere.

Hovedgårdstaksten holdt sig på omkring 40 tdr.htk. i hele 1800-tallet. Efter den omtalte delvise udstykning i 1914 faldt den en del. I 1956 opgøres den således til beskedne 24 tdr.htk. Jorden var o.1770 delt op i 4 marker, hvoraf de 2 blev besået årligt. O.1905 var der 8 marker, hvoraf 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Kvægbesætningen var på 100 køer og 50 stk. ungvæg og kalve. Der holdtes kun grisesøer. Skovsbo havde tillige indtægter af Rynkeby kirketiende og Revninge kongetiende.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Rynkeby
-----------------	---------------------------	-------------------------------	-------------------------

Sammenfattende vurdering:

Ingen interesse: Interesse: Stor interesse: Særlig interesse:

Typologisk vurdering:

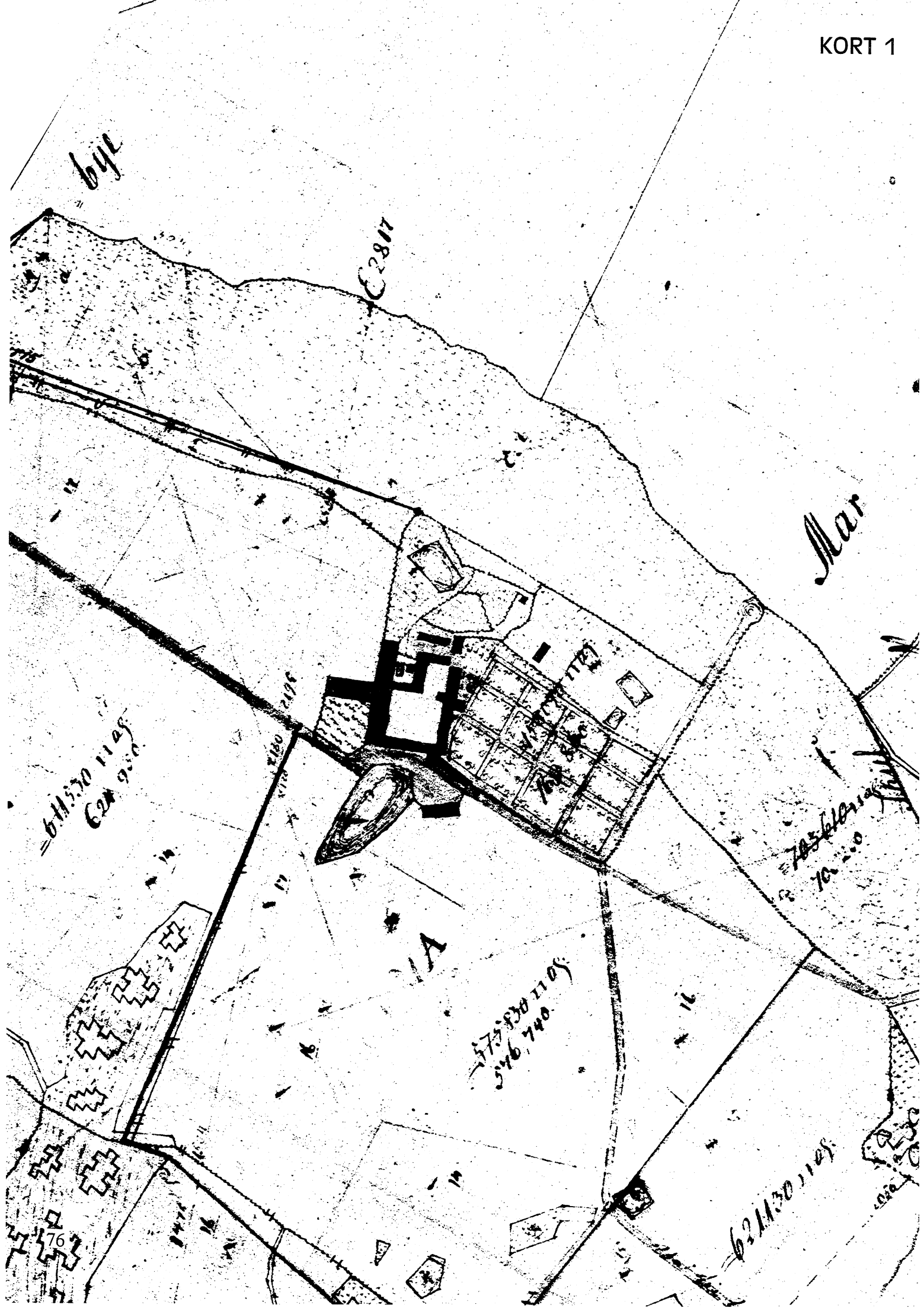
stor interesse

1. Skovsbo er opstået som skovenestegård i Rynkeby ejerlav før 1400. O.1460 fik den et enemærke udparcelleret. Indtil 1580 var ejerlavet særdeles beskedent, men det udvidedes herefter med Grydstrupgård, gårde i Rynkeby og landsbyen Hagendrup og blev derved i 1700-tallet en af Fyns største hovedgårde. Skovsbo er randplaceret i sit ejerlav og har engorientering. Skovsbo har karakter af en skovgård.
2. O.1580 udvidedes tilliggendet meget betydeligt til et niveau af 50-60 gårde, der dog bl.a. på grund af arvedelinger ikke helt kunne opretholdes. Godset erhvervede Rynkeby kirke og anlagde et hospital her.
3. Kort efter 1800 frasolgtes fæstegodset, og godset gennemløb en række udparcelleringer, der har reduceret taksten til 1/4.
4. I forbindelse med godsudvidelsen o. 1580 flyttedes og nybyggedes hovedgården.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med mange udviklingsmæssige karakteristika.

Relikt-vurdering: stor interesse

1. Hovedbygningen fra 1570'erne er velbevaret og af arkitektonisk meget høj kvalitet. Ladegårdsanlægget og haveområdet er i hovedsagen bevaret.
2. Ejerlavet er noget præget af husmandsudstyknings. Skovområderne er bevaret.
3. Gravkapel fra Hardenbergerne i Rynkeby kirke med internationalt kendte kalkmalerier. Krucifiks ved landevejen.
4. Arkæologiske interesser: tomt af det tidligere Skovsbo, tomt af vandmølle, højryggede agre i Grydstrup skov, tomt af Grydstrup og Hagendrup.

Lykke

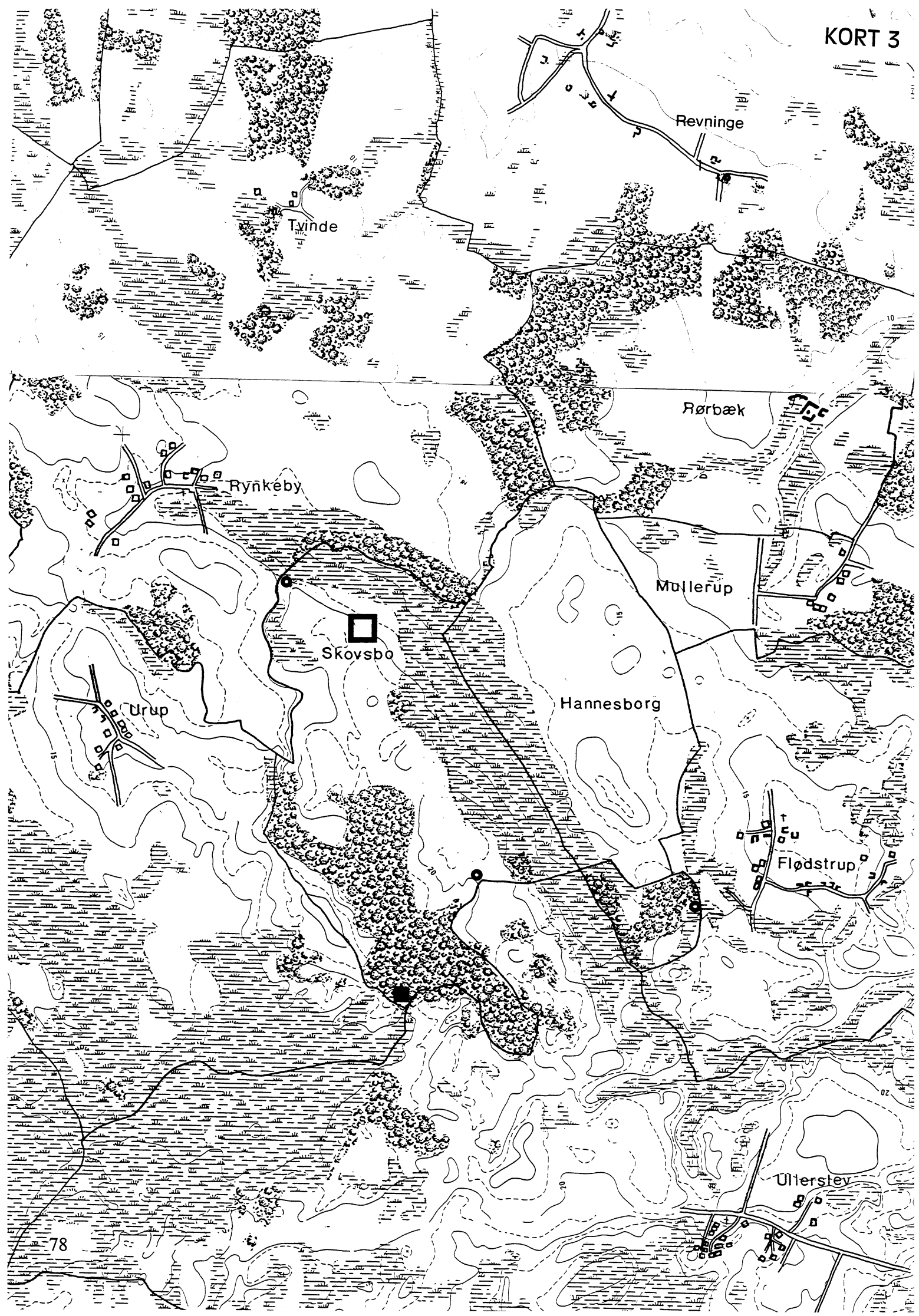
Skovsbo

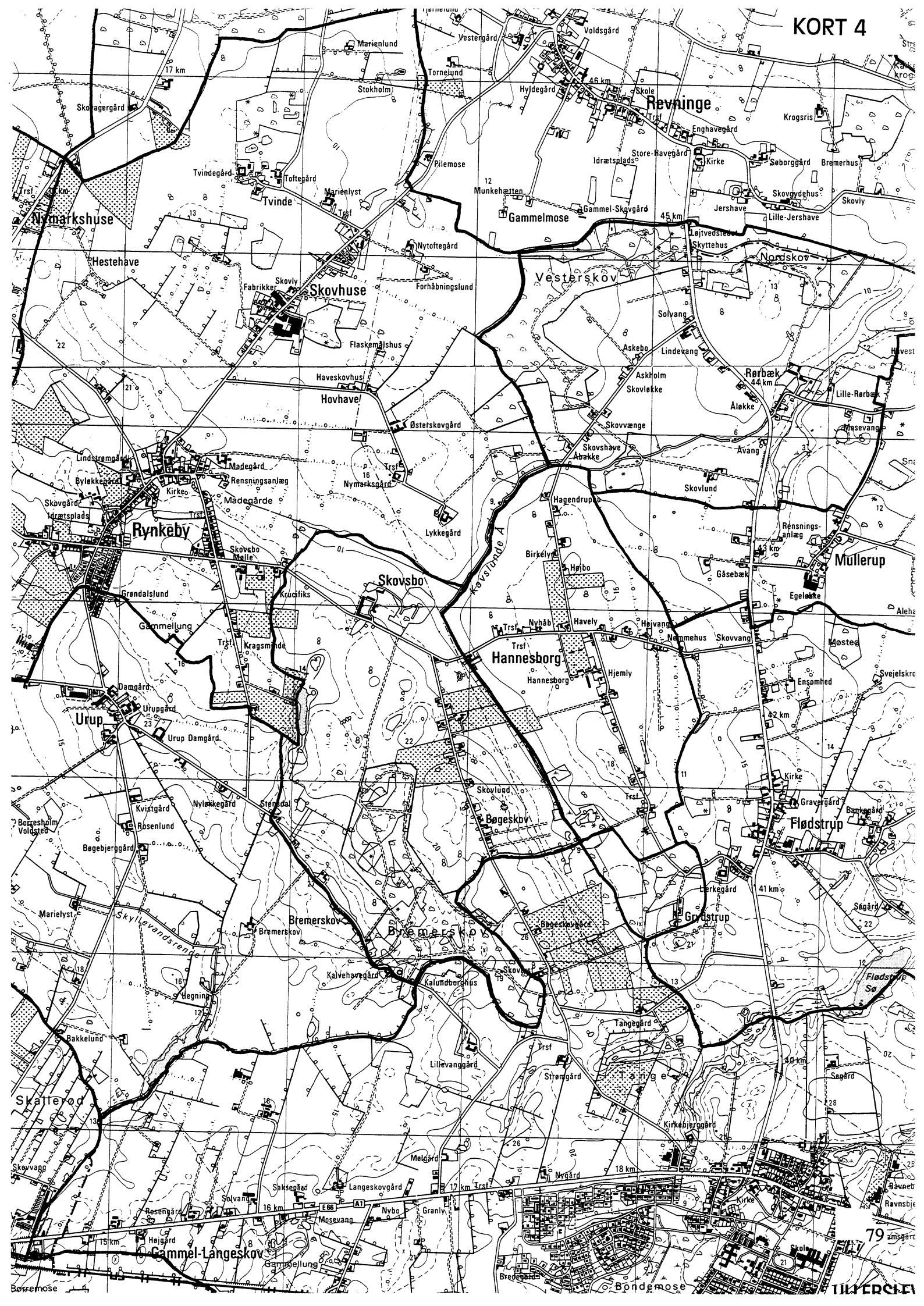
10

S

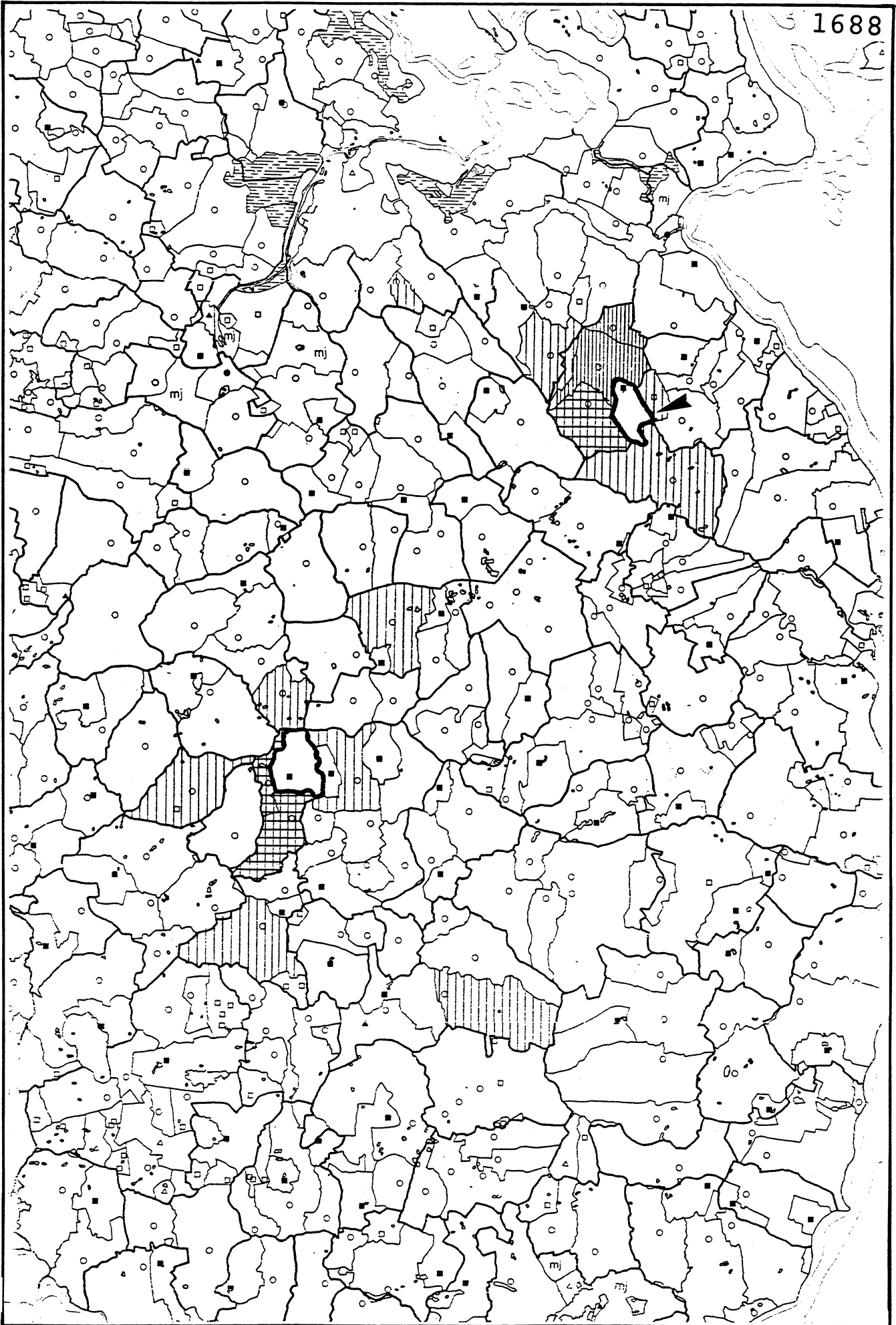
8

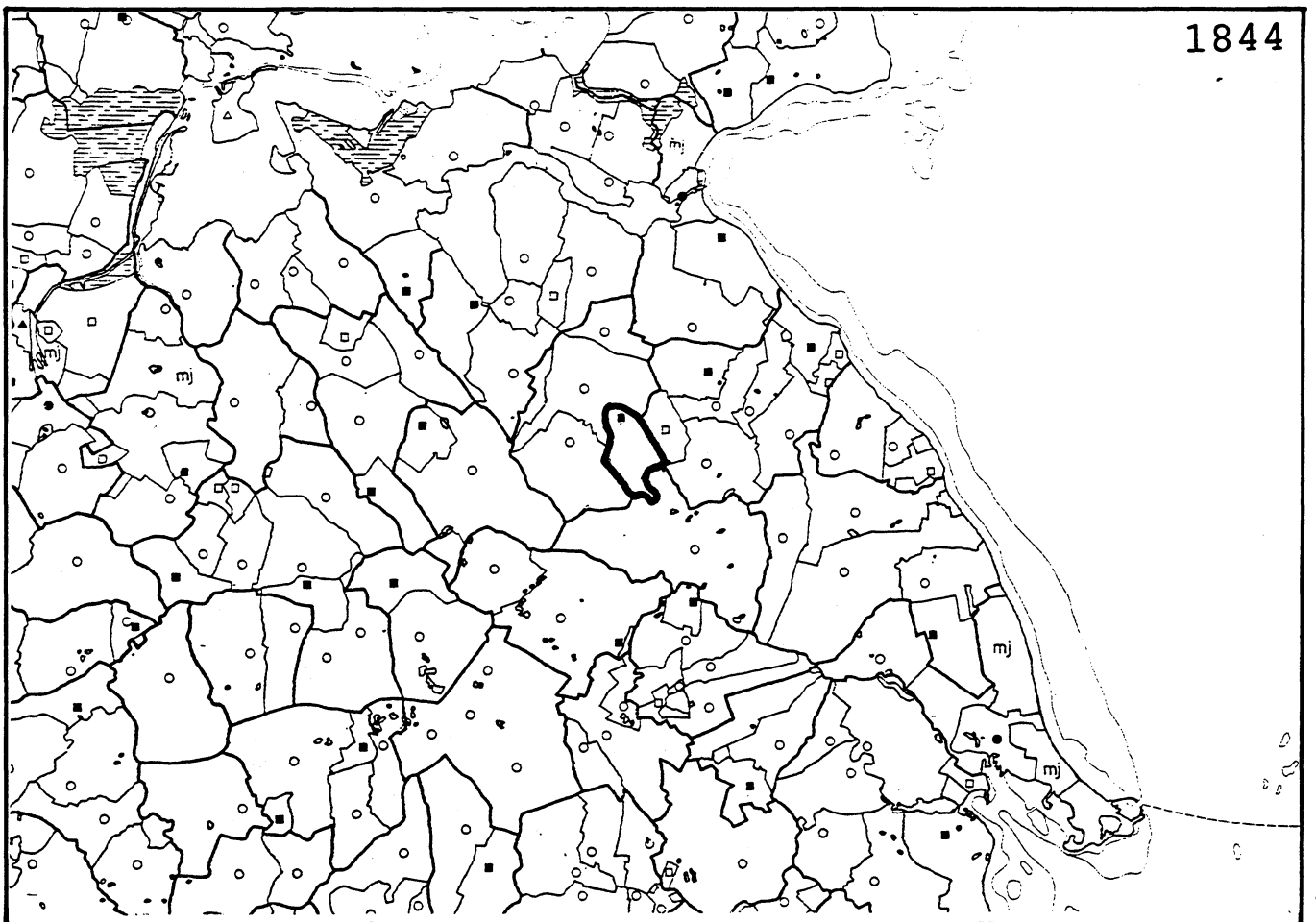
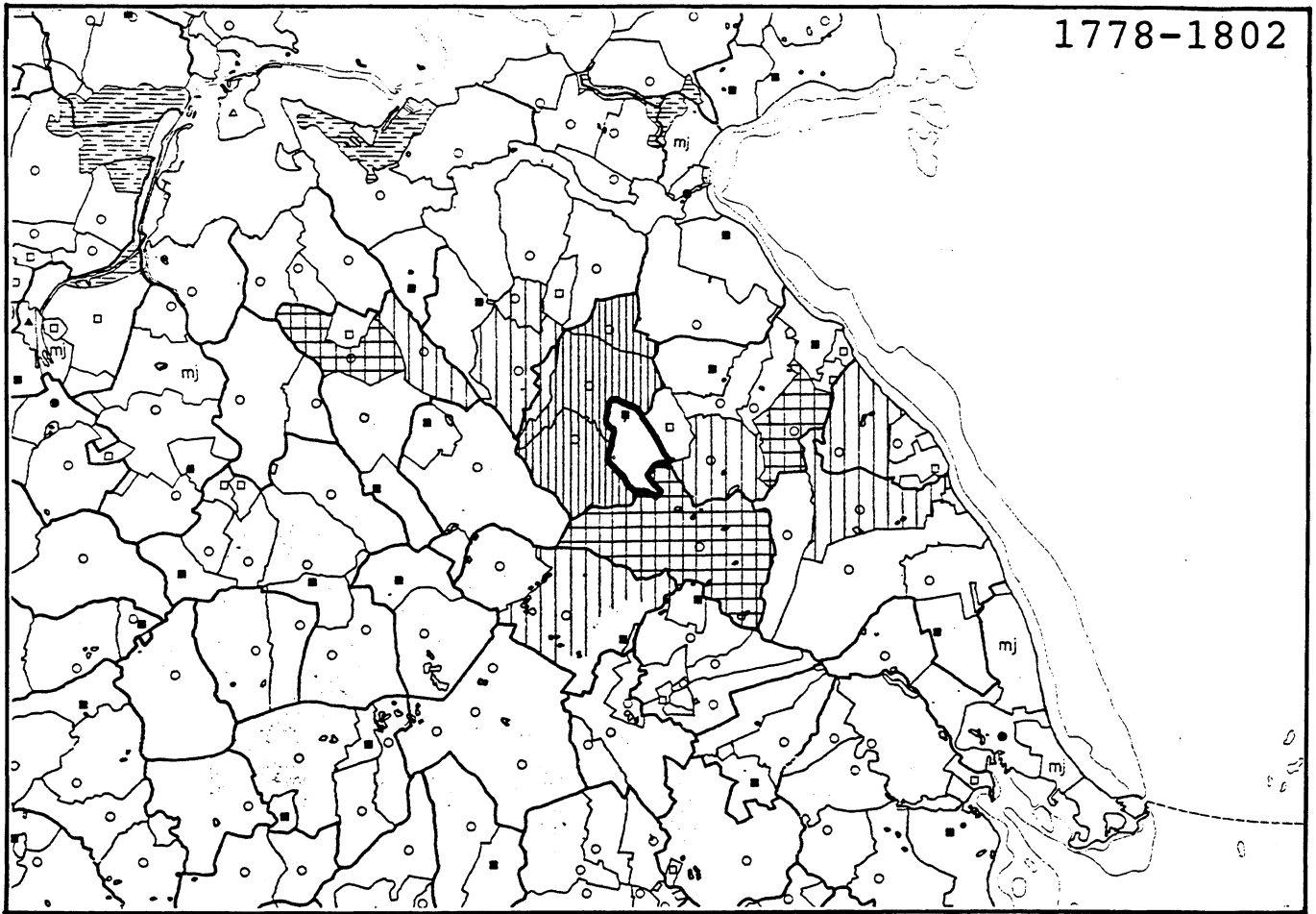

1688

Ulriksholm

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------------

Navn: Ulriksholm	Tidligere navn: Skinnerup
----------------------------	-------------------------------------

Bemærkninger:

Ulriksholm hed oprindelig Skinnerup efter den nedlagte landsby af samme navn. Denne landsby menes at være nedlagt i begyndelsen af 1500-tallet. Forledet i navnet er skim, som betyder lysende, skinnende. Formentlig navn på den del af Kertinge Nor, som Ulriksholm ligger ved. Fra 1645 kaldes gården for Ulriksholm efter Ulrik Christian Gyldenløve, der i dette år fik gården tilskødet af sin far Christian IV.

Anlægstidspunkt: 1500-tallet	Anlægsform: landsbyhovedgård (nedlagt landsby)
-------------------------------------	--

Bemærkninger:

Hovedgården er opstået ved nedlæggelse af landsbyen Skinnerup i 1500-tallet. Ved Christian IV's køb i 1616 var Skinnerup kun en mindre besiddelse, men i årene herefter voksede hovedgården stærkt. Selve hovedgårdsanlægget flyttedes også på dette tidspunkt til sin nuværende placering.

Ejere:

1520'erne M.Pedersen Akeleye
1616 Christian IV
1645 Ulrik Christian Gyldenløve
1658-72 Gyldenløves kreditorer
1672 Abel Catrine Ostens
1679 Nikolaus Brüggemann
1730 U.Fr. von Heinen
1790 Poul Rosenørn
1826 Rasmus Petersen
1856 A.C.Holsten-Charisius
1863 F.Danneskiold-Samsøe
1925 H.Ahlefeldt-Laurvig
1927 H. du Plessis de Richelieu
1947 N.J.Haustrup
1952 A/S Ulriksholm og Ørnfeldt
1985 Ørnfeldt gods A/S

Fælles ejer med nabogårdene
Østergård 1643-1730
Ørnfeldt 1879-

Historiske tildragelser:

Da Christian IV i 1616 købte Skinnerup, var det hans hensigt at gøre den til et len, men i 1630'erne besluttede kongen sig til at overdrage godset til sin søn Ulrik Christian Gyldenløve. Han døde imidlertid under svenskekrigene. Ulriksholm og egnen omkring den blev stærkt ødelagt, især under en af krigens hovedtræfninger den 31. oktober 1659.

Poul Rosenørn, der ejede Ulriksholm fra 1790, var stiftamtmand over Fyn 1798-99.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------------

Ejerlavet omkring år 1800

a. **Hoved- og avlsbygninger:** Hovedbygningen er et to-fløjet anlæg med fløje mod syd og øst. Mod syd og vest er der voldgrave. Avlsbygningerne er et flerfløjet anlæg, bestående af dels et tre-fløjet anlæg, åbent mod hovedbygning, dels af en lang nord-syd-gående længe. Hertil kommer nogle mindre bygninger.

b. **Placering i ejerlavet:**

Ejerlavets ressourcer: Overvejende agerjord med mindre indhold af skov.

Placering: Randplaceret

Orientering: Ager/fjord-orienteret.

c. **Øvrige bygninger i ejerlavet:**

Der er aftegnet tre huse i ejerlavet. Det ene ligger midtvejs mellem Ørnfeldt og Ulriksholm, det andet umiddelbart sydøst for hovedgården (Tinghus), og det tredje (Geels hus) ligger syd for Ørnfeldt. Hertil kommer de to gårde Rosenlund og Ørnfeldt.

Driftsøkonomi

a. **Areal år 1800:** 372 ha.

Antal marker: 6

heraf i årlig brug: 3

b. **Dyrket areal år 1682:** 213 tdr.ld.

Vangebrug: 2/2

Hartkorns sammensætning (i % af agerhartkorn):

1. bon: 19 1. + 2. bon: 61 eng: 16 skov: 4 græs: 1

Bemærkninger: 1682: en besætning på 32 øksne og 38 stude.

Jordbundsforhold og afgrænsning

Landskabsform: G. Østfyn. Moræneflade med hedesletter.

Jordbund: Overvejende moræneler med to større områder med smeltevandssand.

Naturlig afgrænsning:

Ejerlavet er naturligt afgrænset mod sydvest og ved fjorden.

Fyns Amt	Herred: Bjerge	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	--------------------------	-------------------------------	--------------------------

Relikt - vurdering

Reliktvurderingen er foretaget på grundlag af sammenligninger af kort fra omkring år 1800 og år 1880 med nutidige kort og luftfoto	Velbevaret struktur	Delvis bevaret struktur	Opløst struktur	Bemærkninger
<p>Bygninger: Hovedbygningen er stadig et to-fløjet anlæg med samme grundplan som før. Syd for sydfløjen er der kommet nogle nye, mindre bygninger til. Voldgravene er fyldt op.</p> <p>Avlsbygningerne er næsten helt væk, og der ligger nu kun nogle mindre bygninger.</p> <p>Det ene hus er forsvundet, men de øvrige er bevaret. Gården Rosenlund er væk, men Ørnfeldt er der stadig.</p> <p>Bebyggelsesgraden er kun ændret en smule ved nybebyggelse.</p> <p>Andre anlæg: Haveområdet er udvidet mod sydøst og nordvest.</p> <p>Skove og vådområder: Gærdene i og omkring skovene er bevaret en del steder.</p> <p>Ikke-ager arealer: Hovedparten af skovarealerne er bevaret, men kun et enkelt lille vådområde bevaret sydøst for hovedgården.</p> <p>Særlige relikter:</p> <p>Arkæologiske interesser:</p>	X			<p>Sydfløj opført 1636, delvis fornyet 1828. Østfløj opført i 1646, moderniseret o.1790. Istandsatt 1860 og 1947.</p> <p>X Avlsgården fjernet efter brand i 1911. Findes nu på Ørnfeldt.</p>
<p>Tidspunkt for ændringer: I 1884 er der allerede sket en del ændringer i ejerlavet. Avlsgården har mistet en større længe, gården Rosenlund er blevet til et hus, og en del af vådområderne er blevet opdyrket eller beplantet med nåletrær.</p>				

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Hovedgårdstaksten

			1662	1688	1770 ¹⁾	18 45	18 70	1903	1956	
Tønder hartkorn			50	54	63	26	31	58	57	
Bemærkninger: 1) excl. skovskyld på 1 td.htk.										

Fæstegodset

			1662	1688 ²⁾	1770	18 45	18	1903		
Tønder hartkorn			546	529	548					
Bemærkninger: 2) incl. fæstegodset til Østergård.										

	1616	1646	1662	1688 ²⁾	17 78	18 45	18 70	1903		
Antal gårde	60	23	53	75	58	0	0			
Heraf i hovedgd. sognet	31	7	23	13	28	0	0			
Antal huse	25	19		13	1	33	37			
Heraf i hovedgd. sognet	22	15		1	0	27	25			
Fæsteeenheder ialt	85	42		88	59	33	37			
Bemærkninger										

Godsfordelingen

	1662	1778	18 45			
Antal bebyggelser hvor hovedgården har fæstegods	17	20	4			
Heraf samlinger på min. 3 gårde	7	9	0			
Antal egaliserede samlinger af gårde	2	3	0			

Hoveri

Antal hoveriagtige enheder o. 1770: 40	
Hoveriets omfang pr. gs. gård: årligt	a) pløjedage b) spanddage 31½ c) gangdage 174
Bemærkninger:	

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

Udviklingsbeskrivelse

a. Indtil cirka 1800:

Sidst i 1300-tallet omtales en hovedgård i Skinnerup, men o.1500 var den nedlagt, og landsbyen bestod af 4 gårde. O.1540 nedlagdes landsbyen påny, og hovedgården Skinnerup opstod. Fra 1637 til 1651 udvidedes hovedgården meget betydeligt bl.a. ved nedlæggelse af to nabohovedgårde Østergård og Trellerupgård og to landsbyer Trellerup og Kirsinge. Hovedgården nåede herved op på over 100 tdr. htk., men det voldte vanskeligheder at holde gården i drift. I 1730 deltes godskomplekset endeligt i to: Østergård med 54 tdr.htk. i 1770 og Ulriksholm med 64 tdr.htk. incl. Kejrup 10 tdr.htk., der i 1747 lagdes under Ulriksholms avl.

I 1682 var det dyrkede areal på 213 tdr.ld. (excl. Østergård), der dyrkedes i tovangsbrug med 4 årig rotation. Boniteten var lidt under middel. Der var god eng og nogen skov. Herregården er orienteret direkte ud mod Kertinge Nor. I 1682 var besætningen på 70 stude og okser. Da kongen i 1616 erhvervede Skinnerup var fæstegodset på 23 gårde og 19 huse. Frem til 1650 øgedes fæstegodset til 50-60 gårde, og trods godsets ruiner under svenskekrigen og delingen i 1730 lykkedes det at opretholde dette niveau frem til ca. 1800. Omtrent halvdelen af godset lå i herregårdssognet. Kun en mindre del var egaliseret.

I 1679 erhvervedes jus patronatus til Kølstrup, Munkebo og Agedrup sogne og i 1683 birkeret. O.1800 udparcelleredes gård og gods. Det hed sig da, at Ulriksholm før udparcelleringen var anset som en af de smukkeste, største og bedste hovedgårde på Fyn.

Først i 1700-tallet oprettedes hospitaler i Seden og Munkebo, og ved hovedgården anlagdes frugthave, fiskedamme og dyrehave.

b. Efter cirka 1800:

Ulriksholm hovedgårdsejerlav var o.1800 på 372 ha. En stor del af jorderne blev solgt fra først i 1800-tallet. På den frasolgte jord oprettedes gårdene Rosenlund og Ørnfeldt, sidstnævnte blev købt tilbage i 1879. Ved det store frasalgs mistede Ulriksholm også størsteparten af Geels Skov. O.1905 opgøres arealet til Ulriksholm og Ørnfeldt til 344 ha, hvoraf 274 ha var ager og 58 ha skov. Det blev senere forøget, så det opgøres til 367 ha i 1985. Forøgelsen var sket på skovarealet.

Fæstegodset blev solgt fra tidligt. O.1804 var der kun 11 gårde og 37 huse tilbage. Gårdmændene betalte 6 rdl. pr. td.htk. i stedet for landgilde, hoveri m.m. En del af husmændene forrettede en ugentlig hoveridag, mens en del betalte en afgift i stedet for. I 1834 var der kun huse tilbage under Ulriksholm. O. 1905 blev Ulriksholm og Ørnfeldt drevet af 18 faste folk, 9 daglejere og 10 polakker om sommeren.

Hovedgårdstaksten faldt drastisk først i 1800-tallet som følge af de omtalte salg. I 1834 var den nede på 26 tdr.htk. Hovedgårdstaksten steg igen ved tilbagekøbet af Ørnfeldt, så den i 1903 var oppe på 58 tdr.htk. O.1770 var den omtalte jord delt op i 6 marker, hvoraf de 3 blev besået årligt. O.1804 oplyser Begtrup, at der fandtes et hollænderi på 150 køer på gården. O.1905 var Ulriksholms jorder nu delt op i 8 marker, hvoraf 3 var henholdsvis brak, kløver og græs. Ørnfeldts jorder var delt på i 5 marker, hvoraf de 2 lå med græs og kløver. Den havde tillige et større areal, som lå hen som græsgang for begge gårdes kvæg. Kvægbesætningen på de to gårde tilsammen var på 130 køer og 70 stk. ungkvæg og kalve. Det foregående år var der blevet solgt 110 fedesvin.

Ulriksholms avlsgård brændte i 1911, hvorefter hele avles flyttedes til Ørnfeldt. Ulriksholm ejede også en del tiender i 1800-tallet. O.1804 opgøres de til 90 tdr. htk., men få år tidligere havde de været på 142 tdr. htk.

Fyns Amt	Herred: Bjerger	Kommune: Kerteminde	Sogn: Kølstrup
-----------------	---------------------------	-------------------------------	--------------------------

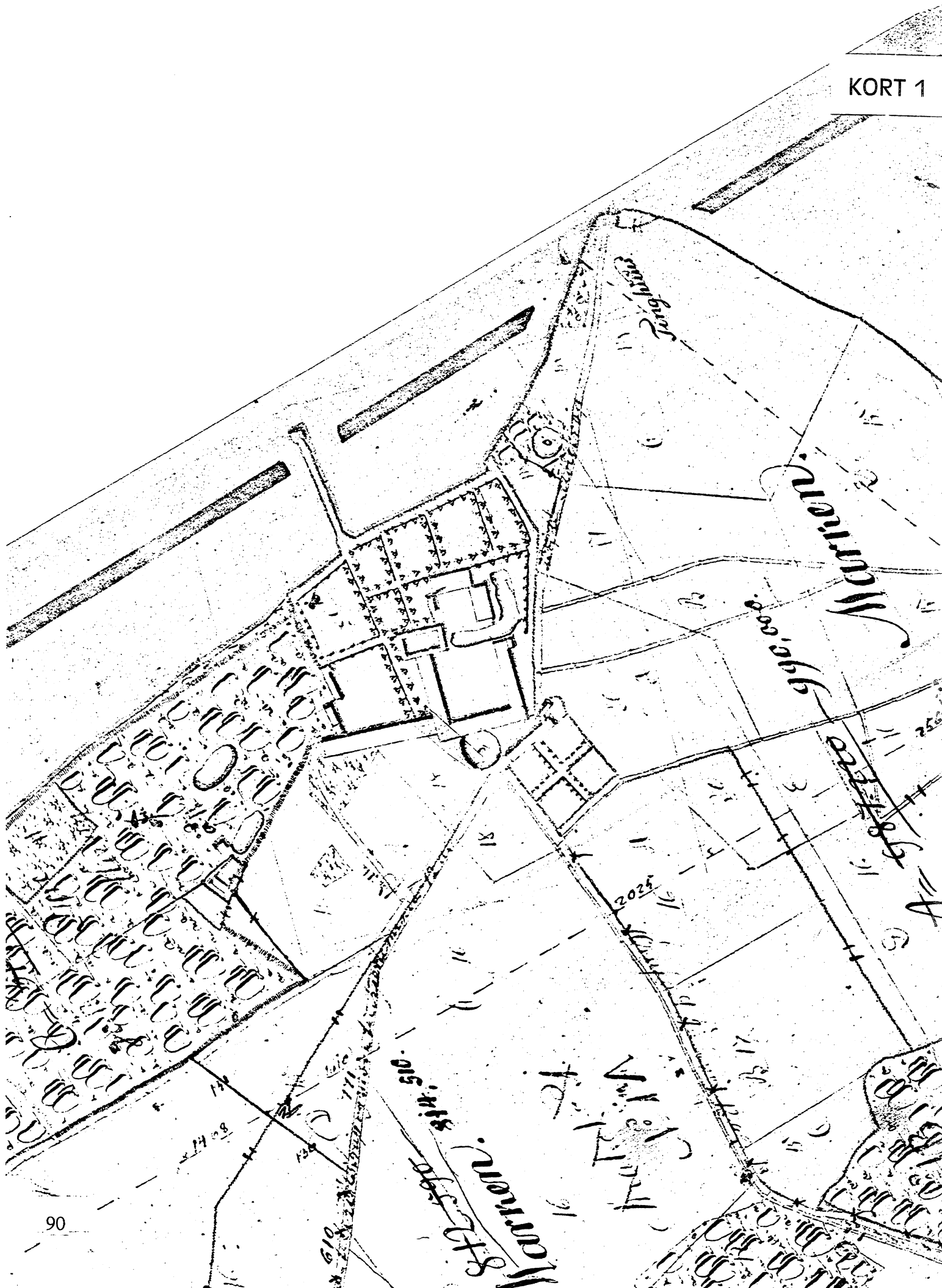
Sammenfattende vurdering:Ingen
interesse: Interesse: Stor
interesse: Særlig
interesse: **Typologisk vurdering:** særlig interesse.

1. Ulriksholm er oprettet som hovedgård o.1540 ved nedlæggelse af en lille landsby, Skinnerup. Gården er randplaceret i sit ejerlav ud til Kertinge Nor.
2. I første halvdel af 1600-tallet flyttedes og nybyggedes hovedgården, der udvidedes til en af Fyns største bedrifter af Christian d. IV, der skænkede godset til sønnen Ulrik Christian Gyldenløve. Godstilligendet nåede 50-70 gårde. Godset ruineredes under svenskekrigene, men gensamledes. I 1730 deltes det i to, hvorved østergård genopstod som selvstændig hovedgård. Godset erhvervede fri birkeret og flere kirker, men blev aldrig ophøjet til stamhus.
3. 1600-tals hovedbygningen er bevaret, medens avlsgården er nedlagt.

Sammenfattende drejer det sig om en almindelig og typeren anlægstype med en enestående udviklingshistorie, der belyser mange vigtige faser i storgodsernes udvikling.

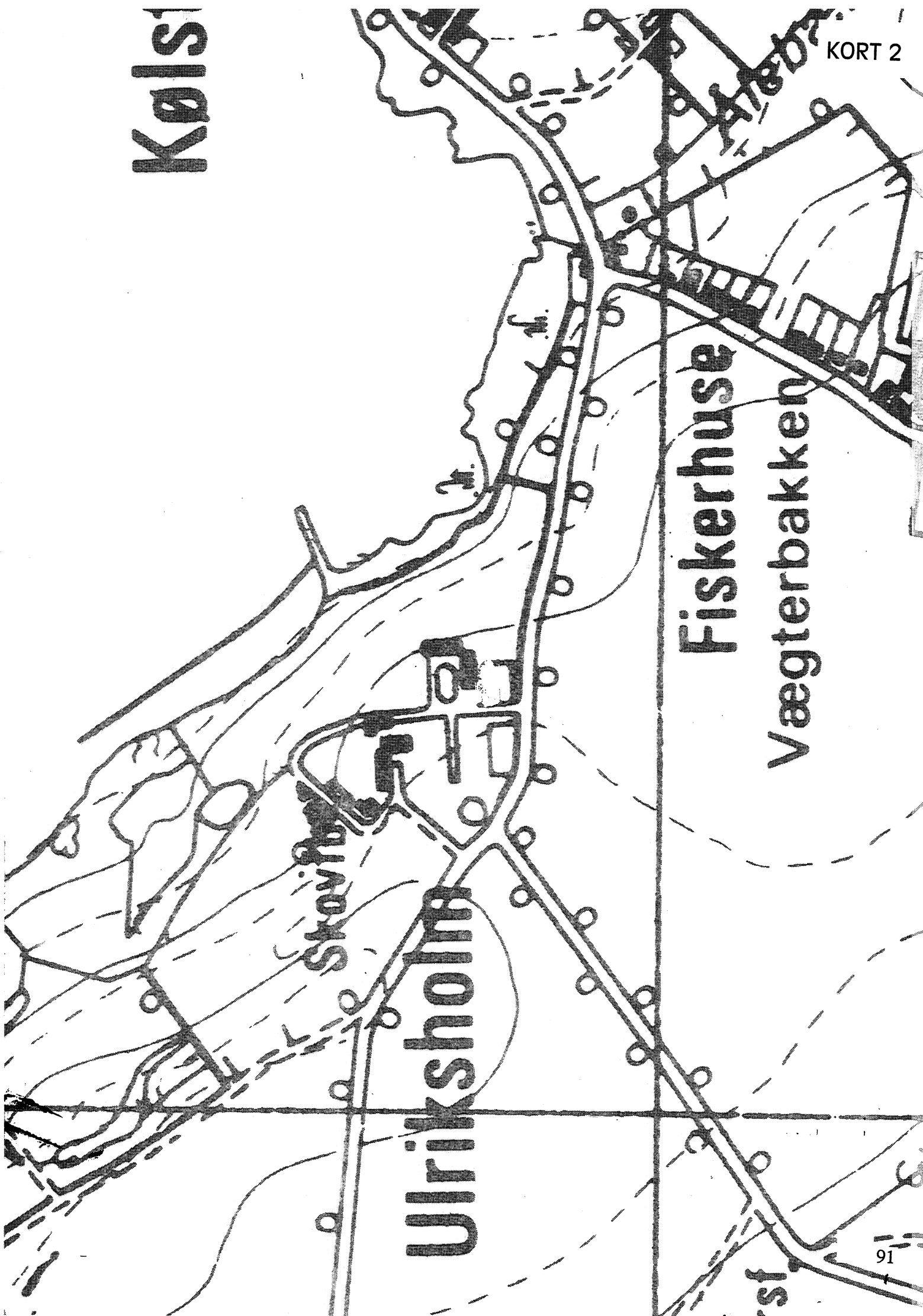
Relikt-vurdering: stor interesse.

1. Hovedgården er velbevaret, men avlsgården er fjernet. Haveanlægget er bevaret.
2. Ejerlavet er ikke præget af nybebyggelse. Skoven er bevaret, medens engarealerne er opdyrket.
3. Særlige relikter: godsets smedie.
4. Arkæologiske interesser: tomterne af landsbyer^{ne} Kirsinge og Skinnerup samt muligvis tomten af 1500-tals hovedgården.

Kalsi

KORT 2

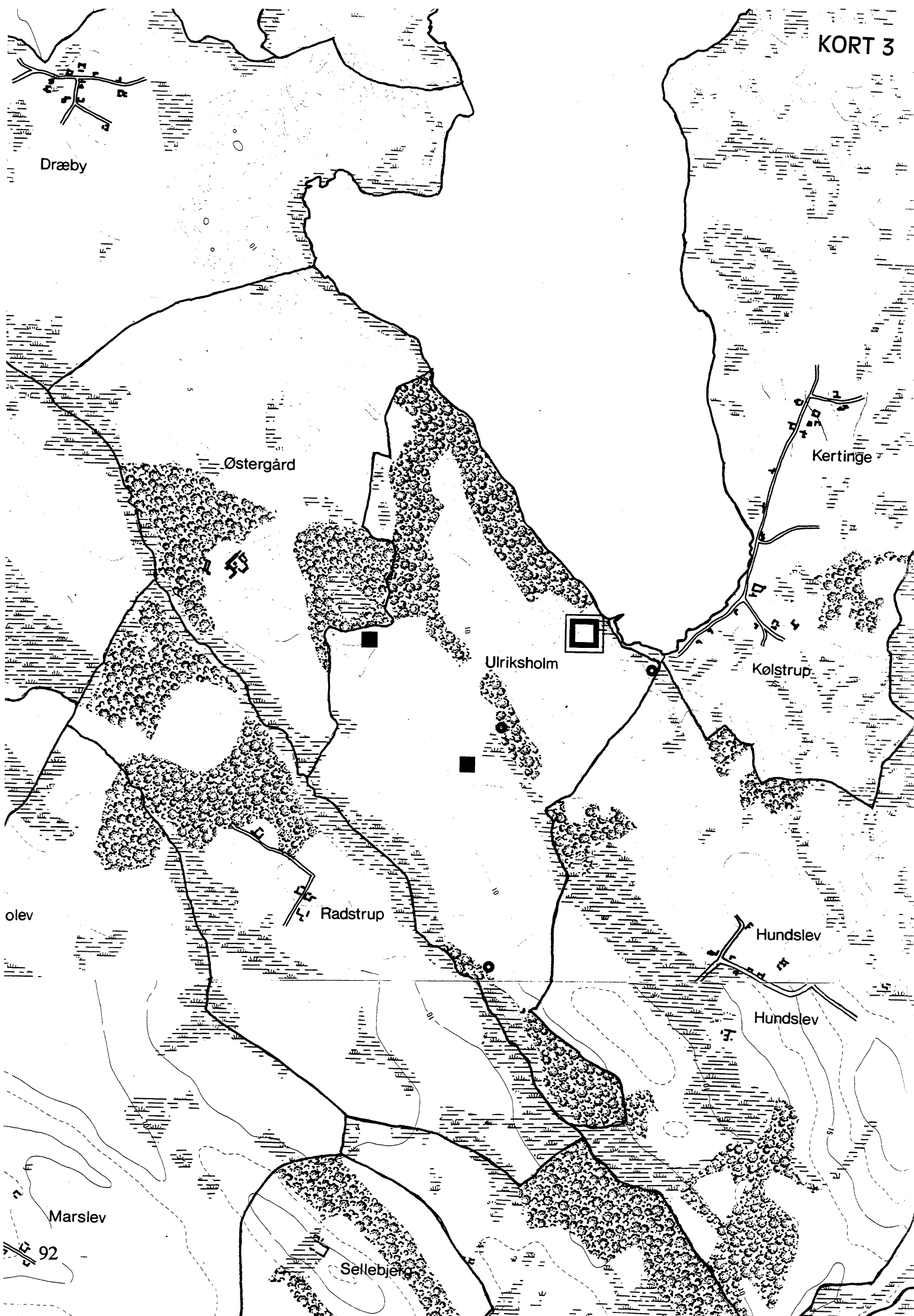
Ulriksholm

Stovind

Fiskerhuse

Vægterbakken

st

Dræby

Østergård

Kertinge

Ulriksholm

Kølstrup

olev

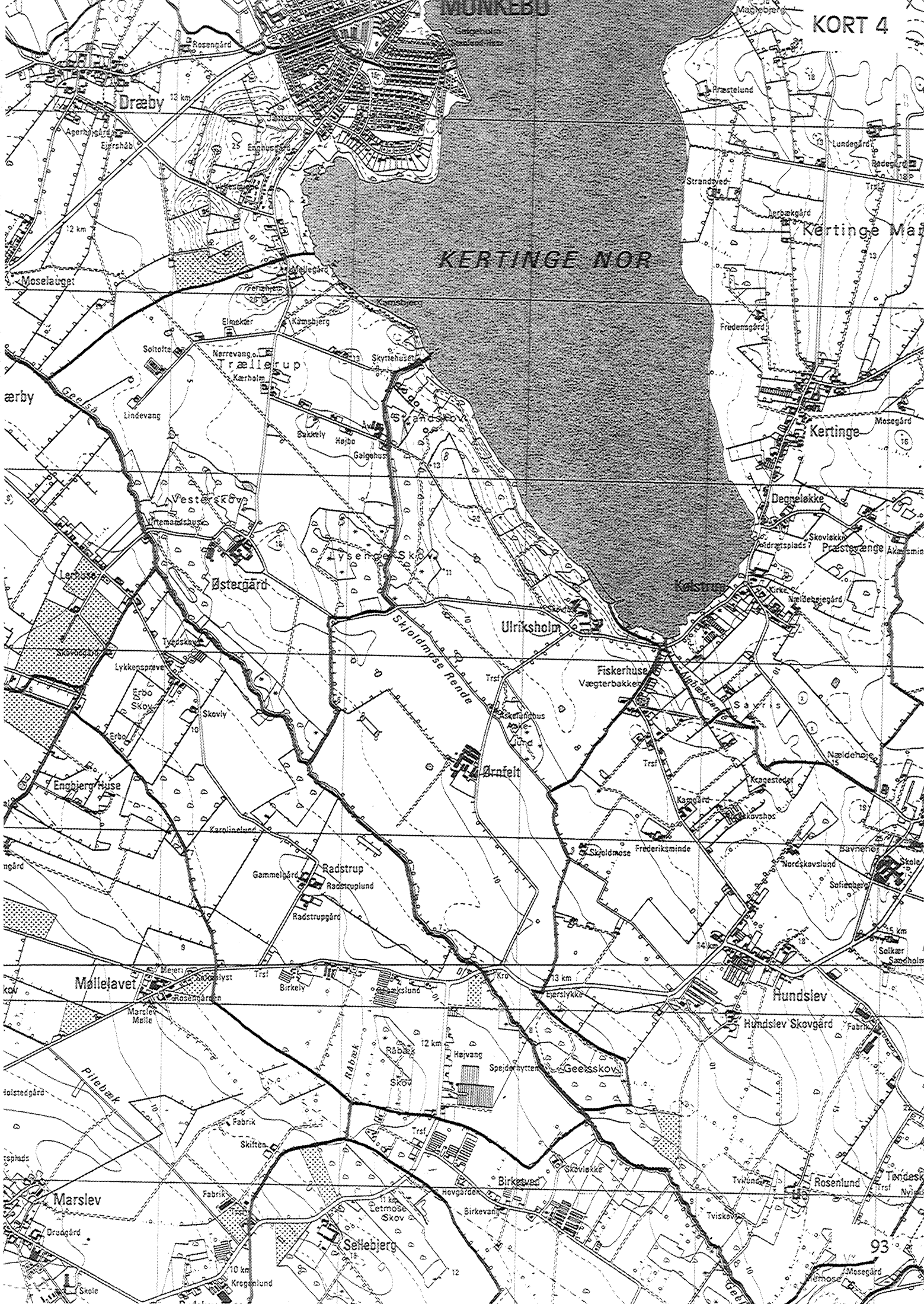
Radstrup

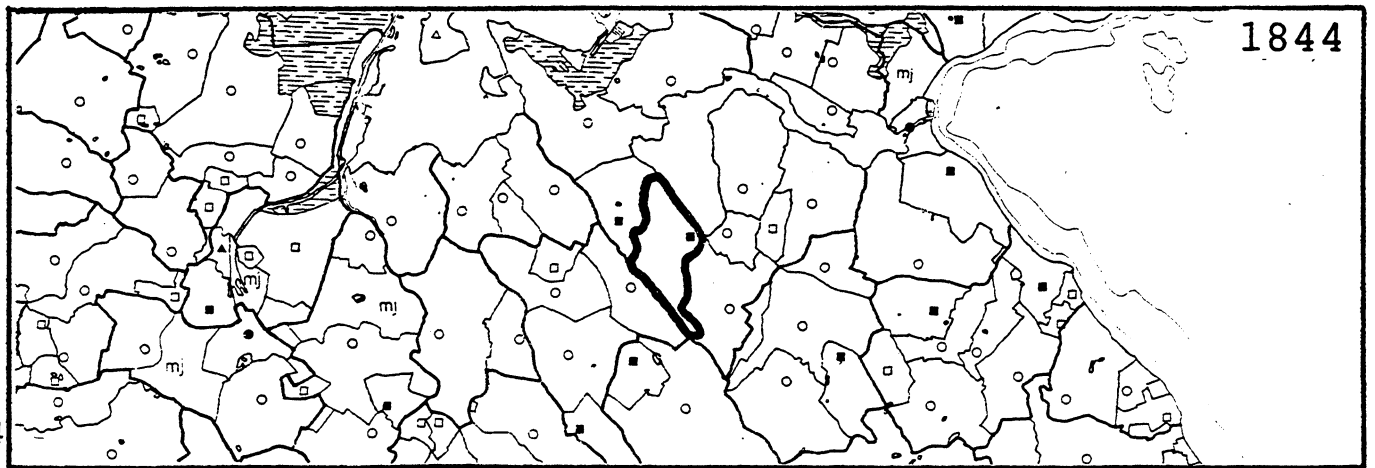
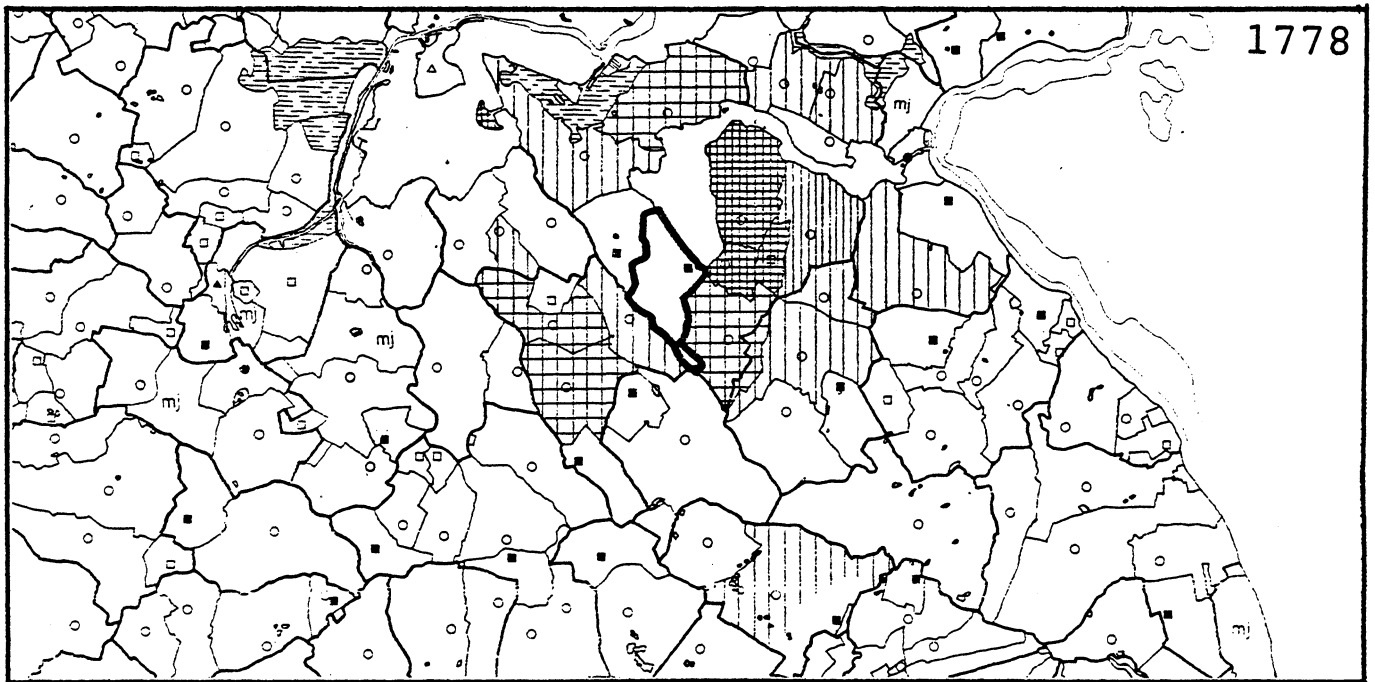
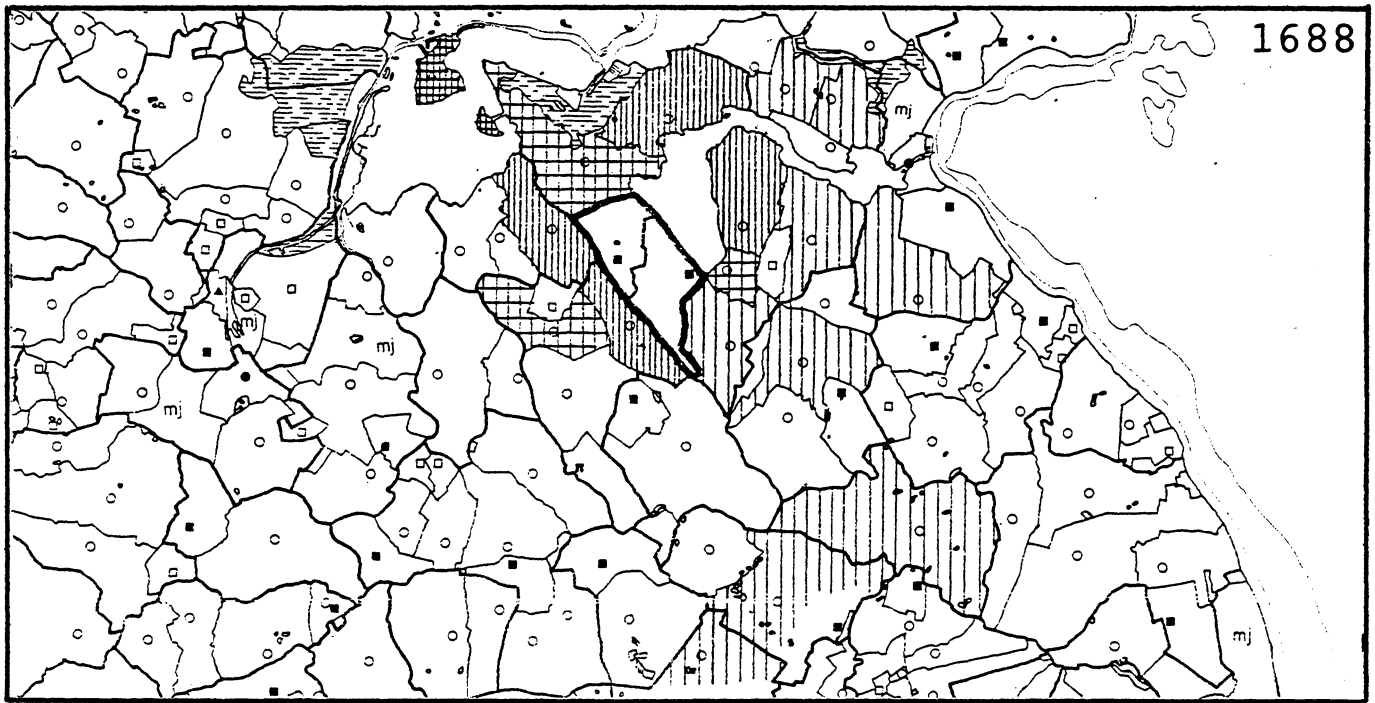
Hundslev

Hundslev

Marslev

Sellebjerg

KULTURHISTORIE

1. Landsbyregistrering i Fyns Amt, foreløbig orientering, 1983
Landsbyregistrering i Fyns Amt, Historiske forhold, 1983
 - 1.01 Assens Kommune
 - 1.02 Bogense Kommune
 - 1.03 Broby Kommune
 - 1.04 Egebjerg Kommune
 - 1.05 Ejby Kommune
 - 1.06 Faaborg Kommune
 - 1.07 Glamsbjerg Kommune
 - 1.08 Gudme Kommune
 - 1.09 Haarby Kommune
 - 1.10 Kerteminde Kommune
 - 1.11 Langeskov Kommune
 - 1.12 Marstal Kommune
 - 1.13 Middelfart Kommune
 - 1.14 Munkebo Kommune
 - 1.15 Nyborg Kommune
 - 1.16 Nr. Åby Kommune
 - 1.17 Odense Kommune bind 1 og 2
 - 1.18 Otterup Kommune
 - 1.19 Ringe Kommune
 - 1.20 Rudkøbing Kommune
 - 1.21 Ryslinge Kommune
 - 1.22 Svendborg Kommune
 - 1.23 Sydlangeland Kommune
 - 1.24 Sønder sø Kommune bind 1 og 2
 - 1.25 Tommerup Kommune
 - 1.26 Tranekær Kommune
 - 1.27 Ullerslev Kommune
 - 1.28 Vissenbjerg Kommune
 - 1.29 Ærøskøbing Kommune
 - 1.30 Ørbæk Kommune
 - 1.31 Årslev Kommune
 - 1.32 Aarup Kommune
2. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan, Supplerende oplæg vedrørende udpegning af bevaringsværdige landsbyer og sikring af kirkeomgivelser. juni 1984. Udgået.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplanlægning Kulturhistoriske forhold, 1984
4. Landskabsarkitektonisk registrering af hovedgårde, 1988
5. Vand- og vandkraftsudnyttelse på Fyn, 1989
6. Landsbyer med særlige bevaringsinteresser, 1992
7. Hovedgårdsregistrering i Fyns Amt, Skemaer og kort.
 - 7.01 Kerteminde Kommune, 1994
 - 7.02 Faaborg Kommune, 1994
 - 7.03 Odense Kommune, 1995
 - 7.04 Assens Kommune, 1995
 - 7.05 Bogense Kommune, 1995
 - 7.06 Svendborg Kommune, 1995
 - 7.07 Tranekær Kommune, 1995
 - 7.08 Hårby Kommune, 1995
 - 7.09 Gudme Kommune, 1995
 - 7.10 Glamsbjerg Kommune, 1995
 - 7.11 Egebjerg Kommune, 1995
 - 7.12 Ejby
 - 7.13 Langeskov og Munkebo Kommune, 1995
 - 7.14 Nyborg og Ullerslev Kommune, 1995
 - 7.15 Ryslinge Kommune, 1995
 - 7.16 Rudkøbing Kommune, 1995
 - 7.17 Ringe Kommune, 1995
 - 7.18 Otterup Kommune, 1995
 - 7.19 Årup Kommune, 1995
 - 7.20 Middelfart og Nr. Åby Kommune, 1995
 - 7.21 Årslev Kommune, 1995
 - 7.22 Ørbæk Kommune, 1995
 - 7.23 Sønder sø Kommune, 1995
 - 7.24 Sydlangeland Kommune, 1995
8. De fynske hovedgårde
Sammenfatninger og analyser af skemaregistreringen

NATURFORVALTNING

Fredninger / beskyttet natur

1. Registrering af kirkeomgivelsesfredninger i Fyns Amt, 1980
2. Oversigt over fredede arealer og naturfredningslovens beskyttelses- og byggelinier i Fyns Amt 1981 Udgået.
3. Oversigt over vandløb omfattet af naturfredningslovens § 43 I Fyns Amt, 1983 Udgået.
4. Fredninger i Fyns Amt, 1989
 - 14.1 Nordlige fredningskreds
 - 14.2 Sydlige fredningskreds
 - 14.3 Vestlige fredningskreds
8. Overvågning af padder i Fyns Amt 1988, 1990.
9. Stævningsskove på Fyn, 1990
10. Moser i Fyns Amt - Nyborg Kommune, 1991
11. Moser i Fyns Amt - Tommerup Kommune, 1991
12. Moser i Fyns Amt - Odense Kommune, 1992
13. Moser i Fyns Amt - Faaborg Kommune, 1992
14. Strandenge i Fyns Amt, 1993
15. Insekter i Naturplejen, 1995

Planlægning

1. Sektorplanlægning i det åbne land Fredningsplan oplæg, juni 1983. Udgået.
2. Forslag vedrørende udbygning af det rekreative hovedstinet, 1984.
3. Sektorplanlægning i det åbne land, Fredningsplan foreløbigt tryk, 1986. Udgået.
4. Fredningsplanlægning, Handlingsprogram, forslag 1987. Udgået.
5. Fredningsplanens Handlingsprogram, 1989
6. Fredningsplan, 1991.
16. Slåning af Vejkanter, 1995
17. Moser i Fyns Amt - Marstal og Ærøskøbing kommuner, 1995

Registrering / overvågning / pleje

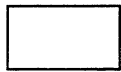
1. Oversigt over biologiske interesseområder i Fyns Amt, 1981
2. Stævningsskove på Langeland, 1988
3. Naturpleje 1987, 1988.
4. Naturpleje 1988, 1989.
5. Overvågning af fuglelokaliteter i Fyns Amt, 1989.
6. Overvågning af fugle i Fyns Amt 1988, 1990.
7. Naturpleje 1989, 1990.

Henvendelse vedrørende publikationer kan ske til:

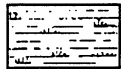
Fyns Amt, Natur- og vandmiljøafdelingen,
Ørbækvej 100 5220 Odense SØ, tlf. 6556 1000

Signaturforklaring

Kort 3

Agerland

Eng/mose

Skov

Bakkeoverdrev

Hovedgård med voldgrav

Hovedgård

Voldsted

Gård

Mølle

Teglværk

Smedie

Hus

Kalkovn

Kort 5

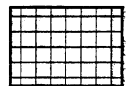
Ejerlavskort med påtrykte ejersignaturer

Hovedgårdstakst

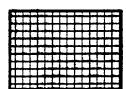
0-25%

25-50%

50-75%

75-100%